

SINE QUA NON

Yıl : 6 Sayı : 7 // Mart 2018

Hukukta Kariyer Kulübü Senelik Hukuk Dergisi

Sine Qua Non Kitaplığından // Alumni Köşesi:Pelin Erenkuş

Yargıtay Karar İncelemesi // Kitap Eleştirisi: Bülbülü Öldürmek

Zaman Çizelgesi // Maslenjak v. Amerika Birleşik Devletleri // Dizi Kuşağı

Zorunlu Aşı Uygulaması ve Hukuki Boyutu // Türk Rekabet Hukukunda Uyumlu Eylem

MFC Koşulları ve Booking.com Kararı // Seçme ve Seçilme Hakkı ve Kadınlar

Kişisel Verilerin Korunması Kapsamında Unutulma Hakkı // Enerji Şartı Anlaşması

Sanal Para Bitcoin'in Hukukumuz Açısından İncelenmesi

SİNE QUA NON

Yayın Sahibi

Bilkent Üniversitesi Hukukta Kariyer Kulübü

Genel Yayın Yönetmeni

Elif Çiftçioglu

Editör

Defne Polat

Yayın Kurulu

Adar Uçar
Aktan Gülbenk
Defne Polat
Ekin Emir
Elif Çiftçioglu
Gökçe Bal
Gökçe Filiz Çavuşoglu
Hande Dal
İdil Naz Arda
Merve Görgün
Nadide Akdağ
Nilsu Dayioğlu
Mahmut Atakan Çöplü

İletişim Bilgileri

Bilkent Üniversitesi Öğrenci Konseyi
Merkez Kampüs
Öğrenci Konseyi Binası
06800 Bilkent - Ankara/Türkiye

Telefon

0312 290 13 19

0312 290 13 27

0312 290 13 37

Faks

0312 266 46 41

✉ hukuktakariyer@gmail.com

Facebook/BilkentUniversitesiHukuktaKariyerKulubu

Twitter/hukuktakariyer

Grafik Tasarım

Radyan Medya - Tolgahan Dülger
0555 538 39 47

Basım Yeri

Milimetrik Grup Matbaacılık Organizasyon İç ve Dış Tic.
Ltd. Şti.

Tel: 0312 395 37 38

Sevgili Sine Qua Non okuyucuları,

Elinizde tuttuğunuz dergimizin yıllar önce başlayan serüveninin 7. meyvesi olduğunu söylemekten büyük gurur ve mutluluk duyuyorum. Bu dergiyi çıkarırken amacımız hukukçu olmanın sadece kitaplar, kanunlar, doktrin gibi akademik bir bütünden ibaret olmadığını, aslında hayatı tüm çıplaklığıyla gösteren bir ayna olduğunu anlatmaktır. Bu nedendir ki içerikleri hazırlarken yaşamın içinden ve bazen de günlük hayatımızı etkileyecek değişimlerden yararlandık. İtalyan hukukçu Piero Calamandrei'nin de dediği gibi "Hiç kimse onu bulandırmadığı ve ihlal etmediği sürece Hukuk, teneffüs ettiğimiz hava gibi, görünmez ve tutulmaz bir şekilde etrafımızı kaplar. O, ancak kaybettiğimizi anladığımız zaman değerinin farkına vardığımız sağlık gibi sezilmez bir şeydir." Hukuk idealin, medeniyetin ve hatta insanlığın ta kendisidir; bu çerçevede de tüm toplumların kurtuluşu, herkesin umudu olmaya devam edecektir. Halı hazırda öğrenci olan bizler, mevcut düzen içinde bilginiz ve eleştirilerimizle sadece bizim ürünümüz olan bu dergide kendi adımızı taşıyan ve gelecekteki birçok yazımızın belki ilki olacak emeğimizi sizlere sunuyoruz.

Hiçbir şeyin çaba, gayret ve özveri olmadan başarıya ulaşamayacağını, Sine Qua Non'un hazırlık sürecinde bizzat tecrübe ederek iyice anladım. Bu nedenle bu süre zarfında benden yardımlarını esirgemeyen aileme, yönetim kurulu üyelerine; fikirlerini ve çalışmalarını dergiye aktaran yazar arkadaşlarıma; sonsuz desteğini ve düşüncelerini benimle paylaşarak her anımda yanımda olan Adar Uçar'a; yazıları düzenleme ve geliştirme aşamasındaki sağ kollarım Defne Polat ve Gökçe Bal'a; ve son olarak geçmiş tecrübeleriyle destek olan İrem Tekinel'e teşekkürlerimi sunarım.

Şimdi sizi dergimizle baş başa bırakıp, okuduğunuz her yazıda kendi hayatınızdan bir parça bularak, bundan sonraki yaşamınızda "olmazsa olmaz" bir etki bırakmasını temenni ederim.

Elif Çiftçioglu

Sevgili kaşifler,

Dünya bir sahne gibidir adeta. Binbir çeşit renklerle doludur. Üzüntüsü, neşesi, kızgınlıklarıyla ayrılmaz bir bütündür. Bir nevi, karanlıkla aydınlığın uyumlu dansıdır. Kimi zaman dünyanın bir aktörü olan insanın neşesine kimi zaman da üzüntüsüne şahitlik ederiz bu sahnede. Bu sayımızda, karanlıkla aydınlığın dansını işledik biz de. Gri bakabilmeyi öğrendik işlerken de. Karanlıkla karşılaştık, aydınlığı gördük. Kimi zaman da bu iki ucun birleşimine tanıklık ettik. İnsan da gri değil midir? Ne iyidir ne kötü, karmaşanın uyumu değil midir? Hukuk da gridir. Hukuk insandır çünkü. Biz de bunu yazdık dergimizde. İçimizdeki bülbulü öldürmemeyi öğrendik, dünyanın hızlı değişimine tanıklık ettik, değişik hikâyelerle karşılaştık. Bir pusula aradık bize destek olacak. Kaşifler; her daim kendi pusulanızı kullanmaktan korkmayın. Başka pusulalarla tanışın, açık olun ve pusulanızı genişletin. Bu sayede griliği yakalayabilirsiniz. Sizin için araştırdık bunu, her sayfada yeni bir bakış açısı bulacaksınız. Her daim ümidiniz ve azminiz hiç eksilmesin.

Bu serüvende bana eşlik eden, desteklerini hiç esirgemeyen ve bana yeni pusulalar katan Elif Çiftçioglu'na, Gökçe Bal'a ve yazılarıyla bizi aydınlatan ekip arkadaşlarıma çok teşekkür ederim. Sevgilerimle....

Defne Polat

ZAMAN ÇİZELGESİ

“Mahmut Atakan Çöplü”

16 Nisan 2017’de gerçekleşen Anayasa Referandumu ile birlikte Anayasa değişikliği kabul edildi

İçeriğinde hükümet sistemi değişikliğini de barındıran Anayasa değişikliği 16 Nisan 2017’de halk oylamasına sunuldu. 18 maddelik Anayasa değişikliği yüzde 51.41 “evet” oyu olarak kabul edildi.

Referandum sırasındaki yapılan uygulamalar tartışmaları da beraberinde getirdi. Özellikle Yüksek Seçim Kurulu’nun oylama devam ederken yaptığı mühürlü oyların da kabul edileceğine ilişkin açıklama geniş çaplı tartışmalara sebep oldu. YSK, bu uygulama ile sandık görevlilerin hataları sebebiyle halkın iradesinin tam yansıtılamamasının önüne geçmek istediğini açıkladı. Ancak, özellikle muhalefet partileri tarafından, bu karar ile seçimin meşruiyetinin gölgelendiği iddia edildi.

Bunun yanında halk oylaması kendi içinde de ilginç sonuçlar barındırmaktadır. Özellikle büyük şehirlerden, Ankara ve İstanbul dâhil olmak üzere, “hayır” oyu çıkması basın ve kamuoyunda büyük bir etki yarattı.

Enis Berberoğlu’nun tutuklanması ve Adalet Yürüyüşü

CHP İstanbul Milletvekili ve eski Hürriyet Gazetesi eski Genel Yayın Yönetmeni Enis Berberoğlu hakkında MİT’e ait TIR’ların durdurulmasıyla alakalı görüntülere ilişki görülen davada tutuklama kararı çıktı. Mahkeme, Berberoğlu’na 25 yıl hapis cezası verdi. Bu kararın devamında, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu kararı protesto etmek için Ankara’dan İstanbul’a yürüyüşe başladı. Yürüyüşün sebepleri arasında Enis Berberoğlu’na verilen hapis cezasının yanında, 15 Temmuz sonrasındaki hükümet politikaları ve kamudaki haksız tasfiyeler de vardır. Yaklaşık 20 bin kişinin katılımıyla gerçekleşen yürüyüşe birçok ünlü isim de katıldı. Ankara Güvenpark’ta başlayan ve 25 gün süren yürüyüş, İstanbul Maltepe’de yapılan Adalet Mitingi ile sona erdi. Yüksek katılım nedeniyle son yılların en büyük sivil protestolarından biri olan Adalet Yürüyüşü, hem iç hem de dış basında büyük yankı uyandırdı.

Avrupa Parlamentosu Türkiye ile müzakerelerin askıya alınmasına karar verdi

6 Temmuz günü yapılan oylamada 477 parlamenterin kabul oyu ile Avrupa Parlamentosu(AP) Türkiye ile ilişkileri askıya almaya karar verdi. AP Türkiye raportörü Kati Piri tarafından hazırlanan raporda, o dönemde hâlâ tartışılan anayasa değişikliği paketinin kabul edilmesi halinde müzakerelerin derhâl askıya alınması gerektiği belirtilmiştir. Karar Türkiye Hükümeti tarafından sert şekilde eleştirildi. Türkiye, Avrupa Parlamentosu’nun 15 Temmuz darbe girişimi sırasında ve sonrasında Türkiye’ye yeterince destek olmadığını söyledi. Ayrıca AP’nin bu kararıyla Türkiye ve Avrupa Birliği arasında çıkacak krizin kimseye faydası olmayacağını açıkladı.

12.10.2017’de kabul edilen İş Mahkemeleri Kanunu ile gelen arabuluculuk dönemi

Türkiye Büyük Millet Meclisi(TBMM) tarafından 12.10.2017’de kabul edilen İş Mahkemeleri Kanunu ile iş davalarında arabuluculuk, dava şartı olarak kabul edildi. Bu düzenleme ile mahkemelerin iş yükünü önemli ölçüde azaltmak hedeflenmiştir. Düzenlemeye göre, İş Mahkemesi önüne gelen davada dosyasında, uzlaşma sağlanamadığına dair arabulucu belgesi yoksa mahkeme davayı usul yönünden reddedecektir.

Uygulama, dava yükünü azaltmak için efektif bir yol olan arabuluculuk faaliyetlerinin yaygınlaşması için önemli bir adım olarak görülmektedir.

Dava şartı olarak arabuluculuk dönemi 1 Ocak 2018 tarihinde uygulanmaya başlayacaktır.

Irak Bölgesel Kürt Yönetimi’nde bağımsızlık referandumu yapıldı

Irak Bölgesel Kürt Yönetimi lideri Barzani ve destekçileri, kendi kaderlerini tayin etme zamanının geldiği inancıyla bölgede bir referandum yaptı. Seçmenlere “Kürdistan Bölgesi ve Kürdistan bölgesi dışında kalan Kürt yerleşimlerinin bağımsız bir devlet olmasını istiyor musunuz?” sorusu soruldu. Referandum kararının arkasında birçok önemli nedenin varlığıyla beraber eşit dağılmadığı iddia edilen petrol gelirleri en önemli neden olarak göze çarptı. Referandumdan yüzde 92 oranında “Evet” oyu çıkmasına rağmen hem komşu ülkelerin tepkileri hem de Irak merkezi hükümetinin bağımsızlığı reddetmesiyle referandum sonuçsuz kalmış oldu.

ABD’nin Tel-Aviv Büyükelçisi’ni Kudüs’e taşıyarak Kudüs’ü İsrail’in başkenti olarak tanıması

6 Aralık günü Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Donald Trump Doğu Kudüs’ü İsrail başkenti olarak tanıdığını ilan etti. Zaten birkaç gün öncesinden Beyaz Saray görevlileri tarafından bu kararın sinyalleri verilmişti. Karara İsrail dışında, uluslararası toplumdan, kayda değer bir destek çıkmadı. Çoğu devlet Amerika Birleşik Devletleri’ni, Birleşmiş Milletler tarafından Kudüs’e tanımlanan özel statüyü ihlâl etmesi sebebiyle desteklemedi.

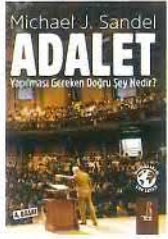
1967 yılından beri İsrail işgali altında bulunan Doğu Kudüs, 1980 yılında İsrail tarafından başkent ilan edilmişti, ancak, bugüne kadar Kudüs’ü İsrail’in başkenti olarak tanıyan bir ülke olmamıştı. Bu yönden de ABD’nin kararı bir ilk olma özelliğini taşıyor.

Konu ile ilgili olarak İslam İşbirliği Teşkilatı’nın talebi üzerine BM Genel Kurulu’nun yakın zamanda acil bir toplantı yapması bekleniyor.

KİTAPLIKTAN

“Nadide Akdağ”

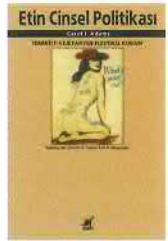
1. Adalet:Yapılması Gereken Doğru Şey Nedir?

Yazar: Michael J. Sandel

Yayınevi: Eksi Kitaplar

Adalet hukukun temelidir. Durum böyle olunca yüzyıllar boyunca birçok düşünür adaleti anlama ve anlatma adına birçok eser ortaya koymuştur. Michael Sandel'in bu kitabı, adalet üzerine düşünmüş olan büyük filozofların düşüncelerini sadece bir araya toplamakla kalmaz, bunları açıklarken kendi düşüncelerini de ekler. Aynı zamanda okuru her sayfada düşünmeye iter. Kitap on bölümden oluşur. Her bölümde Kant, Rawls, Aristoteles, Bentham, Rousseau, Mill, Nozick, Hume ve Dworkin'in adalet ile ilgili düşünceleri eleştirel bir şekilde incelenir. Michael Sandel, okuması ve anlaması en zor olan filozofları sade bir üslupla ele alır. Okurun, “Adalet kavramı ne ifade eder?”, “Adil olabilmek mümkün müdür?”, “Yapılması gerekenin doğru olduğuna nasıl karar veririz?”, “Bir davranışı gerçekleştiren doğruyu mu yoksa iyiyi mi seçmeliyiz?” gibi soruları aktif bir şekilde düşünmesini sağlar. Ancak belirtmeliyiz ki soruların cevaplarını bulmak güç, belki de olanaksızdır.

6

2. Etin Cinsel Politikası (Feminist-Vejeteryan Eleştirel Kuram)

Yazar: Carol J. Adams

Yayınevi: Ayrıntı Yayınevi

“Her on yedi saniyede bir kadın tecavüze uğruyor. Her bir saniyede yüzlerce hayvan öldürülüyor.” Kendini bir eko-feminist olarak tanımlayan Adams, bu kitabından ataerki ile et tüketimi arasındaki diyalektiği inceliyor. Hayvanların ete, kadınların cinsel nesnelere indirgenmeleri arasında bir fark olmadığından ve buna karşı mücadele edilmesi gerektiğinden bahsetmektedir. Tüm bu açıklamalar doksan sayfasının önsöz olduğu dört yüz sayfalık bu kitabın kabaca bir açıklaması yalnızca. Eski çağlardan beri et yemenin erkeklikle ilişkilendirildiğini, kullanılan dilin hayvan ve kadına bakışın etkilerini taşıdığını, insanın aslında otobur olduğunu ileri sürer. Bunları gösteren birtakım araştırmaları, reklamları ve sosyal medyada verilen mesajları, kötü muameleleri ve şiddet gibi konuları derin bir şekilde irdeler. Çoğu insanın feminizme ve vejeteryanlığa tepki dolu olduğu şu günlerde, okunması gereken bir kitaptır. Ortaya koyduğu teze katılmaya ya da karşı çıkmaya gerek yoktur. Ancak dikkat çekici, üzerine düşünülmesi hak eden ve gerektiren birçok tespit bulunduğu için, bu kitap, okunmayı ve üzerine düşünmeyi hak eder.

3. Billy Budd

Yazar: Herman Melville

Yayınevi: YKY

Melville'i “Moby Dick” romanıyla tanışsak da Billy Budd da en az onun kadar ustaca ele alınmış ve sürükleyici bir başka eser. Romanı tamamlayamadan hayata gözlerini yuman yazar, bu eserinde; okuma-yazması olmayan, saf, denizci Billy Budd'ın talihsiz bir olay sonucu idam edilmesini anlatıyor. Genel bir algı vardır; saf ve gerçek olan şeyler uzun süre hayatta barınmaz. Ya bu özelliklerini yitirirler ve herkes gibi olurlar ya da toplum tarafından varlıklarına son verilir. Bu düşüncenin şekillendirmiş olduğu roman, acı bir kurgu, enfes bir üslup ve çarpıcı metaforlarla harmanlanmış bir eser olarak karşımıza çıkıyor. Filmi de mevcut, ancak dileğimiz önce kitabını okumanız.

4. Ayaşlı ile Kiracıları

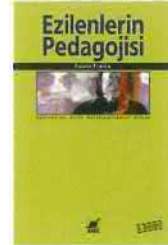
Yazar: Memduh Şevket Esendal

Yayınevi: Bilgi Yayınevi

“Politika böyledir; her fırsattan istifade! Sesli sözlü, hareketli, canlı bir millet olmak için her ne yapmak lazımsa hepsini bu millet yapacak. Bunu şiirinde, şarkısında, türküsünde, yazısında, halkın gözüne, kulağına, beynine söylemek, bağırarak, anlatmak lazımdır! Bunun için her toplantıdan, her insan kalabalığı olan yerden istifadeyi kaçırmamalıdır.”

1934 yılında yazılmış ve Cumhuriyet Dönemi Ankara'sında geçen bu hikayede dokuz odalı bir dairede yaşayan sıradan insanları anlatıyor Esendal. Yıkılan bir düzenden yeni bir toplumsal düzene geçerken kimi zaman bocalayan, hatalar yapan, isyan eden insanları gözler önüne seriyor. Batılılaşma, manevi değerlerdeki değişim; sosyal hayata bir eleştiri şeklinde ortaya konuyor. Esendal'ın üslubu ise sade, içten, zoraki betimlemelerle şişirilmemiş ve gerçekçi bir dil ile süslenmiş. Okurken o zamanlarda yaşanan birtakım aksaklıkların, bocalamaların bugünlerde süregeldiğini görmek biraz üzücü olsa da ülkemizin gerçeklerini görmek için keyifle okunabilecek bir eser.

7

5. Ezilenlerin Pedagojisi

Yazar: Paulo Freire

Yayınevi: Ayrıntı Yayınları

“Paulo Freire hayatını ezilenlerin eğitimine, özellikle de okuma yazma bilmeyen yetişkinlerin eğitimine adanmış bir eğitimci. Ezilenlerin Pedagojisi'nde ise sadece belli eğitim merkezlerinde uygulanacak alternatif bir pedagoji değil, amaçları kadar kullandığı araçların da özgürlükçü olduğu bir özgürleşme siyaseti öneriyor. Çünkü, ona göre siyaset, kelimenin en geniş anlamıyla bir eğitim süreci. Freire öncelikle “bankacı eğitim modeli”ni reddeder. Bu modelde öğrenciler (ya da ezilenler), üzerlerine bilgi yatırımı yapılan pasif varlıklar, boş kaplardır. Bilgi onlara ihsan edilir, aktif bir araştırma sürecinin ürünü değildir. Onlar nesne, öğretmenler (ya da siyasal liderler) öznedir. Bu modelde dünya, kapalı, durağan olarak sunulur. Diyalog değil, tek yanlı bir dayatma söz konusudur. Bu, ezilenleri kaderciliğe iten, özgürlükten korkmalarına yol açan ve bu yüzden de üzerlerindeki tahakkümü pekiştiren bir modeldir. Freire buna karşı, ezilenlere dayatılmayan, onlarla diyalog içinde oluşturulan bir pedagoji, “problem tanımlayıcı eğitim” dediği bir model önerir. Ona göre kendini ne kadar devrimci sanırsa sansın, ezilenlere “nesne” muamelesi yapmayı sürdürerek otoriter ilişkileri yeniden üreten hiçbir pratik, özgürleştirici olamaz. Özgürleşme ezilenlere armağan edilecek bir şey değildir; onların özgürleşme mücadelesine özne olarak katılımlarının ürünüdür. Freire'in önerdiği model, insanların dünyayla ilişkilerindeki problemleri tanımlamalarını, dünyayı insanın kendini yaratma görevinde kullandığı bir malzeme olarak görmelerini sağlar. İnsanları “olma” sürecindeki, bitmemiş, yetkinleşmemiş, yaratıcı varlıklar olarak görür. Bu yüzden de eğitimin içeriği, ezilenlerle diyalog kurularak, onların “konusal evren”i dikkate alınarak belirlenmelidir. Diyalogun ön şartı ise insanlara inanmaktır, sevmeyi becerebilmektir. Freire'in yazdıkları ve yaptıkları Türkiye’de alıştığımız, alıştırıldığımız yol gösterici düşünce ve uygulamaların tam tersi. Özgürlük bir şeyler yapılarak varılacak bir yer değil, yapıların özünde olan bir şeydir. Bu kitabın benimki kadar başkalarının da dünya görüşünü temelden etkileyeceğini düşünüyorum.

6. Dava

Yazar: Franz Kafka

Yayınevi: Can Yayınları

Dava, Franz Kafka'nın Dönüşüm'ü kadar popüler olmasa da en önemli eserlerinden biridir. Ölümünden iki sene sonra yakın arkadaşı Max Brod eseleri yakacağına söz vermiş olsa da, vermiş olduğu sözü tutmaz ve hepsini yayınlar. İşte bu da Max Brod sayesinde kazandığımız eserlerden bir tanesi. Nedensiz yere Josef K. bir sabah tutuklanır. Romanın sonuna kadar suçunu öğrenmeye çalışır. Mahkemeye çıkmak ister, tuttuğu avukat ile kendini anlatabileceğini düşünür, bir hukuk devletinde yaşadığını yineler. Ancak karşılık olarak içinden bir türlü çıkamadığı hiçbir sonuç elde edemediği bir bürokrasiyle, ona hiç değer vermeyen bir devletle karşı karşıya kalır. Baktığımızda Foucault'nun iktidara karşı koymanın, onu meşrulaştırmaya yarayan, zaten iktidarın bir parçası olan hukuk aracılığı ile sağlanamayacağına yönelik görüşlerine rastlanabilir. Öyle bir sistem vardır ki K. ne yargıcın ne de yüksek mahkemenin nerede olduğunu öğrenemez. Zar zor tuttuğu avukat ise bir dilekçe yazacak durumda bile değildir. Hukuki yolların bireyi kurtaramadığı bir distopyanın yansımasıdır bu eser.

7. Bülbülü Öldürmek

Yazar: Harper Lee

Yayınevi: Sel Yayıncılık

“-Sen zencileri mi savunuyorsun, Atticus?”

-Elbette savunuyorum. Zenci deme, Scout. Bu kabalıktır.

-Okulda herkes öyle diyor.

-Bundan böyle o herkesten bir kişi eksilecek.”

Yazıldığı dönemde çok ses getiren bu kitap, bizzat Harper Lee'nin kendi çocukluğundan esinlenerek yazdığı bir eserdir. 1926 yılında yazılmış olan bu eser ABD'nin güney eyaletlerinden birinde geçer. Güney, döneminde, ırkçılığın en yoğun yaşandığı yerlerden biridir. İnsanların sırf ten rengi dolayısıyla köleler gibi yaşamaya maruz bırakıldığı bu yerde, bir gün siyahi bir insan bir iftiraya kurban gider. Kasabanın tek avukatı Atticus Finch masum olduğu aşikâr olan bu insanı savunma görevini kabul eder. Kasabadan şiddetli bir tepki görse de kendi erdemlerinden vazgeçmez. Sonunda başarılı olur mu, adamı kurtarabilir mi söylememek daha uygun olur. Ancak bu kitabı etkileyici kılan sonu değil, kitabın, Atticus Finch'in küçük kızının bakış açısından çocuk saflığı ile anlatılmış olmasıdır.

8. Bir İdam Mahkumunun Son Günü

Yazar: Victor Hugo

Yayınevi: Can Yayınları

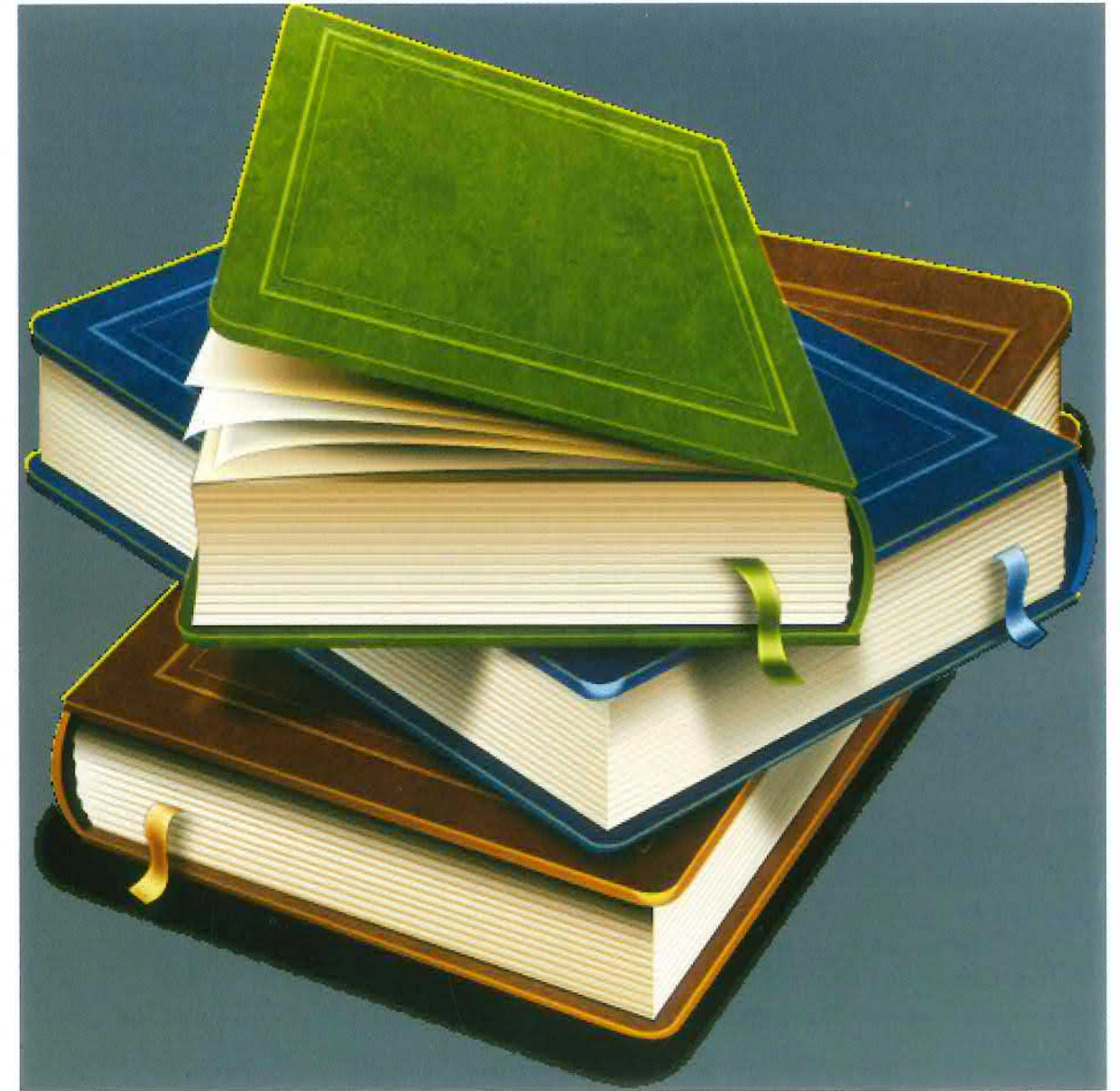
Aslına bakılırsa başlık konuyu yeterince açıklıyor. Bu eserin bu denli önemli olmasının sebebi konusu değil, vermek istediği mesaj ve aynı zamanda edebiyat ve yazın alanında getirmiş olduğu birçok yeniliktir. Kitap; idam cezasına çarptırılan ismi verilmeyen bir mahkumun cezayı öğrenikten sonra gittikçe “insanlıktan çıkması”nı anlatılırken, aynı zamanda, halkın idam cezalarını tiyatro izleme ile eş değerde bir tutum ile karşılamasını eleştirir. Eser özellikle Fransa'da idam cezasının diğer ülkelere oranla çok daha geç kaldırılmış olması sebebiyle dikkat çekicidir. Edebiyat yönünden ise kitabın birinci tekil kişi ile yazılan ilk roman olmasıdır. Yaşadığı dönemde de politika ile ilgilenmiş ve içinde aktif bir şekilde rol alan Hugo, bu eserinde idam cezasına taviz vermeyen bir tavırla karşı çıktığını gösterir.

9. The Legal Analyst: A Toolkit For Thinking About The Law

Yazar: Ward Farnsworth

Yayınevi: University of Chicago Press

Ward Farnsworth'un bu eserinin özellikle ABD'de birinci sınıf hukuk okuyan öğrencilere tavsiye edildiğini görmek mümkündür. Hukuka bir giriş niteliğinde değildir, hukuku düşünme rehberidir. Hukuk dışı alanlardaki görüşlerin hukuktaki yansıması ve bunların nasıl kullanılacağı anlatılıyor. Bu alanlardan bazıları ekonomi, psikoloji ve oyun teorisi. Okuması ve anlaşılması oldukça kolay, kısa bir kitap. Her bölüm birbirine tezat iki kavramı ve bu kavramların hukuktaki yerini irdeliyor. Konular üzerinde derinlemesine bir inceleme yapılmasa da Farnsworth okura yeni bir bakış açısı ve nosyon katmakta oldukça başarılı.

KİTAP ELEŞTİRİSİ: BÜLBÜLÜ YAŞATMAK.

Bülbülü Öldürmek Kitap Eleştirisi. "Merve Görgün"

Bir kitap; karakterinizi, hayata bakış açınızı hatta bazen hayatınızın kendisini değiştirebilir. Tercihlerinizi yönlendirerek, sizleri yepyeni bir hayata sürükleyebilir. İşte "Bülbülü Öldürmek" bana hayattaki amacımı bulmamda ve mesleğime karar vermemde yardım eden, tam da bu noktada hayatımı şekillendiren bir kitap oldu. Kitaptan bahsetmem gerekirse, Bülbülü Öldürmek Harper Lee'nin eşsiz kaleminden çıkan ve kesinlikle okunması gereken bir kitap. Oldukça yalın bir dille yazılan ve sağlam bir kurguya sahip olan bu kitabı okumaya başladığımız andan itibaren, kendinizi romanımızın küçük kahramanı haylaz Scout Finch ile bir yolculukta buluyorsunuz. O yolculukta Scout sizlere masumiyetin ve adaletin ne denli önemli kavramlar olduğunu hatırlatırken yazar; aynı zamanda bir çocuğun gözünden ırkçılık, özgürlük ve adalet kavramlarını ele alıyor.

Bülbülü Öldürmek, siyah ırktan olan insanların Amerika'da yaşadıkları hayatı yansıtmada adeta bir ayna görevi görüyor. Hatta bazen öylesine gerçekçi ve hayatın içinden aktarımlar yapıyor ki bu hayatın onların yaşadığı değil, onlara yaşattırılan bir hayat olduğunu iliklerinize kadar hissediyorsunuz. Beyaz insanların siyahilere olan düşmanlığı ve düşmanlıklarını anlamlandıracak en ufak bir sebepleri olmayışı, bu ayrımcılığı yapanlara sanki bu bir kitap değilmiş de içinde yaşamakta olduğunuz hayatmış gibi öfke duymanıza sebep oluyor; çünkü siz de biliyorsunuz ki geçmişte bu tip olaylara sıkça rastlandı. İnsanı insan olarak görmek ve olduğu gibi kabullenmek yerine; insanlar, ten renklerine göre gruplandırarak sayısız haksızlık ve zulme uğradı. Yakın gelecekte yaşanan bu acımasız gerçeği bir çocuğun gözünden anlatılan satırlarda okurken, keşke çocuk olarak kalsaydık ve hiçbir önyargının esiri olmadan tüm dünyayı sevgiyle kucaklayabilseydik diye düşünmeden edemiyorsunuz. İnsanların değerini ten renklerine bakarak değil de, kalplerindeki iyiliğe göre belirleyen Scout olmak istiyorsunuz bir insanın yalnızca siyah ten rengi yüzünden hor görüldüğü Dünya'nın acımasızlığı karşısında. Kitapta bu öfkenizi küllendirecek ve sizi sakinleştirecek öyle bir aile var ki, kendinizi sanki o ailenin bir çocuğu da sizmişsiniz gibi hissediyorsunuz. Belki de Scout ve Jem'in babası cesur olan ve üstün ahlak değerlerine sahip Atticus'a böylesine bir saygı duymamda ve sonsuz bir sevgi beslememde kendimi gerçekten aileden birisiymiş gibi görmemin etkisi olabilir.

Kitap okurken, insanların siyah ve beyaz olarak sanki birer eşyaymış gibi sınıflandırmasını bir çocuğun dilinden aktardığı için, yetişkinlerin algılarındaki eksiklikleri ve aslında eğer büyükler, çocuklar kadar masum düşünebilirse Dünya'nın bu kadar kötü bir yer olmayacağını net bir şekilde kavırıyorsunuz. Var olan düzenin eksikleri o andan itibaren sizi her zamankinden daha da rahatsız ediyor, ayrımcılığa artık tahammülünüz kalmıyor. Neden erkeği kadından, ten rengi beyaz olanı siyahtan, zengini fakirden, mühendisi çöpçüden üstün gördük diye düşünmekten kendinizi alamıyorsunuz. Oysaki yapılması gereken tek bir şey var: insanlığımıza sınırsız tutunarak bu adaletsiz düzeni ortadan kaldırmak. Eğer düzeni ortadan kaldırmak mümkün değilse bile, bu düzeni oluşturan duvarda çatlaklar oluşturmak belki de. Ama mutlaka bir şeyler yapmak...Evet, Siyahiler şu an toplu taşımalarda beyazlara yer vermek zorunda değil ve eğitim hakkı gibi daha birçok hakka sahipler ama olay sadece siyah-beyaz ayrımından ibaret değil çünkü dünya da kesin çizgilerle siyah beyaz olarak ayrılmış bir yer değil. Bazen durumlara "gri" bir perspektiften bakılmalı ve haksızlıklar karşısında belirli gruplar için üstünlük sağlayan sınırlar çizilmeden, orta yol bulunmalı. Bu orta yolu bulabilmek için de "Bülbülü Öldürmek" bize yapılması gerekeni söylüyor aslında: Renkleri, dinleri, milletleri, cinsiyetleri, cinsel yönelimleri, kişisel tercihleri, ırkları ne olursa olsun hiçbir nedenle bir insanı bir diğerinden üstün görmemeliyiz ve herkesin eşit haklara sahip olmasını sağlamalıyız. Ancak ne yazık ki biz insanoğlu eşit haklara sahip olan adil bir düzeni hiçbir zaman sağlayamadık ne o zaman ne de günümüzde. Şimdi de Su

riye'deki savaştan kaçan Müslüman bir mülteci çocuğu Hristiyan bir Avrupalı çocuktan daha değerli görmüyor mu Dünya? O masum çocuğun en temel hakkı olan yaşam hakkı elinden alınırken, buna sadece mitinglerinde değinen ve ardından dünya ekonomisine dönen siyasiler, gerçekten tüm insanlığa eşit gözle mi bakıyor? Bizler oturduğumuz koltukta, haberlerde savaş görüntülerini izledikten sonra biraz içimiz burkulsa da kanalı değiştirip hayata kaldığımız yerden devam etmiyor muyuz? Bir diğer insanın acısını gerektiği kadar önemsiyor muyuz? Yoksa gittikçe hissizleşip, duygusuzluğa ve umursamazlığa mı esir oluyoruz? Afrika'da çocuklar açlıktan, Orta Doğu'da ise savaştan ölümler, her gün bir masumun canı bir diğerinin çıkarı için yanarken soruyorum size; bir insan hayatı nasıl olur da diğer bir hayattan daha üstün tutulur? Herkesin sol tarafında bir kalbi var ve kalp denilen şeyin tek görevi kan pompalamak değil, hissetmek de aynı zamanda. Hissedemiyorsanız, vicdanınız başınızı yastığa koyduğunuzda sızlamıyorsa ve Dünya'yı daha güzel bir yer yapmayı planladığınız hedefleriniz yoksa o kalp vücuda kan pompalasa ne olacak? İnsan olmak sadece yaşamaktan ibaret mi? Düşünen, seven, üreten, Dünya'yı güzelleştiren canlılar olmamız gerekmez mi? Olmamız gerekenden çok farklıyız ve bunu değiştirebilmek istiyorum. Adaletin gerçekten var olduğu, insanların tercihi olmayan özellikleri yüzünden sınıflandırılmadığı, yetişkinlerin Dünya'yı çocukların gözünden görebildiği bir düzen istiyorum. Saflik istiyorum dünyada, güven istiyorum, sevgi istiyorum. Bu kitabın adını değiştirebilecek bir değişim

istiyorum. Bülbüller ölmesin, onları yaşatalım istiyorum!

Bülbülü Öldürmek benim için bir şeylerin kilit noktası oldu. Kendime dair o kadar çok şey buldum ki sayfalarında. Öyle güzel diyaloglar vardı ki satırlarda, kendimi suçsuz olduğuna inandığım birini savunurken hayal ettim. İnanıklarımı, alışkanlıklarımı, geleneklerimi sorguladım. Şimdiye dek kaç insanı haksız yere suçladığımı ve bunu yaparken vicdanımın hiç de sızlamadığını fark ettim. Karakterini beğenmediğim ya da hakkında ön yargı sahibi olduğum için birçok insan hakkında genellemeler yaptığımı, onlar hakkında söylenen yalan yanlış şeylere inandığımı çünkü insanları belirli kalıplara sokarak sınıflandırdığımı fark ettim. Hiçbir insan genellemeler ve ön yargılar üzerinden değerlendirilmeyi, aşağılanmayı ve suçlanmayı hak etmez. Bülbülü Öldürmek bana bu genellemeler üzerinden suçlanan insanlara ses olmak istediğimi fark ettirdi. Çocukları, masum olduğu halde suçlananları, şiddet gören kadınları, ezilen insanları, cesurca savunulmaya ihtiyaç duyan herkesi savunmak istediğimi anladım Bay Atticus Finch üzerine iftira atılan bir zenciye o dönemin ırkçı şartları altında korkusuzca savunurken. Hukuk okumalıyım dedim, bu sessizlik içinden yükselen ses olmalıyım. Bülbülü ne olursa olsun yaşatmanın bir yolunu bulmalıyım çünkü yaşamak siyahilerin, mültecilerin, toplumun dayattığı kalıplara sığamayanların, farklı olanların kısacası tüm insanlığın en temel hakkı. İnsanlığın bu temel hakkını koruyacak olansa, bizleriz. Peki, biz kim miyiz? Bizler, mesleğine aşkla bağlı olan hukukçularız. Bizler, tıpkı Bay Atticus'un Bülbülü Öldürmek'te bizlere öğrettiği gibi daha adil bir dünya için insanları sınıflandırmadan onların haklarını korkusuzca savunanlarız. Bizler, bülbülü yaşatacak olanlarız.

ALUMNİ RÖPORTAJ

“Elif Çiftçiöğlu”

1. Merhaba, kısaca kendinizden bahsedebilir misiniz? Hangi okullara gittiniz, hukuk fakültesinden sonra eğitiminiz ne yönde gelişti? Hangi büro ya da kurumlarda staj, yasal staj yaptınız ve çalıştınız?

Merhaba, bildiğiniz üzere ben de sizin gibi Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okudum. Fakültede eğitimimi sürdürürken Ankara'da çeşitli bürolarda yaz stajı yaptım. 2011 yılında Hukuk Fakültesi'nden mezun olmamın ardından İstanbul'da uluslararası çalışan bir hukuk bürosu olan Bezen&Partners'da yasal stajımı tamamladım. Ardından, yaklaşık iki yıl kadar Baykanlar Holding bünyesinde hukuk müşaviri olarak çalıştım. Buradaki tecrübelerim ve çalışmalarım sonucunda uzmanlaşmam ve alanımda yetkinleşmem gerektiğine karar verdim.

Öncelikle yüksek lisans yapmak üzere İngiltere'deki üniversitelere başvurdum. 2015 yılında Queen Mary University of London'da Commercial Law üzerine yüksek lisansımı tamamlayarak mezun oldum. Sonrasında Ankara'da hem Türk hem de uluslararası müvekkillere avukatlık/danışmanlık hizmeti veren Çekinmez Hukuk Bürosu'nda çalışmaya başladım. Burada hem yüksek lisansta edindiğim bilgileri pratikte uygulama hem de dava avukatlığına ilişkin tecrübe edinme fırsatım oldu. Son olarak ve halen, Ankara'da Savunma Sanayii'nde faaliyet gösteren bir şirkette hukuk müşaviri ve avukat olarak görevimi sürdürmekteyim.

2. Siz de bu fakülteyi bitirdiniz. Bilkent Hukuk Fakültesi mezunu olmak size ne gibi kapılar açtı, başvurularınızda faydasını gördünüz mü?

Bilkent Hukuk Fakültesi'nden mezun olmak her zaman için bir ayrıcalıktır. İş hayatımda bu ayrıcalığı deneyimlediğimi söyleyebilirim. Hem Türk Hukuku hem de Uluslararası Hukuk alanlarında aldığımız dersler ve farklı hukuk nosyonu bu fakülteden çok donanımlı mezun olarak çoğu yeni mezuna göre kariyerimize önde başlıyoruz.

Bunun yanında Bilkent Üniversitesi'nin kendine has atmosferi ve eğitim vizyonunun öğrencilerine özgüven, analitik düşünme, hızlı aksiyon ve karar alma, iyi iletişim gibi bir çok özellik kattığını düşünüyorum.

Ayrıca malumlarımız olduğu üzere Bilkent Üniversitesi ve Hukuk Fakültesi'nin de anılan sebeplerle yurtdışında bir bilinirliği ve prestiji vardır. Bu da Queen Mary gibi bir üniversiteye kabul almamda önemli bir rol oynadı.

Tüm bu etkenler sebebiyle, Bilkentli olmanın ilk işe girmem, akademik anlamda kariyerimi geliştirmem ve hâlihazırda çalıştığım sektöre adım atmamda katkısı çok fazladır.

3. Lisans eğitimine ek olarak yüksek lisans yapmak size neler kattı? Hangi alanlarda, nerede (yurtdışı/yurtiçi) yapılmasını tavsiye edersiniz? Yurtdışındaki yüksek lisansın Türkiye'deki çalışma hayatında katkısı gör-dünüz mü?

Öncelikle yurtdışına gitmek, hem avukat hem de akademisyen olan çok değerli uzmanlardan dersler almak, dünyanın dört bir yanından gelmiş avukatlarla, hukukçularla tanışmak ve onlarla fikir alışverişinde bulunmak çok farklı bir tecrübeydi. Bu ömür boyu sürdürülebilecek çok geniş bir network demek.

Bunun yanında yüksek lisans yapmanın, ister yurtdışında olsun, mesleki anlamda uzmanlaşmaya adım atmak ile bildiğiniz konulara farklı bir görüş açısıyla yaklaşmak ve hâlihazırda bilgilerinize yenilerini eklemek anlamında çok faydalı olduğunu düşünüyorum. Benim kişisel tecrübelerimden yola çıkarsak, yüksek lisansın beni hem işe girerken hem de işe girdikten sonra kariyerimde ileri taşıdığını söylemek mümkün. Günlük olarak karşıma çıkan her sorunda mutlaka edindiğim tecrübeler ve bilgilerden yararlanıyorum.

Özellikle Türkiye ekonomik ve stratejik konumu gereği uluslararası etkileşimlerin çokça yaşandığı bir ülke olduğundan, bu anlamda yetişen hukukçulara ihtiyaç bulunmaktadır. Bu anlamda yapmış olduğum yüksek lisans girmek istediğim her işte tercih edilme sebebim haline gelmiştir. Bu sebeplerle, imkân olanlara mutlaka bunu tecrübe etmelerini tavsiye ederim.

Yüksek lisans konusuna ilişkin olarak da tavsiyede bulunmak bence çok uygun değil; çünkü yüksek lisans herkes yapıyor diye yahut yapmak için yapılan bir şey olmamalı. Bunu kariyerinizi geliştirmek için çok önemli bir basamak olarak görmek gerekiyor. Bu sebeple hangi alanda uzmanlaşmak istiyorsanız, hangisi sizin için daha uygunsa ona yönelmek daha doğrudur. Tabi burada seçilecek üniversitenin de önemi ortaya çıkıyor. Yurtdışında her bir üniversitenin farklı hukuk alanlarında isim yapmış olduğunu, buna göre bünyesinde farklı alanlarda uzman eğitimci kadrolarını barındırdığını görürsünüz. Bu sebeple doğru alan doğru üniversite seçimi önemlidir. Doğru üniversitelerden kabul almak için de lisans eğitimi yaparken alabileceğiniz maksimum faydayla mezun olmak, başka bir deyişle boş geçirmemek gerekir.

4. Önce yüksek lisans mı yoksa yasal staj mı yapmak daha faydalı? Sizin yasal stajı yüksek lisansdan önce yapmanızda hangi faktörler etkili oldu?

Ben de mezun olmadan önce sizin bana sorduğunuz bu soruyu tanıdığım hukukçulara ve avukatlara sormuştum. Ben de, doğruluğunu görmüş biri olarak, bu soruya cevap olarak aldığım aynı tavsiyeyi size vereceğim. Yüksek Lisans bir nevi uzmanlaşmanın ilk basamağıdır. Uzmanlaşmak istenilen alanı seçmek ise biraz zaman almaktadır.

“Türkiye ekonomik ve stratejik konumu gereği uluslararası etkileşimlerin çokça yaşandığı bir ülke olduğundan, bu anlamda yetişen hukukçulara ihtiyaç bulunmaktadır.”

Örnek vermek gerekirse ben genel olarak şirketler hukuku alanında yoğunlaştım; yüksek lisans derslerimi de bu alanda seçtim. Ancak lisans derslerim arasında düşük not aldığım nadir derslerden biri de şirketler hukukudur. Kısacası, çalışma hayatına girdikten sonra, deneyimlerinizden yola çıkarak kariyerinize bir yol çizmeye, sevdiğiniz, yeteneğiniz olan ve çalışma olanağı bulacağınız alanların daha çok farkına varmaya başlıyorsunuz. Bu sebeple lisansın bir devamı gibi değil; çalışma hayatına girmiş, öğrenci psikolojisinden çıkmış, profesyonelliğe adım atmış, farkındalığı yüksek bir şekilde yüksek lisansa başlamak daha doğrudur. Bu sebeple yasal stajı bitirip bir süre daha çalıştıktan sonra yüksek lisans yapılmasını tavsiye ederim; ancak arayışta da çok açmamak lazım.

5. Gördüğüm kadarıyla İstanbul'da yasal staj yapısından Ankara'da çalışma hayatınıza devam etmeyi tercih etmişsiniz. Özel bir nedeni yoksa neden İstanbul'daki kariyer planınızı değiştirdiğinizi sorabilir miyim? İstanbul barosuna kayıtlı olmak Ankara'da avukatlık yapmanızı etkiledi mi?

Aslında yasal staj sonrası da bir süre İstanbul'da çalışmaya devam ettim. Başarılı olmak ve uluslararası hukuk alanında çalışmak için İstanbul'a gitmenin bir zorunluluk olduğu gibi bir algı yaratılıyor.

Ben de mezun olduğumda bu algıya kapılmıştım. İş hayatında başarımın, iş hayatı dışında da huzurlu olmayla ve sosyal yaşantıyla doğru orantılı olduğunu düşünüyorum. Hayat şartlarının Ankara'da daha iyi olması, ailem ve arkadaşlarımdan da Ankara'da olması sebebiyle yüksek lisansımı tamamladıktan sonra Ankara'ya taşındım. Mesleki anlamda her ne kadar İstanbul çok daha fazla tercih sunuyormuş gibi görünse de Ankara'da da mesleğimi gayet başarılı bir şekilde sürdürmekteyim. Dolayısıyla yaşanılacak şehir ve/veya ülke bir zorunluluk değil tercih olmalı bana kalırsa. Diğer sorunuza gelecek olursak, Ankara'ya taşındıktan sonra İstanbul barosundan Ankara barosuna nakil olmuş bir avukat olarak, kayıtlı olduğum barolara ilişkin herhangi bir avantaj ya da dezavantajla karşılaşmadım.

6. İş tecrübelerinize baktığım zaman hem büroda hem 'in house' hem de yasal danışman olarak bir şirkette çalışmışsınız. Tüm bu deneyimlerin ardından şu an yasal danışmanlığı tercihe etmenizden hangi faktörler etkili oldu? Her birinin içeriği hakkında da bilgi verebilir misiniz?

Bu tamamen kendi yetenek ve isteklerinize bağlı olarak verilebilecek bir karar. Hukuk bürolarında çalışmak, farklı sektörlerde faaliyet gösteren müvekkillerime çeşitli hukuk alanlarında destek vermek çok öğreticiydi.

Hem dava avukatlığı hem de danışmanlık anlamında mesleğin ilk yıllarında hukuk bürolarında çalışmanın daha faydalı olduğunu düşünüyorum. Bana kalırsa, bir şirkette hukuk müşaviri olarak çalışmak için de öncelikle mutlaka hukuk bürosu deneyimi gerekli.

Bir şirket bünyesinde hukuk müşaviri olduğunuzda, karar alma aşamalarında hukuki destek sağlamanız ve önleyici hukuk faaliyeti gerçekleştirmeniz gerekmektedir. Bunlar için hem tecrübe hem de bilgi birikimi çok önemli.

Ancak hukuk bürosu mu yoksa şirket bünyesinde mi çalışmak diye sorarsanız biri diğerinden daha üstündür diyemem. Kendi açımdan cevap vermek gerekirse, şirketin dinamiklerini daha iyi kavramak, sürecin tümüne hakim olmak, karar alma aşamasından başlayarak şirketin tüm aşamalarında görev almak ve kurumsal bir kültürün bir parçası olmak gibi faktörleri dolayısıyla hukuk müşavirliğini tercih ettim. Bu sebeple, yeterli tecrübeye sahip olduğumu düşündüğümde bu alanda kariyerime devam etme kararı verdim.

14

7.Çalışmak istediğiniz alana nasıl karar verdiniz, kararınızda ne etkili oldu? Sizden örnek verecek olursak neden ticaret hukuku ağırlıklı bir alan seçtiniz?

Çalıştığım hukuk büroları ve şirketlerde genellikle ticaret hukuku ağırlıklı işlerle karşılaştım. Ancak bunun yanında hukukun birçok alanında çalışma olanağı da buldum. Bunlar arasında en çok iş hukuku ve şirketler hukuku alanlarında çalışmaktan zevk aldım ve diğer alanlara göre bu alanlarda daha yetenekli olduğumu keşfettim. Bu anlamda doğru yönlendirmelerde bulunan işverenlerle çalışmamın da faydası büyüktür.

8.Büroların iş hacmine göre uzmanlık alanları da farklılık gösteriyor. Çoğu isim yapmış kurumsal büro ticaret, bankacılık, finans, birleşme devralma gibi alanlarda hizmet veriyor. Sizce kıyasen büyük bir büroda çalışmak mı yoksa butik bir büroda hukukun daha çeşitli alanlarını görerek az kişiyle birlikte çalışmak mı daha faydalı? Hangisi iş öğrenmek için daha etkili?

Bahsettiğiniz bankacılık, finans, birleşme devralma gibi alanlar aslında hukuk gibi derya deniz bir alanın çok çok küçük bir uzmanlık alanını kapsamaktadır. Benim tavsiyem, mesleğinizin ilk yıllarından çalışacağınız yerlere ilişkin karar alırken büyük kurumsal ya da butik hukuk bürosu gibi nitelendirmelerden çok, stajyerlerine mentorluk yapan, işlere dahil eden ve olabildiğince çok çeşitli alanı görüp deneyimleyebilme olanağını sizlere sunan büroları tercih etmeniz. Ne yazık ki bizler mezun olurken uzmanlaşmadan mezun oluyoruz; ancak kariyerimizin ilerleyen yıllarında belirli bir alanda uzmanlaşma gereği duyuyoruz. Bu anlamda sizin için en doğru alanı seç

mek ancak deneyimlemekle mümkün olacaktır. Bunun yanında her ne kadar uzmanlaşmanın öneminden bahsetsek de, uzmanlaşmak için öncelikle diğer hukuk alanlarında da bilgi birikimine sahip olmak gerekmektedir. Dolayısıyla, benim şahsi düşüncem, ilk baştan itibaren yalnızca bir alana yoğunlaşmak, bir bütün olan hukuk sistemini yorumlamada hatalara ve eksikliklere yol açabilir.

9.Geleceğin meslektaşlarına hali hazırda fakültede öğrenciyken yapmaları için tavsiyeniz var mı? Hiç 'benden bu kadar' dediğiniz anlar oldu mu? İyi bir avukat olmak için ne gibi özellikler gerekli?

Meslektaş adaylarına tavsiyelerim, lisansta öğrenilen bilgilerin mutlaka bir gün işe yarayacağını göz ardı etmeden, olabildiğince çok araştırma yapmaları, hocalarına soru sormaktan, hocalarıyla iletişim kurmak ve bu iletişimi sürdürmekten çekinmemeleri ile sınava yönelik ezberci öğrenimden kaçınarak, hukuk mantığını oturtmaya çalışmaları yönündedir.

Benden bu kadar dediğim bir an olmadı; ancak mutlaka çok bunaldığım, uzaklaşmak istediğim anlar olmuştur; hâlen de zaman zaman olmaktadır. Zira hukukçu olmak ve avukat olmak durmaksızın öğrenme, çaba ve sabır isteyen zor bir meslektir. Böyle zamanlarda bırakıp gitmek yerine, zor olduğunu düşündüğümüz şeylerin kendi algılama şeklimiz sebebiyle öyle göründüğünü, zorlukların aşıldıktan sonra, artık o kadar da zor görünmeyeceğini düşünürüm ve sorunlarım üstüne gitmeye çalışırım. Gerekirse yardım istemekten de hiçbir zaman çekinmem.

Son sorunuza gelecek olursak, belirli bir özellik ve karakterde insan iyi avukat olur diye bir niteleme yapmayı doğru bulmuyorum. Belirli bir özelliğe sahip olmak veya olmamak sebebiyle iyi avukat olabilirim veya olamam gibi önyargılara girmemek lazım. Ancak yalnızca şunu söyleyebilirim; bu meslekte başarılı olmak için aynı oranda hem özgüven sahibi hem de şüpheli olmak gerektiğine inanıyorum. Hiçbir zaman kendine güvenmekten vazgeçmemek ama bunun yanında da ben oldum diyerek çalışmayı bırakmamak gerekir. Biliyorum demeden önce her zaman şüphe duyup araştırmak, fikir danışmak ve bir ömür boyu öğrenmeye azimli olmak gerekir.

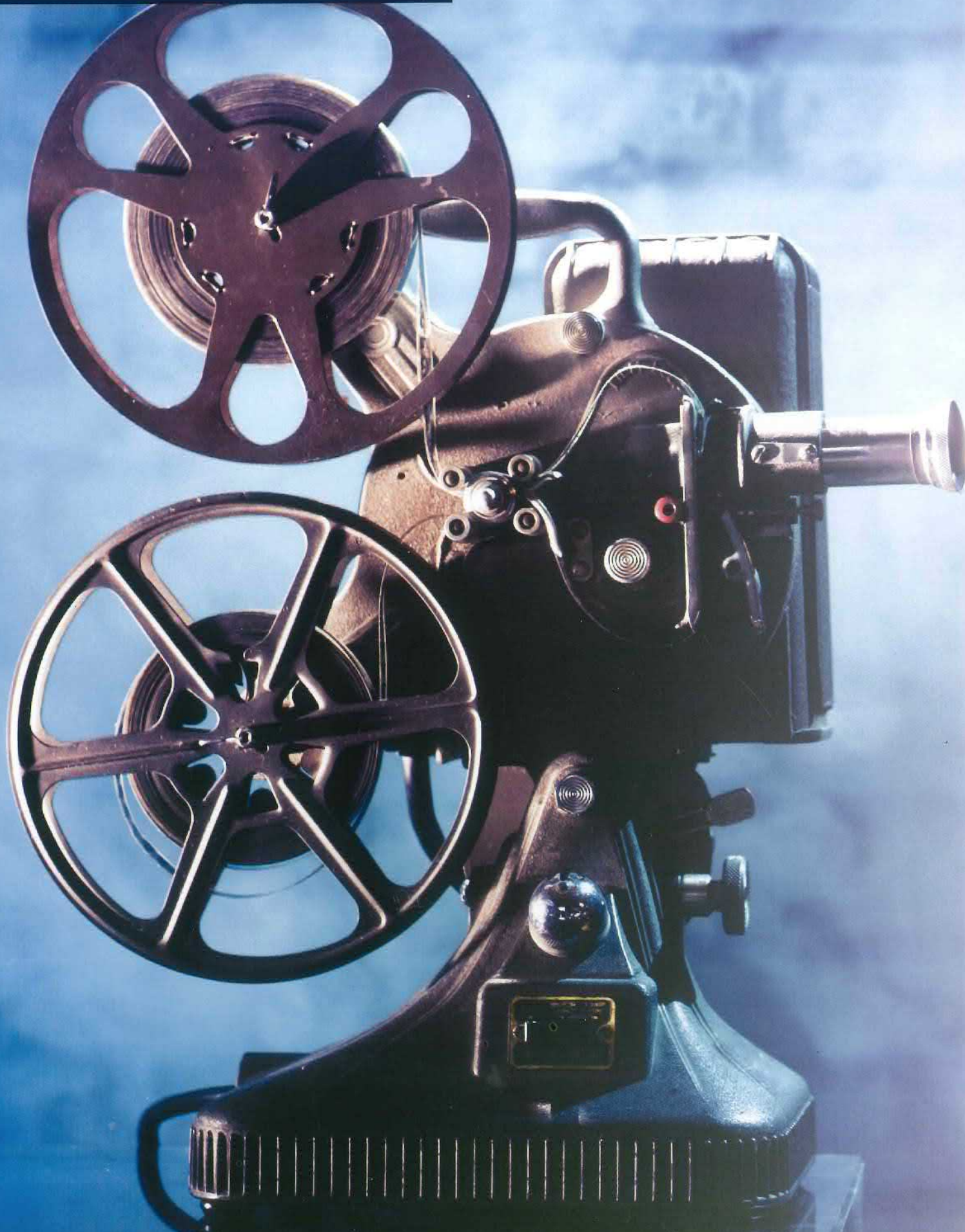
Bu güzel röportaj için teşekkür ederim. Bilkent Hukuk Fakültesi'nde yetişen ve arkamızdan gelen böyle parlak meslektaşlarımızın olduğunu bilmek benim için gurur verici.

DİZİ KUŞAĞI

"Hande Dal"

Law & Order True Crime: The Menendez Murders

Law and Order:SVU serisinin bir devamı niteliğinde, Law and Order True Crime: The Menendez Murders. 8 bölümden oluşan Dick Wolf tarafından ekrana taşınan mini bir polisiye-suç dizi serisi. Gerçek suçlara dayanan dizilere yeni bir soluk gelmiştir bu diziyle. Dizi 2017 yapımı ve kısa süre önce bitti bu sezonun merkezinde anne ve babasını öldürmekle yargılanan Lyle ve Erik Menendez vardı. Jose ve Kitty Menendez 20 Ağustos 1989 yılında California Beverly Hills'de bulunan malikanelerinde pompalı tüfek yardımıyla 15 kurşunla öldürüldüler. Ölümeleri, oğulları Lyle'in 911'i arayarak 'Biri ailemizi öldürmüştü' demesiyle bildiriliyor ve polis olay yerine geldiğinde ne bir kurşun ne de şüpheli bir durum buluyor. Menendez ailesinin ünlü ve zengin bir aile olması nedeniyle öldürülmeleri medyanın büyük ilgisini çekiyor ve olay ülke gündeminde takip edilen bir davaya dönüşüyor. Polislerin uzun araştırmaları sonucu olayın çözülmesi için yeterli delil ve kanıt bulunamıyor ama bu sırada Menendez kardeşlerin ilk 6 ay içinde harcadıkları milyarlarca dolar, sürdürdükleri umursamaz, aşırı lüks hayat ve ebeveynlerinin katledilmesinden bir gün sonra aldıkları 15.000 dolarlık Rolex saatler polisin gözünden kaçmıyor. Polis şüpheli davranışlarını gözlemlediği sırada kardeşlerden Erik psikoloğuna dayanamayıp suçu itiraf ediyor; psikoloğun bu itirafı kayda aldığı öğrenen Lyle Menendez'in psikoloğu tehdit etmesiyle durumdan polisin haberi oluyor ve kardeşler tutuklanıyor. Menendez kardeşler suçu itiraf etmesiyle olaylar değişmeye başlıyor ve başta kimse iki zengin ve istediği her şeye sahip çocuğun anne ve babasını öldürmesine neden bulamazken davanın ilerleyen zamanlarında edilen itiraflarla bir aile dramı ve çocuk istismarı ortaya çıkıyor. Lyle ve Erik'in avukatlıklarını Leslie Abramson ve Barry Levin yapmıştır. Lyle ve Erik Menendez küçüklükten beri babaları tarafından önce oyun ve baba-oğul zamanı adı altında hafifçe, sonra artan şiddetlenen ve zarar verici boyutta gelen bir tecavüze uğradıklarını belirtiyorlar. Lyle hem annesi hem babası tarafından tacize uğradığını belirtse de tacizlerin 12 yaşında son bulduğunu ekliyor ama durum Erik için böyle gelişmemiştir. Babalarının üstlerinde oluşturdukları baskı, şiddet ve ölüm tehditlerinden dolayı kendileri dışında kimseye bu şiddet ve tecavülden bahsedememişler.

Cinayet yaklaşık bir hafta içinde tasarlanıyor. Jose Menendez oğlu Lyle'in New Jersey'de Princeton'da okumasına izin vermesine rağmen Erik'in California dışında bir yerde okumasına izin vermiyor. Jose'nin Erik'i hala böyle yakınında tutmasının sebebi ise tacizlerinin Erik'e karşı hala sürmesidir. 18 yaşına gelen Erik artık babasının bu tacizlerinden kaçmak için yol aramaya başlamış. California'dan çıkmasına izin verilmemiş olsa dahi en azından yurtdışı kalarak evdeki hayatından uzaklaşmak istiyordu ama Jose'nin cevabı ise haftada 4 gün evde olamazsa okul parasını ödemeyeceğiydi. Bu durumdan kurtulamayacağını anlayan Erik durumu annesi Kitty ve abisi Lyle bildirmekten başka bir yol bulamaz. Kitty Menendez sürekli depresyonda olan çocuklarıyla yeterince ilgili olmayan bir anne. Erik'in durumundan haberdar olduğunu ve sadece buna susarak boyun eğmesi gerektiğini söyler; abisi Lyle ise babasının tacizlerinin son bulduğunu düşünürken bu durum karşısında çok sinirlenir ve kardeşinin tarafını tutar. Birlikte babalarına giderek babaları Jose Menendez'i yaptığı tecavüzleri herkese anlatarak onun kariyerini bitirmekle tehdit ederler ancak bunun karşısında oğulları üzerinde oldukça kuvvetli bir baskı yaratan babaları, onları öldürmekle tehdit eder. Babalarının bunu yapabileceğini ve artık onları gerçekten öldüreceklerinin düşünen iki kardeş, anne ve babalarını öldürmek için plan yaparlar. Cinayetten bir hafta önce şehrin dışında bir silah dükkanından iki tane pompalı tüfek alırlar ve yataklarının altına saklayarak planladıkları günün gelmesini beklerler. Gün geçtikçe kardeşler daha da babalarının onları öldürecekleri korkusuna kapılır ve paranoyaklaşırlar. Cinayetten bir gün önce Jose Menendezin kardeşleri balığa çıkarmak istemesiyle korkuları tavan yapar, bunun karşısında babalarının onları öldüreceklerinden emin olan kardeşler zorla da olsa Jose ve Kitty Menendezle yalnız balığa çıkarlar. Daha sonradan bu kısım davaya da konu olur ve tekne kaptanı çocukların o gün gerçekten endişeli ve ailelerinden uzak bir gün geçirdiklerini belirtir. 20 Ağustos 1989 yılında cinayet günü geldiğinde ise Lyle ve Erik planladıkları gibi Batman filmine bilet alacak ve eve geri gelip ebeveynlerini öldürecek; sonradan dışarda olduklarını kanıtlayabileceklerdi ama olay istedikleri gibi gerçekleşmedi çünkü Jose ve Kitty onların akşam dışarı çıkmalarına izin vermedi. Üstelik hiç olmadık bir biçimde evin tüm kapılarını kapamaya başladılar. İyice korkan ve paranoyaklaşan Erik ve Lyle evden kaçır ve yanlarına aldıkları silahlarla biraz sakinleştikten sonra eve girer ve koltukta oturan Jose ve Kitty'e

15 el pompalı tüfekte ateş ederek onları öldürürler. Kendilerini savunurken de sıkça bu paranoya ve korkularından bahsederek kendilerinin öldürüleceklerini düşündükleri için bu cinayeti işlediklerini belirtirler. Mahkeme başta bu taciz olayını uydurma ve kendilerini haklı çıkarmak için yaptıkları bir oyun olarak düşünse de evde yapılan detaylı aramada Kitty Menendez'in takı kutusunda Erik ve Lyle'in küçük yaşlarına ait çıplak ve uygunsuz fotoğrafları bulunur ve olay kanıtlanır. Olay özünde bir aile dramı ve çok küçüklükten beri süren taciz sonucu olan travma ve korku içerse de Erik ve Lyle Menendez hiçbir zaman ne halkın ne de jürinin desteğini kazanabildi. Jüri ve halk Menendez kardeşlerin mahkemedeki rahat tavırlarını her zaman eleştirdi. Taciz olayını başkalarıyla paylaşarak sorunun çözülebileceğini, cinayetin tek çözüm olmadığını savunarak onları istedikleri her şeye sahip zengin züppe çocuklar olarak benimsediler. Karar günü geldiğinde ise hâkim jüriden olayı bir sonuca bağlamalarını istedi. 1. ve 2. dereceden cinayet kararı arasında gidip gelen jüri her defasında eşit iki gruba ayrılır ve bir uzlaşmaya varamaz. Hâkimin ısrarı üzerine yeniden bir araya gelen ve karar vermek zorunda kalan jüri üyeleri, 1. dereceden cinayette karar kılar. Hâkim karar gününde Erik ve Lyle Menendez'i 1. dereceden cinayete ömür boyu hapis cezasına çarptırdı ve daha da ağırlaştırarak iki kardeşi farkı hapishanelere yolladı. Dizinin son sahnesi oldukça akıllarda kalıcıydı Erik ve Lyle'a aileler ebeveynlerini öldürdükleri için sırt çevirmelerine rağmen halalarının her zaman onların arkasında durması ve bu süreçte tüm avukat masrafları ve giderlerini karşılamasıydı. Dava sürecinde herkesin onlara kin beslemesine rağmen, hiç kimse ebeveynlerinin onları taciz edebileceğine inanmazken sadece o arkaalarında durmuştur. Mini dizinin final sahnesinde ise halaları dava çıkışı Leslie Abramson'ın yanına giderek ona teşekkür edip ondan sonsuza kadar saklamasını istediği bir sırını verir. Babalarının onlar küçükken çok fazla iş seyahatine çıktığını ve kocasının yokluğunu ve yalnızlığını çeken annesinin de Jose'ye aynı tacizi uyguladığını dolayısıyla Jose'nin de hastalıklı ve pedofili bir birey olarak yetiştiğini söylüyor ve kendi annesinin yanına dönüyor.

Diziyi izlerken dava sürecinin baştan sona kadar tarafı olduğu insanın gözünden kaçmıyor değil. İlk olarak o zamanlar siyahi insanların beyaz ve özellikle de zengin insanlara kin gütmesi göze alınarak davanın siyahi çoğunluğun olduğu bölgede bir mahkemeye taşınması isteniyor ve jüri üyelerini siyahi insanlardan seçilmesine özen gösteriliyor; böylece zaten onlara baştan ön yargılı olan kişileri bir araya getirerek onlara en ağır cezayı vermek daha kolaylaşmış. Polisin çocukların arkadaşlarını tehdit ederek mahkemede onlar aleyhine tanıklık ettirmesi de herkesin onlara karşı ne kadar önyargılı olduğunu ve sistemin ne kadar adaletsiz işlediğini gösteriyor. Normalde hasta doktor arasındaki gizlilik prensibi nedeniyle psikoloğun aldığı ses kayıtlarının gizli tutulması gerektirken mahkemede jüriyi etkilemek amaçlı ses kayıtları abartılarak öne sunuluyor. Menendez kardeşlerin giydikleri uyumlu ve pastel tonlarındaki kazaklar bile insanlara antipatik gelir ve onca yıl yaşadıklarından daha çok ebeveynlerinin ölümünden sonra yaptıkları harcamalar gündemde tutuluyor. Onların masumiyetini ve çaresizliklerini göz ardı edip onları soğukkanlı birer katil ilan etmelerine yetiyor. Bugün bile hala Menendez kardeşlerin verdiği röportajları okuduğunuzda kardeşlerin hala ne kadar pişman olduklarını görebiliyoruz; buna rağmen herkes bunu göz ardı edebilip olayları tecavüz ve tehdit arka planına dikkat etmeden sadece bir cinayet seviyesine indirgeyebiliyor. Olay en son olarak temyize taşınsa da bu şartlar altında bir sonuç çıkmayacağı belli ve nitekim de reddediliyorlar. Bugün bile onlara pişmanlıkları, çaresizlikleri, içinde bulundukları durum ve sürekli babaları tarafından ölümle tehdit edildikleri göze alındığında onlara verilen cezanın ne kadar ağır olduğu tartışılıyor; üstelik herkes günümüzde bile onlardan nefret ediliyor ve çoğu kişi hala onları zengin ve acımasız birer katil olarak görüyor.

Sürükleyiciliğiyle insanın bir an bırakmadığı bu mini dizi özellikle 2017 yılına damgasını vurmuş ve suç türünü özellikle gerçeğe dayanan versiyonlarını seven kişiler tarafından oldukça beğenilmiştir.

Kaynakça:

<http://www.townandcountrymag.com/society/g10002877/where-lyle-erik-menendez-brothers-are-now-today/>
<http://www.townandcountrymag.com/society/money-and-power/a13403176/menendez-brothers-net-worth/>
<http://www.townandcountrymag.com/society/money-and-power/a12231370/menendez-brothers-murders-trial-why-they-did-it-story/>
<http://www.townandcountrymag.com/society/a12487429/lyle-menendez-megyn-kelly-interview-menendez-murders-2017/>

DAVA ÖYKÜLEŞTİRME

“Defne Polat”

Maslenjak v. Amerika Birleşik Devletleri

Divna, haberleri ve ülkenin gidişatı hakkında endişeli görünüyordu. İnsanın geleceğine dair bir belirsizlik içerisinde olması ona ciddi bir acı veriyordu. Eşi Ratko'nun evde çok bulunmama başlanması, sokaklarda görülen kavgalar ve daha nicesi; Divna'nın kalbini defalarca kırıyordu. Savaş ortamı, savaş sesleri, agresif insanlar ve tahammülsüzlük; Divna'yı resmen sarmıştı. Bosna İç Savaşı'ydı bu. Sırp ve Bosnalılar arasında yüzyıllar sonra birden patlak veren bir tahammülsüzlük haliydi bu. Divna Maslenjak, aslen Bosna Hersek'te yaşayan bir Sırp'tı. Bosna'da bulunan ve genellikle Sırp kökenli vatandaşların kaldığı bir bölgede yaşıyordu eşi Ratko ile birlikte.

Tarih Mart 1992'ydı. Bu tarih, Divna ile eşi Ratko gibi birçok Sırp ve Boşnak insanın hayatının dönüm noktasıydı. İç Savaş başlamıştı. Tarihin karanlık sayfalarında yerini bulacak olan bu savaş; beraberinde birçok yıkımı, baskıyı ve can kaybını da beraberinde getirecekti. Divna ve Ratko için kabus gibi zamanlar başlıyordu adeta. Bir süre öncesinden gerilimin ciddi bir miktarda artmış olması bir alarm niteliğindedir. Ancak; Divna, yıllardır birlikte yaşayan insanların bu denli savaştan hale geleceğini düşünmemişti bile. Ya da kendisini kandırıyordu ve bu gerçeğe inanmak ona ağır geldiği için aklından geçirmemeye çalışıyordu. Eşi Ratko savaşın başlaması ile birlikte eve daha da az gelmeye başlamıştı. Geldiğinde ise genellikle gergin oluyordu. Divna eşinin yaptıklarının farkındaydı. Neden eve az uğradığını, neden bu denli gergin olduğunu... Her şeyin farkındaydı. Olabildiğince onun yanında olmaya ve eşine destek olmaya çalışıyordu Divna.

Divna, takviminin bir sayfasını daha yorgun gözlerle kopardı. Yeni bir günün başlangıcı gibiydi bu sayfanın yırtılışı. Tarih Kasım 1995'ti. Bu günün bir umut ışığı olacağına inancı hiç yoktu Divna'nın. Neredeyse üç büyük yıldır bir savaşın içerisindeydi. Her geçen gün, Divna için bir önceki günü aratıyordu resmen. Savaşın sesleri tüm sokakları sarmıştı. Her geçen gün de bu tahammülsüzlük hali daha da artıyordu sokaklarda, insanların kalbinde ve zihninde. Bu geçen üç yılda Divna ve kendi hayatı ciddi bir biçimde değişmişti. Eşi Ratko'yu görme durumu daha da seyrek bir hal almıştı. İşte o gün, eşi eve geldi. Yüzünün gülmesi Divna'ya bir işaret sanki. “Savaş sona erdi.” cümlesi döküldü Ratko'dan sevinçli gözlerle. Divna düşündü; işte sonunda barışın olacağı bir döneme giriyoruz.

Tarih Nisan 1998. İç savaşın bitiminden tam üç yıl sonrası. Bu tarih Divna'nın zihninde mühürlenecek olan tarih niteliğindedir. O yıl, bir gerginlikten kurtulmak için bir adım attığı tarih olacaktı. Ancak bu tarih ile birlikte Divna'yı talihsiz bir serüven bekliyordu kapıda. İç savaş bitmesine rağmen hayat eski normalliğinde işlemiyordu Divna için. İnsanlar yine agresif ve baskıcıydı. Bir Sırp olarak Bosna'da yaşamak her geçen gün yine ona zorluk getiriyordu. Eski yaşantısından kalan birçok şeyi yitirmişti; arkadaşlarının birçoğu hayatını kaybetmişti ve huzur ortamı kalmamıştı. İşte o tarih Divna ve Ratko bir karar aldı. Amerika'ya gitmek için hazırlanmaya başladılar ve o tarihte Divna, Amerika Birleşik Devletleri Göçmen Ofisi'ne başvurdu. Kendisi ve ailesi için Amerika'da bir göçmen statüsü almak istediğini belirtti yetkililere. Divna için bir tercüman tayin edildi. Divna, tercüman aracılığıyla, yetkililere; Sırp kökenli olduğunu, Bosna'da küçük bir Sırp bölgesinde yaşadığını ve zulüm altında yıllardır yaşamış olduğunu belirtti. Aynı zamanda korkularından

da bahsetti. Eşi Ratko'nun ciddi bir nefret edindiğini çünkü iç savaş esnasında askerlikten kaçtığını belirtti. Bunların toplamında da Amerika'ya gelmek istediğini söyledi. Sıkıntılı zamanlar geçirmiş olan Divna'nın Amerika'da göçmen statüsü elde etmek istemesi doğal bir biçimde karşılandı ve 1999 yılında Maslenjak ve ailesi göçmen statüsüne sahip oldu.

Tarih Kasım 2000'di. Divna Maslenjak ile ailesi için yeni bir hayatın başlangıcıydı bu tarih. “Özgür Topraklar” denilen yeni bir yere adım atacaktı. Büyük hayalleri ve ümitleri vardı Maslenjak ailesinin. Divna mutluydu, zulüm ve baskı ortamından yıllar sonra çıkmak; onun için temiz bir havayı ciğerlerine çekmek gibi pürüzsüz bir mutluluk getiriyordu beraberinde. Yeni bir hayata başlamanın tazelenmiş hissiydi bu. Ancak Divna; bu yeni hayatın beraberinde getireceklerinden haberdar ile değildi. Her yerin ve hayatın mutlulukları gibi mutsuzluklarının da olduğunu anlamayı reddetmişti adeta. Bosna'da yaşadıkları Sırp kasabasında yaşamış olduğu ayrımcılık gibi ve daha nicesi...

Tarih 3 Ağustos 2007. Divna'nın sıradışı hayatının bir başka dönemi başlıyordu Amerika Birleşik Devletleri topraklarında. Göçmen statüsünde olan Divna için artık bir Amerika vatandaşı olma zamanı hukuki açıdan mümkün kabul edilmekteydi. Bu durumla birlikte Divna'nın vatandaşlık prosedürü de başlamış oldu. Ancak bu yeni dönemin oluşması ile birlikte hiç zaman kaybetmeden birçok sorun da beraberinde gelmeye başladı. Vatandaş olma prosedürü ile birlikte Divna'nın söylemiş olduğu birçok yalan da ortaya çıkmaya başladı. Divna'nın gözlerinin önünden birçok anı geçiyordu. Kocasının iç savaş zamanlarındaki gerginlikleri, eve az uğraması ve daha nicesi. Vatandaşlık prosedürü kapsamında Divna'nın Amerika Birleşik Devletleri Göçmen Ofisi'ne söylemiş olduğu bir yalan anlaşılmaya başladı. Ratko aslında bir asker kaçağı değildi denildiğine göre. İç Savaş zamanında Ratko'nun eve bir türlü gelmemesinin ve geldiğinde de gerginliğinin sebebi açıktı. Kendisi aslında bir asker kaçağı değil; tam tersi olarak, Sırp Ordusuna bağlı bir bölüme ciddi bir biçimde hizmet verdiği belli olmuştu. Divna için Amerika hayali, kendisinin söylediği yalanlar nedeniyle bir kara bulutla kaplanmıştı adeta. Divna hemen böyle bir şey olmadığını ve yalan söylemediğini iddia etmeye başladı ancak en büyük hasar eşi Ratko'nun mahkemede söyledikleri ile geldi.

Tarih 7 Ekim 2007'ydı. Ratko Maslenjak, Amerikan Hükümetine yanlış bilgilendirilme neticesinde iki defa hakim karşısına çıktı. Bir göçmen ülkesi olan Amerika için, özellikle göçmenlik kapsamında Amerikan Hükümeti'ni yanlış bilgilendirmek ciddi bir hukuki ve sosyal meseleydi. Ratko iki defa yalan beyanda bulunmaktan dolayı suçlu bulundu mahkemeye. Askeri durumunun belirlenmesi ve gerçeğin örtbas edilmesi bu kararın alınmasına ana etken niteliğindedir. Divna; tek bir hareketi ile birlikte bir faciyanın bu denli gelebileceğini aklının ucundan bile geçirmemişti. Maslenjak ailesi aslında kendi yalanları ile kendilerini bu noktaya getirmişti. Ratko'nun suçu bulunmasından hemen sonra sınır dışı edilme durumu mahkemeye konuşulmaya başlanmıştı bile. Bir yalan, birbiri ardına birçok sonucu da beraberinde getirmişti. Ancak Divna ve Ratko sınır dışı edilmek istiyordu ve engellemek için bir plan yapmışlardı. Ratko, sınır dışı edilme sorunu neticesinde, bu prosedürü engellemek adına iltica başvurusunda bulunduğunu belirtti. Sığınma isteğinin gerekçesi için de Divna, Ratko'nun gerçekten de Sırp Ordusu için çalışmalarda bulunduğunu ve göçmenlik için başvurduğunda bunun üzerine yalan söylediğini de itiraf etti. İşte bu itiraf ile birlikte bir kızıışma da beraberinde gelecekti.

Maslenjak; itirafıyla beraber kesinleşen bu durum neticesinde, iki sebeple suçlu bulundu. Vatandaşlık prosedüründe yasalara karşı hile ve Amerikan Hükümeti'nin yetkililerine göçmenlik durumunda yanlış ve eksik bilgi verme bu iki sebebi oluşturmaktaydı. Bu iki davranış ve suçlu bulunmalardan dolayı Maslenjak iki nedenden kaynaklı hüküm giydi; iki yıllık hapis cezasına çarptırıldı ve vatandaşlığı da elinden alınmış oldu.

Maslenjak hakkında böyle bir kararın alınmasından hemen sonra devreye Yargıtay Altıncı Dairesi girdi. Amerika Birleşik Devletleri Yargıtay Altıncı Dairesi, Maslenjak'ın mahkumiyetini doğruladı ve onayladı. Ancak, beyanda bulunduğu dair olan delilin vatandaşlığa alma dolandırıcılığı için gerekli bir unsur olmadığı da savunuldu Yargıtay Altıncı Dairesi'nce. Yani, altıncı dairece; hem Maslenjak'ın suçlu bulunması doğrulanmış hem de kanıt olarak tutulan yanlış ifadenin de gerekli bir unsur olmadığı da savunuldu. Amerika'daki görüşe göre bir Amerikan vatandaşı'nın vatandaşlıktan çıkartılması için; hükümetin, Divna'nın vatandaşlığı kanun dışı bir biçimde alması du

rumunu ispat etmesi gerekmekteydi. Yani, bahsedilen kanun dışı durum hükümet yetkililerine karşı yanlış bir beyan içeriyorsa hükümetin bu yanlış beyanın vatandaşlığa alınma aşaması arasında direkt olarak etkili olduğunu kanıtlaması gerekmekteydi. Bu kapsamda Yargıç Elena Kagan, dokuza sıfır bir üstünlük ile birlikte kararı dile getirdi. Bu karar çerçevesinde mahkeme, vatandaşlık sahtekarlığı durumu açısından haksız fiil ile vatandaşlığa kabul arasında tesadüfi bir oluşum içerisinde olduğunu belirtmiştir.

Maslenjak'ın vatandaşlık davası kapsamında Yargıç Gorsuch kendi düşüncesini belirtti. Yargıç Gorsuch'a göre bir vatandaşlık hakkının geri alınması için haksız fiil ile vatandaşlığa alınma aşaması arasında direkt ve ciddi bir bağın olması gerekmektedir. Bu kapsamda mahkemenin direkt bir bağlantı görmediğini ileri sürmektedir. Bu durumun yanında da Yargıç Clarence Thomas da Yargıç Gorsuch'ın düşüncelerinde hemfikir olduğunu belirtmiştir. Divna ve eşi Ratko için ümit ışıkları yanmaya başlamıştı. Bu durum kapsamında en açıklayıcı olan kişi Yargıç Samuel A. Alito Jr. oldu. Yargıca ayrı bir görüş bildirdi. Bu kapsamda yargıcın görüşüne göre; Divna Maslenjak'ın göçmen ofisinde vermiş olduğu yanlış bilgiler ile vatandaşlığa alınma arasında aslında direkt bir bağlantı bulunmamaktadır. Yargıca göre, hatalı beyanın nedeni doğal bir durum olarak etkilemek için yapılan bir eğilimdi. Bu eğilim doğrudan doğruya Maslenjak'ın vatandaşlığa alınımında ve göçmen statüsü verilmesinde bir etken olarak görülmemekteydi.

Divna ve Ratko için bir zafer gibiydi yargıçların görüşleri. Son birkaç yıldır hemen hemen ilk defa Maslenjak ailesinin yüzü gülmüyordu. Talihsiz bir serüven gibi olan hayatlarında ilk defa gerçekten bir zafer kazanmış gibi duruyorlardı. Bu zamanlar onlar için unutulmayacak bir anı niteliğine sahip olmuştu bile. Ta ki; Trump hükümetinin başa gelişine kadar.

Her şeye rağmen bu talihsiz bir serüven hala daha peşlerini bırakmıyor gibiydi. 2016 yılında gerçekleşen başkanlık seçimlerinde Hillary Clinton ile Donald J. Trump karşı karşıya geldi ve genel seçimler ile birlikte Trump başkan olarak seçilmiş oldu. Tıpkı diğer birçok göçmen gibi Maslenjak ailesi de kendilerini kara kara düşünürken buldular. Peki ne olacaktı? Değişen hükümet ile birlikte alınan bir karara göre artık göçmen alımlarında daha seçici ve bir o kadar da keskin olunacaktı. Bir vatandaşlığın kaybedilmesi kapsamında herhangi bir yanlış bilgi verilmesi yeterli olarak kabul edilecekti. Maslenjak ailesi Kasım 2016'da sınır dışı edildiler.

Bu olay gösterdi ki küreselleşme kavramı ve artışındaki ivmesi her geçen gün artıyor. Küreselleşme ile birlikte bir insanın hayatı birçok insanı da etkilemeye başladı. Git gide artan etkileşim ve sosyoekonomik ağ, beraberinde yeni olguları da getirdi. Göç etme, bunlardan bir tanesi. Sürekli bir dalgalanma söz konusu dünya yüzeyinde. İnsanlar göç ediyor sürekli. Göç dalgaları ile birlikte de birtakım durumlar meydana geliyor. O insanların korunmaları gibi birçok durum da doğrudan doğruya hukukun konuları arasında yer alıyor. Göçmenlik statüsü, bu nedenle devlet bakımından ciddi bir prosedürün uygulanmasını da gerekli kılıyor.

Divna ve ailesinin başına gelen bu durum ciddi fikir ayrılıklarını da beraberinde getirmiş oldu. Kimilerine göre Divna'nın yeniden Bosna'ya dönmesi gerekli bir durumken kimilerine göre Divna ve ailesinin Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşamaya devam etmesi gerekli olarak görülmektedir. Benim görüşüme göre; Ratko'nun yanlış beyanının varlığı nedeni ile Maslenjak ailesinin geri gönderilmesi gerekli bir durumdur. Bir ülkede göçmen statüsü ile yaşamının birçok alt boyutunun olması, beni, bu şekilde düşünmeye sevk etti. Ekonomik, sosyal ve kültürel olmak üzere çoklu bir yapı söz konusu bu konuda. Devlete, bu sebeple, yanlış bir beyanda bulunulması da kritik bir noktaya getiriyor durumu.

KARAR İNCELEMESİ

"Nilsu Dayıoğlu"¹

İLAMA DAYALI ALACAKLARIN İLAMSIZ TAKİP KONUSU YAPILAMAYACAĞINA İLİŞKİN İÇTİHADİ BİRLEŞTİRME KARARI ÜZERİNE İNCELEME

İlama dayalı alacakların ilamsız takip konusu yapıp yapılamayacağına ilişkin olarak, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 4, 9 ve 13. Hukuk Daireleri ile Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin farklı içtihatları bulunmaktadır. İchtihat farklılığı nedeniyle konu, Yargıtay İchtihatları Birleştirme Genel Kurulu'nun gündemine gelmiş ve 26.5.2017 tarih ve E. 2017/2, K. 2017/3 sayılı karar ile ilama dayalı alacakların ilamsız takip konusu yapılamayacağı yönünde içtihatların birleştirilmesine karar verilmiştir. Bu makalede, söz konusu içtihadı birleştirme kararı inceleme konusu yapılmıştır.

A)İLAMA DAYALI ALACAKLARIN İLAMSIZ TAKİP KONUSU YAPILABİLECEĞİNE İLİŞKİN KARARLAR

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ile 4, 9 ve 13. Hukuk Daireleri, üç nedenle ilama bağlanmış para alacakları için ilamsız takip yapılabileceğine karar vermiştir²:

- 1) Para alacaklarının cebri icra yolu ile tahsil için alacaklının elinde herhangi bir belge bulunmasının yeterli olması,
- 2) Elinde ilam veya ilam niteliğinde bir belge bulunan alacaklının ilamsız icra takibi yapmasını engelleyen yasal bir düzenlemenin bulunmaması,
- 3) Sadece icra inkâr tazminatı alabilmek amacıyla alacaklının ilamsız takip yoluna başvurduğunun kabulüne hukuken olanak bulunmaması, borca itiraz eden borçlunun da talep halinde inkâr tazminatına mahkûm edileceğini bilebilecek durumda bulunması.

B) İLAMA DAYALI ALACAKLARIN İLAMSIZ TAKİP KONUSU YAPILAMAYACAĞINA İLİŞKİN KARARLAR

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, üç nedenle ilama bağlanmış para alacakları için ilamsız takip yapılamayacağına karar vermiştir³:

- 1) Takip talebi ekinde ilam sunulması halinde, icra müdürünün icra emri çıkartmak zorunda olması ve icra müdürünce ödeme emri çıkartılmasının yasaya uygun düşmemesi,
- 2) İlamsız takip yapılması durumunda, borçlunun tehir-i icra imkânından yararlanma hakkının elinden alınacak olması,
- 3) Takibin devamının engellenebilmesi için itiraz yolunun kullanılması halinde tazminat sorumluluğunun doğacak olmasının dürüstlük kuralına uygun olmaması.

C) İÇTİHADİ BİRLEŞTİRME KARARI

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 4, 9 ve 13. Hukuk Daireleri ile Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin kararları arasındaki içtihat farklılığı, Yargıtay İchtihatları Birleştirme Genel Kurulu'nun 26.5.2017 tarihli ve E. 2017/2, K. 2017/3 sayılı kararı ile giderilmiştir.⁴

İchtihadı birleştirme kararında; ilamların genel haciz yolu ile ilamsız takibe konu edilmesinin icra hukukuna ve yargılama tekniğine uygun düşmemesi, ilamsız takip yoluna başvurulmasının borçlunun hukuki durumunu ağırlaştırması ve taraflar arasındaki menfaatler dengesinin bozulması nedenleriyle ilama dayalı alacak için ilamsız takip yapılamayacağı sonucuna varılmıştır⁵. Bu gerekçe, dört yönden aşağıda incelenmiştir:

- 1) **İcra Müdürlüğüne Başvuru Tekniği Yönünden**
Genel haciz yolu ile ilamsız takip için alacaklının elinde herhangi bir belge olmasına gerek bulunmamaktadır. Alacaklı icra dairesine vereceği takip talebi ile başvuruda bulunmaktadır. Takip yolu farklı da olsa alacaklı tarafından aynı talepten düzenlenmektedir. Alacaklı takip taleptenmesinde, takip yollarından hangisini seçtiğini belirtmektedir. Takip talebini alan icra müdürü talepten içeriğini ve dayanağını değerlendirerek bir ödeme ya da icra emri düzenlemektedir. Alacaklının yasaya ve dayanak belgelere aykırı biçimde belirlediği takip yolu icra müdürü için bağlayıcı değildir.

İİK'nın 24. maddesi ile 32. maddesinin ilk cümlesinde, bir ilamın icra dairesine verilmesi üzerine icra müdürünün borçluya icra emri tebliğ edeceği belirtilmektedir. Elinde ilam olan alacaklı genel haciz yolu ile ilamsız takip yapmak arzusunda olsa bile icra müdürünün ilamlı takibe ilişkin işlemleri başlatması gerekmektedir. Bu bakımdan icra müdürünün bir takdir hakkı da bulunmamaktadır. Elinde ilam olan bir alacaklının bunu genel haciz yolu ile takibe koyması, cebri icraya başvuru tekniği açısından mümkün değildir.

U.S. SUPREME COURT ORAL ARGUMENT

ROBERTS

KENNEDY

THOMAS

GINSBURG

BREYER

ALITO

SOTOMAYOR

KAGAN

GORSUCH

MASLENJAK V. UNITED STATES

Supreme Court
Washington, DC

C-SPAN3
c-span.org

¹ Bilkent Üniversitesi 4. Sınıf Öğrencisi

² YHGK, 15.12.2004, E. 2004/13-722, K.2004/707, YHGK, 16.02.2005, E. 2005/12-57, K.2005/72; Y.4.HD, 08.06.1990, E. 1989/10029, K. 1990/4992; Y.13.HD, 22.10.1990, E. 1990/1571, K. 6573, Y. 13. HD, 28.03.2003, E.2002/12176, K.2003/3621.

³ Y.12.HD, 25.10.2005, E. 2005/16562, K. 20786; Y.12.HD, 10.06.2013, E. 2013/10325, K. 2013/21720; Y.12.HD, 27.05.2013, E.2013/9819, K. 19458; Y.12.HD, 23.05.2000, E. 2000/7926, K. 2000/8433.

⁴ YIBGK, 26.05.2017, E. 2017/2, K. 2017/3.

24 2) Yargılama Usulü Yönünden

Genel haciz yolu ile takipte ödeme emrine itiraz eden borçlu aleyhindeki takibini sürdürmek isteyen alacaklının yapması gereken iş, İİK'nın 67. maddesine göre itirazın iptaline veya İİK'nın 68. maddesine göre itirazın kaldırılmasına ilişkin karar almaktır. Bu noktada ortaya usul hukukuna ilişkin önemli bir sorun ortaya çıkmaktadır. İlama bağlanmış bir alacağın (icra mahkemesince itirazın kaldırılması talebi üzerine ya da mahkemelerce itirazın iptali davası sonunda) tekrar ilama bağlanması medeni usul hukuku ilkelere uygun değildir. Her şeyden önce ilama bağlı bir alacağın tekrar ilama bağlanmasında hukuki yarar yoktur. Diğer taraftan, alacağı ilama bağlanmış alacaklının genel haciz yolu ile ilamsız takip yapması üzerine gönderilecek ödeme emrine itiraz etmeyen borçlunun da menfi tespit davası açarak tahsil edilmiş paranın alacaklıya ödenmemesi için teminat karşılığında tedbir almak zorunda kalmasına imkân tanınmaması gerekmektedir. Bu durumda, icranın geri bırakılmasının borçluya sağladığı hukuki güvenlik ortadan kalkmaktadır. Ayrıca, alacağın hüküm altına alındığı dava henüz kesinleşmemişse, HMK'nın 114/1 maddesi kapsamında derdestlik ve kesinleşmişse HMK'nın 114/1 maddesi kapsamında kesin hüküm itirazı söz konusu olacaktır. Bu dava şartlarının varlığı nedeniyle itirazın iptali ve menfi tespit davalarının görülme imkânı olmayacaktır. Ayrıca, itirazın kaldırılmasına esas belgelerin sınırlı biçimde sayıldığı İİK'nın 68. maddesinin birinci fıkrasında ilam ve ilam niteliğinde sayılan belgelere yer verilmemiştir. Bu durum, kanun koyucunun ilama dayalı olarak ilamsız icra yapılamayacağı konusundaki iradesini ortaya koymaktadır⁶. İlama bağlı alacakların ilamsız takibe konu yapılması durumunda, mahkemeler gereksiz yere ve mükerrer olarak uğraştırılmış olacaktır.

3) Hukuki Yarar Yönünden

Hukuki yarar şartı, medeni usul ve icra ve iflas hukuku başta olmak üzere, hukuken talep hakkının ileri sürülebilmesi her alanda aranan bir şarttır. Hukuki yarar, talep sahibinin devlet eliyle korunma ihtiyacının bulunmasını ve bu

korumanın hukuki olması gerektiğini ifade etmektedir. Eğer talep edilen subjektif hak bakımından tercih edilen talep usulü gereksiz, masraflı, fazla emek ve zaman gerektiren bir yolsa talep sahibinin hukuki yararının olmadığı kabul edilir. Daha kolay, hızlı ve ucuz bir yol varsa hak sahibinin diğer yolu seçmekte hukuki yararı bulunmamaktadır. Hukuki yararın bulunmadığı bir talep tarzı, TMK'nın 2. maddesinde ifade edilen dürüstlük ilkesi ile çelişmektedir. Elinde ilam bulunan alacaklı için getirilen düzenlemeler onu takip yapmaktan alıkoymamakta; aksine daha kolay, çabuk ve ucuz yolla alacağına kavuşturan özel bir yol sağlamaktadır. Bu haliyle alacağı ilama bağlanmış alacaklının itiraza tâbi olacak ve uzayabilecek bir usulü takip etmesinde ve daha masraflı olabilecek genel haciz yolu ile ilamsız takip yolunu seçmesinde hukuki yararı bulunmamaktadır⁷. Diğer taraftan, hiçbir belgeye dayalı olmaksızın icra takibine girişmek yerine alacağını hüküm altına aldırarak yolunu seçen alacaklının, bu seçimini takip aşamasında değiştirip ilama bağlı alacağını ilamsız takibe koymasın da haklı bir gerekçe bulunmamaktadır.

4) Menfaatler Dengesi Yönünden

Alacağı ilama bağlanmış alacaklının ilamsız takip yapması durumunda, borçlunun takibi durdurabilmek ve haciz baskısının önüne geçebilmek için İİK'nın 36. maddesinde düzenlenen icranın geri bırakılması yoluna başvurma imkânı elinden alınmaktadır. Ayrıca, borçlu ilave icrai işlemlere muhatap bırakılmakta ve ilave icra giderleri ile yükümlü hale gelmektedir. Diğer taraftan mahkeme kararının hatalı olduğu, aslında borçlu görünen kimsenin hiç ya da gösterilen tutarda borçlu olmadığı istinaf veya temyiz incelemesi üzerine anlaşılırsa bu kez hem borçlu için ödediği meblağı geri alma çabası gündeme gelecek hem de icra organı bu kez haksız çıkan alacaklıdan para tahsili ile meşgul olacaktır. Bunların yanı sıra, sırf alacağın dayandığı kararın şekli anlamda kesinleşmesi sürecinde haciz baskısından korunmak ve olası ödemenin geri alınmasındaki güçlükten kurtulmak isteyen borçlunun itirazı nedeniyle yüzde yirmi oranında icra inkâr tazminatı ile sorumlu tutulması

da haksızlık yaratacaktır. Alacağı ilama bağlanmış alacaklının genel haciz yolu ile ilamsız takip yapması durumunda, TMK'nın 2. maddesi kapsamında hakkın kötüye kullanılması yasağı ihlal edilmiş olacaktır.

İİK'nın 62. maddesine göre, genel haciz yolu ile ilamsız takipte ödeme emrini tebliğ alan borçlu yedi günlük süre içinde itiraz ederek takibi durdurabilmektedir. Alacaklının takibine devam edebilmesi için bu itirazı, İİK'nın 67 ve 68. maddelerine göre, itirazın kaldırılması veya itirazın iptali davalarından birisiyle hükümden düşürmesi gerekmektedir. Alacaklı ancak bu şekilde alacağını kesinleştirmek ve haciz isteme yetkisini elde edebilmektedir. Oysa, ilamlı takiplerde takibin kesinleşmesi kavramı bulunmamaktadır. Alacaklı ödemesiyesinin geçmesinden sonra haciz isteme yetkisini elde etmekte ve takibi sürdürebilmektedir.

İlamlı bir takipte borçlunun haczi önlemesinin tek yolu, dava dosyasının istinaf veya temyiz aşamasında bulunduğu süreçte icra ve iflas Kanunu'nun 36. maddesi çerçevesinde icranın geri bırakılması (tehir-i icra) kararı almaktır. Bunun için de icra mahkemesince kabul edilebilecek bir teminat göstermesi ve bu yönde Bölge Adliye Mahkemesi ya da Yargıtay'dan karar getirmesi gerekir. İcranın geri bırakılması borçluyu haciz baskısından koruduğu kadar alacaklıya da alacağına kavuşmak noktasında korumaktadır. Karar hakkındaki istinaf başvurusunun reddedilmesi ya da Yargıtay'ca onanması halinde alacaklı alacağını, borçlu tarafından gösterilen teminattan tahsil edebilmekte: haciz, kıymet takdiri, satış gibi işlemleri yapmaktan ve bu bağlamda istihkak iddiası gibi takibi geciktiren ve masraf gerektiren işlerden kurtulmaktadır. Buna göre, alacağı ilama bağlanmış olan alacaklı bakımından gerek takip ve gerek tahsilat kolaylığı bakımından tercih edilmesi gereken yol ilamlı icra yoludur. Bu yol, borçluyu da haksız bir ödeme tehlikesi altına sokmayarak menfaatleri etkin biçimde dengelemektedir.

6 ASLAN/AKYOL ASLAN, s.207.

7 ASLAN/AKYOL ASLAN, s.206.

D) SONUÇ

Yargıtay, ilama bağlı alacakların genel haciz yolu ile ilamsız takibe konu edilmesinin; icra hukukuna ve yargılama tekniğine uygun düşmediği, bu yola başvurmakta alacaklının huku ki yararının bulunmadığı, borçlunun hukuki durumunun ağırlaştırıldığı ve taraflar arasındaki menfaatler dengesinin bozulduğu sonucuna varmış ve "ilama dayalı bir alacağın ilamsız takip konusu yapılamayacağı" yönünde içtihatların birleştirilmesine karar vermiştir

KAYNAKÇA

ASLAN, Kudret/ AKYOL ASLAN, Leyla: İlama Bağlı Para Alacağı İçin İlamsız İcra Takibi Yapılması, Dürüstlük Kuralına ve Hayatın Olağan Akışına Aykırı mıdır? Prof. Dr. Ramazan Arslan'a Armağan, C. I, Ankara 2015, s.195-251.

KARADAĞ, Özgür: Tüketici Hakem Heyetlerinin Görevi Kapsamında Kalan Alacaklar Bakımından İlamsız Takip Yapılıp Yapılamayacağı Sorunu (Yargıtay Dergisi, S. 2016/4, s. 783-806).

ÖZBEK, Mustafa Serdar: Tüketici Hakem Heyetinin Görevine Giren Alacaklarla İlgili Olarak İlamsız Takip Yapılamayacağına İlişkin Yargıtay Kararlarının Tahlili, Mahalli İdarelere Hizmet Derneği Dergisi, S. 2015/2, s. 39-68).

TAŞPINAR AYVAZ, Sema: Tüketici Hakem Heyetlerinin İşleyişi ve Sorunlar, Tüketici Hukuku Konferansı, Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 5-6 Aralık 2015, Makaleler-Tebliğler, Ankara 2016, s. 283-306.

YILMAZ, Ejder/YARDIM, Mehmet Ertan, Tüketici Hakem Heyeti, Milli Şerh, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, İstanbul 2016, s. 1082-1155.

5 Öğretide de ilama dayalı alacakların ilamsız takip konusu yapıp yapılamayacağına ilişkin olarak farklı görüşler yer almaktadır. Geniş bilgi için bkz: ASLAN, Kudret/ AKYOL ASLAN, Leyla: İlama Bağlı Para Alacağı İçin İlamsız İcra Takibi Yapılması, Dürüstlük Kuralına ve Hayatın Olağan Akışına Aykırı mıdır? Prof. Dr. Ramazan Arslan'a Armağan, C. I, Ankara 2015, s.195-251; KARADAĞ, Özgür: Tüketici Hakem Heyetlerinin Görevi Kapsamında Kalan Alacaklar Bakımından İlamsız Takip Yapılıp Yapılamayacağı Sorunu (Yargıtay Dergisi, S. 2016/4, s. 783-806); ÖZBEK, Mustafa Serdar: Tüketici Hakem Heyetinin Görevine Giren Alacaklarla İlgili Olarak İlamsız Takip Yapılamayacağına İlişkin Yargıtay Kararlarının Tahlili, Mahalli İdarelere Hizmet Derneği Dergisi, S. 2015/2, s. 39-68); TAŞPINAR AYVAZ, Sema: Tüketici Hakem Heyetlerinin İşleyişi ve Sorunlar, Tüketici Hukuku Konferansı, Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 5-6 Aralık 2015, Makaleler-Tebliğler, Ankara 2016, s. 283-306; YILMAZ, Ejder/YARDIM, Mehmet Ertan, Tüketici Hakem Heyeti, Milli Şerh, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, İstanbul 2016, s. 1082-1155.

ARAŞTIRMA YAZISI

“Gökçe Bal”

Zorunlu Aşı Uygulaması ve Hukuki Boyutu

Aşılamanın hastalıklardan korumada en etkin ve ucuz yöntem olduğu, ancak bunun yanı sıra yan etkileri olabileceği pek çok sağlık yetkilisi tarafından ileri sürülür. Toplumun sağlığı bakımından 20. yüzyılın en büyük icatlarından biri olarak sayılan aşı, henüz yan etkileri tam olarak tespit edilemediğinden, toplumun bir kesiminde endişe yaratmaktadır. Ayrıca, yan etkiler hakkındaki şüphelerin yanı sıra, birtakım dini örgütler veya bazı bireyler aşılamayı dini sebeplerle reddetmektedir. Bunların karşısında kamu güvenliğini, kamu düzenini ve genel sağlığı korumakla yükümlü olan devlet, zorunlu aşılama hakkında birtakım yasal düzenlemeler yapmaktadır.¹ Aynı konu, Türkiye gündeminde de söz konusudur. Araştırmalara, tartışmalara, mevzuata ve mahkeme kararlarına konu olan aşılama; yalnızca ulusal mevzuatta kalmayıp, tarafı olduğumuz Avrupa Konseyi ve Birleşmiş Milletler tarafından da ele alınmıştır.² Bu nedenlerle, bu araştırma yazısı kapsamında, zorunlu aşılamada ihlâl edilen kişilik hakları ve devletin bu bakımdan yükümlülükleri incelenecek daha sonrasında ele alınan konu yargı kararları eşliğinde tartışılacaktır.

Ülkemizde, 1980’den beri “Genişletilmiş Bağışıklama Programı”³ adı altında tüm çocuklara, Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan aşı programı, ücretsiz olarak uygulanmaktadır.⁴ Ancak, çocuklara uygulanan zorunlu aşı programı, bireyler tarafından gönül rahatlığıyla kabul edilmemiş durumdadır. Bir yandan aşılamadan kaçınan bireyler; ifade özgürlüğü, vücut bütünlüğü gibi anayasal haklarını savunurken; devlet, korumakla yükümlü olduğu toplum sağlığını ileri sürmektedir. Sonuç olarak, birey ve toplum menfaatlerinin çatıştığı bir tablo sergilenmektedir. Bu noktada nasıl bir çözüm sürecine başvurulacağına dair kesin bir yol belirlenmesi güçtür; zira devlet ve birey menfaat dengesinin kurulması gerekir.

Hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlanması ölçütü, anayasa yargısında önemli bir yere sahiptir. Toplum ve bireyin menfaat dengesini sağlamak üzere, bireyin birtakım anayasal hakları sınırlanır. Zorunlu aşılama uygulamalarına bakıldığında, bunların çoğunun kanunda öngörülerek yapıldığını inceleriz.⁵ Ancak, kanunların şeklen var olması yeterli değildir. Kanunilik ilkesinde esas nokta, menfaat dengesinin ölçülülük prensibine göre kurulması ve uygulayıcının keyfi davranışlarının önüne geçerek hukuki

güvenliği korumasını sağlamaktır. Dolayısıyla, zorunlu aşıya ilişkin yapılan mevzuatlar çözüm yöntemi değildir, menfaat dengesini yüzde yüz sağlamaz. Bu yüzden de, hâlâ bireylerin aşıya ilişkin itirazları gündeme gelir.

Bu konuda yargı kararları çok çeşitlidir. Somut olayın özelliklerine göre kimi zaman birey menfaati öne çıkarılırken kimi zaman toplum yararı gözetilmiştir. Bireyin desteklenmediği yargı kararlarında ele alınan haklar başlıca şu şekildedir: Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması (AY m.13), kişinin dokunulmazlığı (AY m.17), özel hayatın gizliliği (AY m.20), çocuk hakları (AY m.41). Ayrıca belirtmek gerekir ki ele alınan anayasal hakların birçoğu tarafı olunan AİHS ve ilgili Protokoller tarafından da desteklenmektedir.

Kişinin yaşama hakkı, sağlığı, maddi ve manevi bütünlüğü; mutlak ve vazgeçilmez haklarıdır. Dolayısıyla kişinin vücut bütünlüğüne karşı yapılan bir tıbbi müdahale ancak kişinin rızasıyla mümkündür (TMK m.23). Çocuk adına karar veren ebeveynin, ebeveyn olmanın doğası gereği, çocuğunun üstün yararını göz ettiği kabul edilir. Yargıtay Kararında⁶ ileri sürüldüğü üzere, haklı bir gerekçe ileri sürmeksizin küçüğe yapılacak tıbbi müdahaleye rıza gösterilmemesi, çocuğun menfaatine aykırı olarak kabul edilir ve bunu hukuk düzeni korumaz. Küçüğün vücut bütünlüğüne müdahale yapıldığından, küçüğün üstün yararı gözetilerek devlet ve birey arasında menfaat dengesi kurulacaktır. Dolayısıyla, kararlarda hareket noktasının çocuğun üstün yararı olduğunu görülür.

Demokratik toplumun esas amacı bireyin hak ve hürriyetlerinden en geniş kapsamıyla yararlanmasını olduğundan, bireyi esas alan bu hukuki araçlarla, bireyin çocuklarına yapılan zorunlu aşı uygulamasından kaçınması mümkün kılınmaktadır. Daha da somutlaştırmak gerekirse, Anayasa Mahkemesi kararlarında, ebeveynin muvafakatini almadan çocuklara yapılan zorunlu aşı Anayasa madde 17’ye aykırılık teşkil ettiği sonucuna varılmıştır.⁷ Ne var ki Yargıtay verdiği kararda⁸, tıbbi müdahalelerde rıza esas ise de çocuğun üstün yararının da gözetilmesi gerektiği nedeniyle, ailenin hiçbir gerekçe göstermeksizin aşığı reddetmesinin, çocuğun menfaatine olmadığına karar vermiştir.

Görüldüğü üzere, zorunlu aşının kişilik hakkını ihlâl edip etmediği konusunda kesin bir çözüm yöntemi bulunmuş değil. Ancak birey lehine verilen kararlar karşısında tartışmalar ve araştırmalar daha ağırlıklı yer almaktadır. Örneğin, Türk Tabipleri Birliği, özellikle bulaşıcı hastalıkları önlemek amacıyla yapılan aşılarla, toplum yararının, birey özerkliğinin üzerinde olduğunu söylemiştir. Bunun yanı sıra, kararlarda, “birey” olgusunun öne çıkmasından ziyade, aşıya ilişkin bilimsel verilerin de ele alınması gerektiği

savunulmaktadır. Nitekim bu yerinde bir açıklamadır. Zira aşı uygulaması, yalnızca bireyin haklarından ibaret değildir, aynı zamanda toplumu da ilgilendirmektedir. Dolayısıyla birtakım bilimsel açıklamalarla desteklenerek karara varılması gereken bir husustur. İlâveten, ebeveynlerin bu konuya ilişkin sahip olduğu şüpheleri, ancak toplumun bilincini artırarak gidermek mümkündür; bu ise, sunulan bilimsel verilerle mümkündür. Bu bilimsel verilerin Sağlık Bakanlığı tarafından titizlikle hazırlanması ve topluma sunulması gerekir.

Aşının yararlarına ilişkin çokça çarpıcı örnek mevcut. Örneğin aşılama oranlarının belli düzeylere çıkarılması ile çiçek hastalığı yeryüzünden silinmiş, çocuk felcinde sona yaklaşmıştır.⁹ Verilecek bir diğer çarpıcı örnekse, aşılar sayesinde yılda dünyada 6 milyon ölümün engellendiğinin tespiti.¹⁰ Bu yönü ile aşı uygulamaları bireysel korumanın ötesine geçerek toplumun sağlığının korunabilmesinde de çok değerli bir araç haline gelmektedir. Ek olarak, aşıları bireylerin enfeksiyonun yayılma hızını durdurması, aşısız bireyleri de olumlu anlamda etkiler. Dolayısıyla bu noktada toplumsal bağışıklık¹¹ kavramının da altı çizilerek bulaşma hızının aşılama ile azaltılabileceği göz önünde tutulmalıdır.

Aşının reddedilmesine ilişkin yapılan pek çok propagandada yan etkilerin bilinmezliği bunun sonucunda çocuklarının risk altında olduğuna yönelik tedirginlik yer alır. Bu iddiaların da bilimsel verilerle doğrulanması daha sağlıklı olacaktır. Pek çok ebeveynin endişelendiği birtakım yan etkilerin de asılsız olduğunu kanıtlayan araştırmalar, makaleler yayınlanmıştır. Endişelerden biri kızamık, kızamıkçık ve kabakulak aşısının otizmle ilişkili olduğudur. Aşıların içinde bulunan birtakım maddelerin otizmi tetiklediği ileri sürülse de yapılan araştırmalarda bunların arasındaki etkililiğe ilişkin bulgular elde edilememiştir. Öyle ki İngiltere’de 1998 yılında Lancet dergisinde yayınlanmış KKK aşısıyla ilgili otizm

makalesi, 12 yıl sonra (2010 yılında) geri çekilmiştir.¹²

Yargı kararlarının da, ebeveynin tercihini destekler ya da çürütür nitelikte bilimsel verilere dayandırılması, bireyler açısından daha ikna edici olacaktır. Öyle ki bu konuda çok arpacı bir söz vardır: “Bilim, toplumun vicdanıdır. Adalet, salt temel hak ve ödevler ekseninde, statik normlarla sağlanamaz.”¹³ Ele alınan konu sağlık olduğunda salt anayasal haklardan ya da hukuki araçlardan hareket ederek doğru karara varmak mümkün olmayabilir.

Elbette birey hakları esas alınacak, temel hak ve hürriyetlerin en geniş kapsamından yararlanma sağlanacaktır. Lakin, birey toplumdaki, toplum bireyden ayrılmayacağından salt birey ya da toplum hakkında karar vermek adaletli olmayacaktır. Dolayısıyla, zorunlu aşının kapsamı olarak hukuksal ve etik boyutu incelenmeli, bireyler bu konuda tarafsız şekilde bilgilendirilmelidir.

Kaynakça:

- AKÇAKAYA, Necla. “Çocuk ve Erişkinlerde Aşılama.” Aşılama ve Prensipleri, Kasım 2010
Anayasa Mahkemesi, 29/06/2016 tarih ve E. 2014/4077 sayılı Muhammed Ali Bayram Kararı, Anayasa Mahkemesi, 11/11/2015 tarih ve E. 2013/1789 sayılı Halime Sare Aysal Kararı
KARAMAN, Özkan. “Anayasa Mahkemesinin Zorunlu Aşı Kararı.” Aşılar ve Önemi
SALTIK, Ahmet, Anayasa Mahkemesi’nin Zorunlu Aşı Uygulamasının Yasal Düzenleme Bulunmaması Nedeniyle Hak İhlali Olduğuna İlişkin Bireysel Başvuru Üzerine Verdiği Kararın Değerlendirilmesi, Disiplinlerarası Adli Bilimler Anabilim Dalı Sağlık Hukuku Tezli Yüksek Lisans Programı, Ocak 2017, Ankara
Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 4 Mayıs 2015 tarihli “Aşı Kararı”

7 Anayasa Mahkemesi, 29/06/2016 tarih ve E. 2014/4077 sayılı Muhammed Ali Bayram Kararı, Anayasa Mahkemesi, 11/11/2015 tarih ve E. 2013/1789 sayılı Halime Sare Aysal Kararı

8 Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 4 Mayıs 2015 tarihli “Aşı Kararı”

9 Ahmet Saltık, Anayasa Mahkemesi’nin Zorunlu Aşı Uygulamasının Yasal Düzenleme Bulunmaması Nedeniyle Hak İhlali Olduğuna İlişkin Bireysel Başvuru Üzerine Verdiği Kararın Değerlendirilmesi, Ocak 2017, Ankara

10 Karaman, Özkan. “Anayasa Mahkemesinin Zorunlu Aşı Kararı.” Aşılar ve Önemi, pp. 19–37.

11 Bağışıklamanın amacı, bakteri veya virüslerin konakta yerleşip çoğalarak hastalık oluşturmalarını önlemektir. Hedef ise toplumsal koruma oluşturarak hastalıkların eradikasyonunu(yok etme) sağlamaktır.

12 Ibid. syf. 31

13 Saltık, syf. 23

1 5395 s. Kanun m. 5, 1539 sayılı kanun m. 57, Hasta Hakları Yönetmeliği m. 5 d bendi, 663 s. KHK m. 2

2 Biyotıp Sözleşmesi 5 ve 6. maddeler

3 Sağlık Bakanlığı 25/2/2008 tarihli ve 2008/4 sayılı Genelgesi

4 Akçakaya, Necla. “Çocuk ve Erişkinlerde Aşılama.” Aşılama ve Prensipleri, Kasım 2010, syf. 7–10.

5 25/2/2008 tarihli 2008/4 sayılı Genişletilmiş Bağışıklama Programı Genelgesi, 5395 s. Kanun, Hasta Hakları Yönetmeliği, 663 s. KHK, Biyotıp Sözleşmesi

6 Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 4 Mayıs 2015 tarihli “Aşı Kararı”

ARAŞTIRMA YAZISI

“Alperen Şahin” “Aktan Gülbenk” “Eralp Ünver”

SEÇME SEÇİLME HAKKI VE KADINLAR

Atatürk'ün benimsediği ve Cumhuriyet'in ilanı sonrası yapılan düzenlemelerle uygulamaya koyduğu “Muasır medeniyetler seviyesine ulaşma” amacı doğrultusunda atılan adımlardan birisi de kadınlara tanınan haklar olmuştur. Öyle ki bazı alanlarda model olarak benimsenen ülkelerden bile önce tanınan haklar olmuştur. Bunlardan birisi seçme ve seçilme hakkıdır. Bu araştırma yazımızda da Türkiye’de kadınları seçme ve seçilme hakkından bahsedilecek, diğer ülkelerle karşılaştırmalar yapılacaktır.

Kadınların seçme ve seçilme hakkını kazanma süreci şöyle gerçekleşmiştir:

1930: Kadınlara belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı tanındı.

1933: Köy Kanunu’nda değişiklik yapılarak kadınlara, köylerde muhtar olma ve ihtiyar meclisine seçilme hakları verildi.

28 1934: Anayasa değişikliği ile kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanındı.

Araştırmamızda diğer ülkeler ile hakların tanınması bakımından yapılan karşılaştırma neticesinde yeri geldiğinde muasır medeniyetlerin seviyesini geçecek düzenlemelerin dahi yapıldığını görebiliriz. Ancak burada önemli olan meselelerden birisi bu hakların ne oranda kullanıldığı ve bu hakların korunması veya geliştirilmesine yönelik nelerin yapıldığıdır. Var olan bu hakların kullanımının kolaylaştırılması gerekmektedir. Kadınların ülke nüfusunun yarısını oluşturduğu varsayıldığında seçme ve özellikle seçilme hakkının gereği gibi kullanılmadığı göze çarpmaktadır. Kadın ve Demokrasi Derneği’nin(KADEM) yaptığı açıklama da bunu göstermekte ve önlemler alınması gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır: “Bu yolun açılması için seçilmiş ve atanmışların, parlamentonun, bürokrasinin ve devletin bu yönde göstereceği çaba ve hassasiyet son derece önem arz etmektedir. Nitekim, kadınların yeterli düzeyde yer almadığı karar mekanizmalarında oluşan erkek çoğunluğunun, kadın sorunlarına gösterecekleri duyarlılık ve hassasiyet de o derecede zayıf kalacaktır. Dolayısıyla, kadın sorunlarının çözümü için siyasette kadın katılımını destekleyici politikalar üretilmeli, kadının siyasal ve kamusal hayatta temsil oranları arttırılmalı ve siyasal hayat içerisinde kadına sunulan koşullar iyileştirilmelidir. Siyasette kadın katılımında alınacak inisiyatiflerle birlikte toplumda sağlanacak dengenin, barışın ve istikrarın devamlılığı hedeflenmelidir.”¹

Dünya genelinde kadınların siyasette söz sahibi olmasının zor olduğu aşıkardır, bu sadece bizim ülkemizde yaşanan bir sorun değildir ancak bu sıkıntının aşıldığı ülkelerde ulaşılan bu eşitliğin nasıl düzenlemelerle yapıldığı incelenmelidir.

Ülkemizde siyasi alandaki bu eşitsizliği gidermek adına bir takım çalışmalar yapılmaktadır. Bu araştırmanın yapıldığı sırada 5393 sayılı Belediye Kanununda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi meclis başkanlığına sunulmuştur. Gerekçede de: “Siyasi haklarını diğer devlet ülkelerine göre daha önce elde eden kadınlarımızın aktif olarak siyasi hayata katılmasını sağlamak için yasal düzenleme yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.” denilerek bu sıkıntıya dikkat çekilmiştir.

Yapılması planlanan değişiklikler:

“MADDE-1 5393 sayılı Belediye Kanunun Belediye Meclisi başlıklı 17. Maddesi birinci fıkrası son cümlesinde ‘Bu üyelerden yarısı kadın vatandaşlarımızdan seçilir.’ Cümlesinin eklenmesiyle, kadın vatandaşlarımızın siyasi hayata daha aktif olarak katılmasının sağlanması amaçlanmıştır.”

Yine bu şekilde başkanlık divanı ve belediye ihtisas komisyonlarının da üyelerinin yarısının kadınlardan seçilmesi konusunda değişiklikler yapılması planlanmaktadır. Bu tip önlemler alınması sağlanarak kadınların siyasal yaşamda daha aktif rol almaları ve haklarını daha efektif kullanmaları amaçlanmaktadır.

1 Kadın ve Demokrasi Derneği, <http://kadem.org.tr/kadınlar-secme-ve-secilme-hakki-taninmasinin-80-yildonumu>, (ET: 28.11.2017).

Dünya’da Kadınların Seçme ve Seçilme Hakkı

Sadece Türkiye’de değil, diğer tüm ülkelerde de kadının siyasi haklarına ilişkin tartışmalar yıllarca süregelmiştir. Parlamenter sistem ile yönetilen ülkelerde kadınların parlamentoda kendilerine yer bulamaması, yalnızca seçme ve seçilme hakkı bakımından değil, kadınların sahip olması gereken tüm haklar bakımından seslerini duyurabilmelerine engel olmuştur. Kadınların temsil edilmesinde yaşanan bu eksiklik; kadınların ve dolayısıyla toplumun ihtiyaçlarına suni çözümler bulunması yoluna gidilmesine sebep olmuş ve tabi ki uygulanan bu geçici çözümler yeterli olmamıştır. Bu temsil eksikliğinin giderilmesi ve toplumsal sorunlara suni çözümler yerine kalıcı ve yeterli çözümler bulunması ise kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanınmasıyla mümkündür. Bu nedenle toplumun temel yapıtaşını oluşturan kadınların siyasete girmesi ve parlamentoda kendilerine koltuk bulması ülkelerin gelişimde büyük bir önem taşır.

Kadınların seçme ve seçilme haklarını elde etme yolundaki mücadeleleri yadsınamaz nite-liktedir. Dünya’nın lider ülkelerinden biri olan ABD’den örnek verecek olursak, ABD’de oy hakkı talep eden ilk kadın Margaret Brent’tir. Büyük arazilere sahip Brent 1647’de valiye baş vurarak kendisi ve avukatı için oy hakkı talep etmiştir. Talebi reddedilen Brent, yönetimi boykot etmiştir. Kadınların dünyadaki ilk örgütlü oy hakkı mücadelesi Seneca Falls’taki toplantılarda başlamıştır. 1848’de Lucretia Mott ve Elizabeth Cady Stanton gibi kadınlar “kadınların sivil, toplumsal, dini hak ve konumlarını tartışmak” üzere bir miting düzenlemişlerdir. Yapılan bu miting sonucunda yayımlanan “Seneca Falls” bildirgesi, yayımlanan ilk kadın hakları bildirgesi olarak tarihe geçmiştir.² 1900’lerde çeşitli eyaletler kadınlara oy hakkı tanınması konusunda farklı tutumlar sergilemişlerdir. 1916’da Alice Paul ve kadın yoldaşları, Ulusal Kadın Partisi’ni kurmuş ve kendilerini Beyaz Saray’ın çitlerine zincirlemek gibi eylemler yapmışlardır. Kadınların tüm bu çabaları karşılıksız kalmamıştır. Amerika Birleşik Devletleri’nde 1920 yılında yürürlüğe giren anayasa değişikliği ile ülke genelinde kadınlara oy verme hakkı tanınmış, Kasım 1920’de kadınlar ilk parlamento seçimlerine katılmışlardır.

Büyük Britanya’dan örnek vermemiz gerekirse; Britanya’da kadınların siyasi hak tartışmaları bireysel anlamda Seneca Falls toplantılarından çok önce başlamıştır. Mary Wollstonecraft’ın 1792’de yazdığı “Vindication of the Rights of Woman (Kadın Haklarının Gerekçelendirilmesi)” bu konudaki fikirlere temel oluşturmuştur. Britanya’daki örgütlü mücadele tahminen 1865 yılında, Manchester’da başlamıştır. 19. yüzyılın sonunda Britanyalı kadınlar belirli koşullar çerçevesinde çeşitli siyasi haklar kazanabilmişlerdir. Britanya kadınlarının siyasi hak elde etme yolundaki hareketleri 20. yüzyılın başlarında yoğunlaşmıştır. Kitlesele eylemler çeşitli sınıflardan kadınları aynı amaç uğruna bir araya getirmiş, 1903 yılında Emmeline Pankhurst ve kızları Christabel ve Sylvia, Kadınların Toplumsal ve Siyasi Birliği’ni (WSPU) kurmuşlardır.³ Bu birliğin üyeleri, 1907 yılında kadın hakları için sokaklarda savaştıkları zorunda kalmıştır. I. Dünya Savaşı ise kadın hakları hareketlerine yeni bir yön vermiştir. Savaş sırasında kadınlar ambulans kullanmış, askeri fabrikalarda çalışmıştır. Tüm bunlar sonucunda 1918’de 30 yaşını dolduran her İngiliz kadını oy verme hakkına sahip olmuş, 10 yıl sonra ise kadınların siyasi hakları erkekleriyle aynı düzeye getirilmiştir.

Türkiye’de ise Cumhuriyet sonrası dönemde Türk kadını siyasal alanda sesini duyurabilmek için örgütlenme yoluna gitmiştir. Bu amaçla ilk olarak Nezihe Muhittin başkanlığında “Kadınlar Halk Fırkası” kurulmuştur. Bu kadın partisi, siyasi bir parti olmak amacıyla kurulmamıştır. Bu partinin amacı, Türk kadınına eğitmek ve kadınların sosyal ve siyasal alanda sahip oldukları eksiklikleri tamamlamaktır.⁴ 7 Şubat 1924’te ise “Türk Kadınlar Birliği” kurulmuştur. Bu birliğin amacı da kadınları, sahip oldukları ve olacakları sosyal ve siyasal haklar konusunda eğitmek ve geliştirmektir. Türkiye’de kadınlar, belediye seçimlerinde seçme hakkını 20 Mart 1930’da kazanmıştır. 1933’te Köy Kanunu’nda yapılan değişiklikle kadınlar için muhtar seçme ve köy heyetine seçilme hakkı düzenlenmiştir. Kadınların milletvekili seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı ise 5 Aralık 1934’te yapılan anayasa değişikliğiyle düzenlenmiştir. 8 Şubat 1935’de ilk defa meclis seçimlerine katılan Türk kadınları mecliste 18 sandalye elde etmiş, bu sayede mecliste kadın milletvekili oran %4.5 olmuştur.

2 Wikipedia, https://tr.wikipedia.org/wiki/Seneca_Falls_Bildirgesi, (ET: 02.12.2017).

3 Wikipedia, https://en.wikipedia.org/wiki/Women%27s_Social_and_Political_Union, (ET: 02.12.2017).

4 Dolunay Dergi, (Ed. Gönül Erdal Dağıstanlı), <http://www.dolunaydergi.com/2016/02/27/kadınlar-halk-fırkası/>, (ET: 05.12.2017).

Dünya ülkelerinde kadınların seçme ve seçilme haklarına kavuşma tarihleri aşağıdaki gibidir:

Yeni Zelanda - 1893	İspanya - 1931
Avustralya - 1902	Portekiz - 1931
Finlandiya - 1906	Maldivler - 1932
Norveç - 1913	Küba - 1934
Danimarka - 1915	Panama - 1941
Kanada - 1917	Dominik Cumhuriyeti - 1943
Azerbaycan - 1918	Fransa - 1944
Macaristan - 1918	Jamaika - 1944
Rusya - 1918	Bulgaristan - 1944
Avusturya - 1918	İtalya - 1945
Almanya - 1918	Japonya - 1945
Gürcistan - 1918	Kuzey Kore - 1946
Birleşik Krallık (Büyük Britanya) - 1918	Vietnam - 1946
Ukrayna - 1919	Çin - 1949
Lüksemburg - 1919	Yunanistan - 1949
Hollanda - 1919	Hindistan - 1950
İsveç - 1919	Dominik - 1951
Zimbabve - 1919	Nepal - 1951
Kenya - 1919	Kolombiya - 1954
ABD - 1920	Mısır - 1956
Çek Cumhuriyeti 1920	Somali - 1956
Ermenistan 1921	İsviçre - 1971
Moğolistan 1924	Irak - 1980
Romanya 1929	Lihtenştayn - 1984
Ekvator - 1929	Katar - 2003
Türkiye - 1930, 1934	Kuveyt - 2005
Güney Afrika - 1930	Birleşik Arap Emirlikleri - 2006
Brezilya - 1932	Suudi Arabistan - 2011

Dünya'da Kadınların Siyasete Katılımlarının Güncel Oranları

Birleşmiş Milletler Kadın Birimi (UN Women) ve Parlamentolar Arası Birlik (IPU) tarafından yayınlanan "Siyasette Kadın 2017" haritasına göre, tüm dünyada hükümet ve parlamentolardaki kadınların sayısı 2016'ya göre düşüş göstermiş bulunmaktadır.

Dünya çapında parlamentolarda kadın vekillerin ortalaması 2015'te 22,6 iken, 2016'da 23,4'e çıkmıştır. Devlet başkanı ve hükümet başkanı kadın olan ülke sayısı 2015 yılında 19 iken, 2016 yılında 17'ye düşerek azalmıştır. Şu anda tüm dünyada kadın devlet başkanlarının oranı yüzde 7,2, kadın hükümet başkanlarının oranı ise yüzde 5,7'dir. 2017 yılında Meclis Başkanı kadınların oranı ise tüm zamanların en yüksek seviyesine ulaşarak yüzde 19,1 olmuştur.

Bölgelere bakıldığında ise mecliste kadın oranının en yüksek olduğu bölge, yüzde 41,7'lik bir oranla İskandinav ülkeleridir. Mecliste kadın oranları bölgelere göre şu şekilde ayrılmaktadır:

Kuzey Ülkeleri: % 41,7
Amerika (Kuzey ve Güney Toplam): % 28,3
Avrupa (Kuzey Ülkeleri Hariç): % 25
Sahra Altı Afrikası: % 23,8
Asya: % 19,6
Arap Ülkeleri: % 18,9
Pasifik: % 15

2017 yılı istatistiklerine göre kadınların parlamentodaki temsili sıralamasında Ruanda yüzde 61,3 oranıyla dünyada birinci sırada, Bolivya yüzde 53,1 oranıyla ikinci sırada, Küba yüzde 48,9 ile üçüncü sırada yerini almakta. Türkiye'de ise Meclis'teki kadın oranı yüzde 14,9. Türkiye 82 kadın vekille 186 ülke arasında dünyada 132. sırada yer alıyor.

Dünya genelinde kadın bakan sayısı ise 2017 yılında 730'dan 732'ye yükselerek yüzde 18,3 oranına ulaşmış bulunmaktadır. Bulgaristan, Fransa, Nikaragua, İsveç ve Kanada'da "Bakan"lık düzeyindeki pozisyonlarda yüzde 50'ye yakın bir oranda kadınlar görev almakta. Bulgaristan yüzde 52,9 kadın bakan oranıyla dünya ülkeleri arasında birinci sırada yer almakta.

Hakkın kullanılmasına ilişkin istatistikler ve ilkler

1935 yılında yapılan seçimler sonucu TBMM'ne seçilen ilk kadın milletvekillerimiz:

Mebrure Gönenç (Afyonkarahisar), Hatı Çırpan (Satı Kadın - Ankara), Türkan Örs Baştuğ (Antal-ya), Sabiha Gökçül Erbay (Balıkesir), Şekibe İnşel (Bursa), Hatice Özgener (Çankırı), Huriye Öñiz Baha (Diyarbakır), Fatma Memik (Edirne), Nakiye Elgün (Erzurum), Fakihe Öymen (İstanbul), Ferruh Güpgüp (Kayseri), Bahire Bediş Morova Aydılek (Konya), Mihri Bektaş (Malatya), Meliha Ulaş (Samsun), Esma Nayman (Seyhan), Sabiha Görkey (Sivas), Seniha Hızal (Trabzon), Benal Nevzad İstar Anman (İzmir)

1933 yılında Türkiye'nin ilk kadın muhtarı seçilen Gül Esin, Aydın'ın Çine İlçesi, Karpuzlu Bucığı'nın muhtarlığını yaptığı dönemde Atatürk tarafından ödüllendirilmiştir.

Muhtar olmasının ardından kahvehanelerde kumar oynamayı yasaklayan Gül Esin, kız kaçırma olaylarını önlemiş ve nikah işlerini düzene sokarak da büyük başarı elde etmiştir.

11 Aralık 1933'te Halkevi Gazetesi'nde çıkan haber 'Büyük inkılabın ilk kadın muhtarı, vazifen kutlu ve mutlu olsun' manşetiyle verilmiş. 32 yaşında muhtar seçilen Gül Esin, yaklaşık 500 oy olarak bu görevi üstlenmiştir.

Dünya genelinde 2017 yılında olmamıza rağmen kadınların Parlamentolarda sahip oldukları sandalye oranı sadece %23,3; Türkiye'de ise kadın parlamenterler TBMM'de sadece %13,9luk bir yer tutarak bu ortalamanın altında yer alıyor bununla birlikte

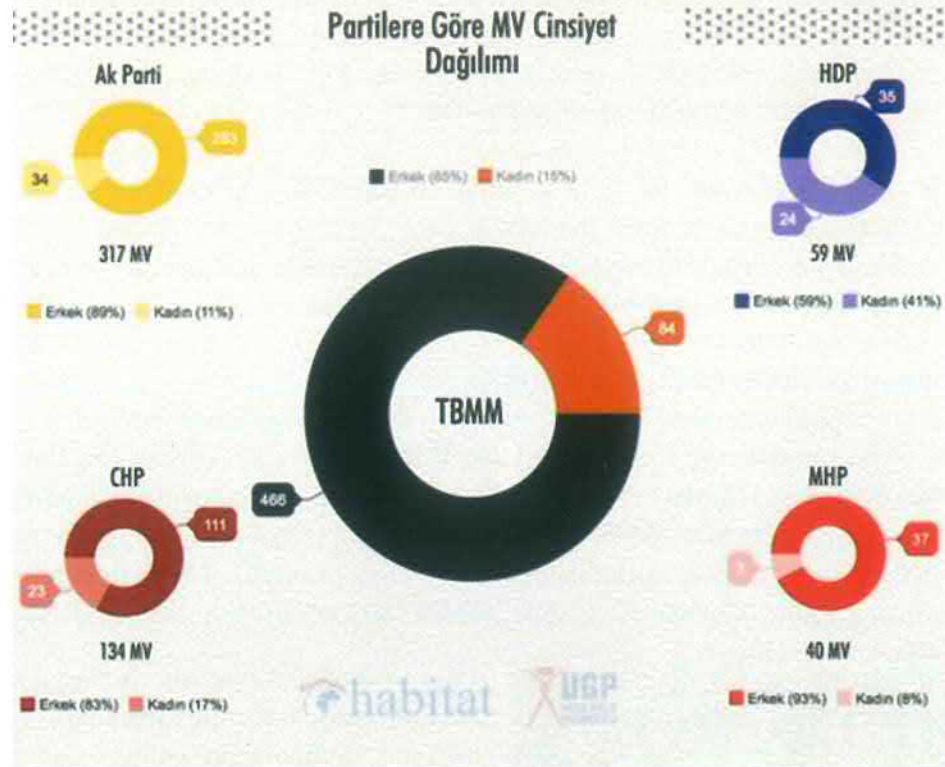
Bundan tam 82 yıl önce Türkiye siyasi hayatında önemli bir dönüm noktası yaşandı. Kadınlar 1930 itibariyle belediyelerde, 1933ten beri Köy Heyeti ve Muhtarlıklarda, 5 Aralık 1935'ten itibaren de milletvekilli seçimlerinde temsil hakkı kazandı.

Türkiye birçok Avrupa ülkesine göre bu yolda daha önceden bir adım attı. BM'nin hazırladığı 1954 Kadınların Siyasal Hakları sözleşmesiyle bu konu uluslararası bir hal aldı. Bu zamana kadar en fazla kadın bakan Necmettin Erbakan zamanında koalisyon hükümeti ile 4 kişiye kadar ulaşmıştı. Bu sayı 2 olarak bulunmaktadır. Dünyada 11 CB ve 12 hükümet başkanı kadın olarak bulunmaktadır. İskandinav ülkelerinde bakanlık mevkiinin %50'sini kadınlar oluşturmaktayken ve her sene dünya genelinde kadın katılımında artış olmaktadır uygulanılan politikalar yetersiz olması sebebiyle tüm bu katılıma rağmen dünyada durum hala oransızdır.

TBMM

Kadınların siyasal olarak ilk katılım gösterdikleri 1935 yılında kadın parlamenterler 18 sandalye elde ederek %4.5 ile mecliste yerini aldı. Bu oran 2015 Haziran'da 98 sandalye iken Kasım ayı itibariyle 81'e indi, şuan 76 bulunuyor. Kadın belediye başkanı oranı % 2.9 ve kadın muhtar oranı ise %2 ile söz konusu durum yerel yönetimlerdeki eşitsizliğin daha fazla olduğunu gösterir nitelikte.

*İsimler, 25-30 yaş aralığına göre sıralanmıştır.

32

3. Seçim yılı ve cinsiyete göre milletvekili sayısı ve Meclis'teki temsil oranı

Seçim yılı	Toplam milletvekili sayısı	Erkek	Temsil oranı (%)	Kadın	Temsil oranı (%)
1935	399	381	95,5	18	4,5
1939	429	413	96,3	16	3,7
1943	455	439	96,5	16	3,5
1946	465	456	98,1	9	1,9
1950	487	484	99,4	3	0,6
1954	541	537	99,3	4	0,7
1957	610	602	98,7	8	1,3
1961	450	447	99,3	3	0,7
1965	450	442	98,2	8	1,8
1969	450	445	98,9	5	1,1
1973	450	444	98,7	6	1,3
1977	450	446	99,1	4	0,9
1983	399	387	97,0	12	3,0
1987	450	444	98,7	6	1,3
1991	450	442	98,2	8	1,8
1995	550	537	97,6	13	2,4
1999	550	527	95,8	23	4,2
2002	550	526	95,6	24	4,4
2007	550	500	90,9	50	9,1
2011	550	471	85,6	79	14,4

Kaynak: Türkiye Büyük Millet Meclisi

MAKALE

“Adar Uçar”

MFC Koşulları ve Booking.com Kararı

Amsterdam merkezli bir Priceline Grup web sitesi olan Booking.com B.V. (“Booking”) ile Türkiye arasında 2015 yılında başlayan hukuki gerginliğin boyutları, Türkiye’nin milli gelirinin %5’ini oluşturan turizm sektörü üzerindeki etkilerinin yanı sıra, Avrupa ve Türkiye Rekabet Kurumu içtihatlarıyla ne ölçüde uyumlu olduğu tartışmalı noktalar olması nedeniyle de önem arz etmektedir. Yetkililerce yapılan, soruşturmalarda Airbnb, Trivago ve Tripadvisor gibi siteler için de başlayacağı yönündeki açıklamalar da bu önemi artırır niteliktedir. Booking ile ilgili hukuki sürecin iki ayağı bulunmaktadır: Rekabet Kurumu kararı¹ ile Asliye Ticaret Mahkemesi ara kararı². İki kararda da başvuran ve davacı Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği (“TÜRSAB”) olup ilk karar rekabet hukuku, ikinci karar haksız rekabet temelidir. Bu makalede Rekabet Kurumu kararı incelenecek ve esas olarak En Çok Kayırılan Müşteri Kaydı (Most Favoured Customer) (“MFC”) alt başlığı üzerinde durulacaktır.

Booking’in yer aldığı ilgili pazar Çevrimiçi Konaklama Rezervasyon Platform Hizmetleri Pazarıdır. Booking, 2001 yılında Türkiye pazarına giriş yapmış ve 29 Mart 2017’de haksız rekabet davasında mahkemenin ihtiyati tedbir kararıyla Türkiye’deki faaliyetleri askıya alınana kadarki süreçte pazarda hakim duruma gelmiştir. Booking’in pazar payı ticari sır niteliği nedeniyle gizli tutulmaktadır, ancak pazarı kapama etkisi yaratacak düzeyde bir pazar payı olduğu bilinmektedir. Rekabet Kurulu kararı da bu yöndedir. Booking’in yer aldığı pazar, çift taraflı pazar niteliğinde olup, platform, yani Booking, hem konaklama tesislerinin ziyaretçilerine hem de konaklama tesislerine ulaşmak zorundadır. İki taraf için de yatırım yapmak zorundadır, yatırımlarının korunması bu nedenle önemlidir. Booking’in iş tanımı, Elektronik Pazar İşlemleri ve Yönetimi olmakla birlikte brokerlik hizmeti olarak da özetlenebilir. Booking, rakiplerinden farklı olarak bir aracılık hizmeti sunmakta, yani, otel odalarını satın alıp komisyon ekleyip tüketiciye ulaştırmaktan ziyade sözleşmesel ilişki içinde bulunduğu otellerin odalarını, tekliflerini ve koşullarını sitesinde sergilemektedir. Booking, sattığı oda miktarı ve sağladığı kazanç oranında ay sonunda anlaşmalı olduğu otellerden komisyon almakta ve gelirini bu yolla elde etmektedir. Komisyon miktar ve oranı, ticari sır olması gerekçesiyle resmi verilerde yer almamaktadır. Otellerden alınan bilgilere göre %20 oranında olduğu bilinmektedir. Başvuru sahibi

TÜRSAB ise rekabet hukuku anlamında bir teşebbüs birliği olup, üyeleri olan seyahat acenteleri arasında işbirliğini sağlamak ve çalışma koşullarını iyileştirmek üzere kanunla kurulmuş kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşudur.

TÜRSAB’ın Rekabet Kurumu başvurusunda öne sürdüğü iddiaları başlıca şu şekildedir: Booking kanunen bir seyahat acentesi değildir ve TÜRSAB’a da üye değildir ancak kanuna aykırı bir şekilde seyahat acentesi gibi hareket etmektedir; Bookingdotcom Destek Hizmetleri Ltd. Şti. (“Bookingdotcom”), Booking’in Türkiye yerel destek ofisi, yetkisi olmamasına rağmen yönetici gibi hareket etmektedir. TÜRSAB üyesi seyahat acenteleri vergi ödemektedir ancak Booking ödememekte ve ödememekten doğan kaynaklarını yatırıma aktararak haksız bir avantaj elde etmektedir. Bu kapsamda Booking, Google Ads gibi reklam olanaklarının neredeyse tamamını domine etmekte ve bu nedenle rekabeti ve rekabetçi ortamı sınırlandırmaktadır. TÜRSAB’ın iddiasına göre, Booking’in hakim durumda olmasının yanı sıra otellerle doğrudan sözleşmeler yapması uyumlu eylem niteliğindedir; müşterileri bilgilendirmede yetersizlikler, hizmet sağlamada hatalar ve eksiklikler durumunda sorumsuzluk kayıtları ve olası uyuşmazlıkların Hollanda’da ve Hollanda hukukuna göre çözüleceği kayıtları nedeniyle tüketicinin menfaatlerini azaltmaktadır. Bu gerekçelerin yanı sıra MFC koşullarının da rekabeti önleyici etkisi nedeniyle Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un (“Kanun”) 4. ve 6. maddelerinin ihlâl edildiği öne sürülmüş ve 16. maddeye göre idari para cezası ile cezalandırılması gerektiği belirtilmiştir. TÜRSAB’ın buraya kadar belirtilen iddiaları nazara alınarak verilen karara göre de, Kanunun 5. maddesinde yer alan şartları sağlamadığı için 4. maddenin uygulanmasından muaf tutulamayan Booking, pazar payı %40’tan büyük olduğu için de 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalarda Grup Muafiyeti Tebliği (“Tebliğ”) kapsamında da muaf kabul edilmemiştir. Rekabet Kurumu ise soruşturma sonrası verdiği kararında Kanunun Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar başlıklı 4. maddesinin ihlâl edildiği gerekçesiyle, 16. maddeye dayanarak Booking’i 2,543,992.85 TL idari para cezasına mahkum etmiştir. Booking’in pazarlık yapmadan rakipleriyle aynı ve daha iyi koşul ve fiyatlar alması nedeniyle üzerindeki rekabetçi baskının ortadan kalkması ve pazara yeni giren teşebbüslerin daha düşük fiyat ve piyasadaki mevcut aktörlerden daha iyi koşullarla giriş yapması gerekirken Booking’in rekabeti sınırlayıcı davranışlarından kaynaklı bu avantajdan yoksun kalmaları nedeniyle pazara giriş engellerinin (entry barriers) meydana gelmesi gerekçe olarak gösterilmiştir. Bookingdotcom hakkında ise dava konusu uygulamaların esasları üzerinde herhangi bir karar verici rolünün bulunmaması nedeniyle soruşturma konusu iddialar bakımından herhangi bir sorumluluğu olmadığına; idari para cezası verilmemesine karar verilmiştir. TÜRSAB’ın diğer iddiaları ve Booking’in cevapları karar metninde yer almaktadır ancak bu makalede MFC koşulları üzerinde durulacaktır.

Uluslararası Kamu Hukuku kapsamındaki En Çok Kayırılan Ulus Kaydının özel hukuktaki yansıması olan MFC koşulları, diğer adıyla fiyat parite koşulu, satıcıların “ilk alıcıya, eğer başka bir alıcıya daha düşük fiyatla satış

¹ Broker: (simsar) komisyoncu; aracı (Yılmaz, Prof. Dr. Ejder. (Öğrenciler İçin) Hukuk Sözlüğü. 5. Ankara: Yetkin Yayınları, 2014. Baskı.)

33

yaparsa, bu düşük fiyatın ilk alıcı için de uygulama bulacağını taahhüt etmesi²³ olarak tanımlanabilir. MFC koşulları genelde fiyat taahhütleriyle ilgili iken hüküm ve koşullara ilişkin de olabilmektedir. Eğer, sözleşmesinde bu hüküm bulunan bir konaklama tesisi, başka bir müşteriye daha düşük fiyat ve/veya daha uygun koşullar sağlarsa, aynı koşulları sözleşmesinde MFC koşulları yer alan müşteriye, yani Booking'e de sağlayacaktır. Booking'in ilgili pazarda sahip olduğu rekabetçi gücün temel nedeni olan "En İyi Fiyat Garantisi" de varlığını MFC koşullarına borçludur. Bu koşulun konaklama tesisi ile Booking arasındaki sözleşmede yer alması, diğer seyahat acenteleri ve Booking ile aynı hizmeti sunan rakipleri arasında Booking'in en düşük fiyatı almasına neden olmaktadır.

MFC koşulları, dar ve geniş MFC koşulları olarak iki türdür. Konaklama tesisi ile müşteri arasındaki sözleşmede dar MFC koşulunun bulunması halinde konaklama tesisi diğer seyahat acentelerine daha düşük fiyat ve uygun koşullar sağlamaktan sakınmayacak, ancak kapıdan ve kendi sitesinden yaptığı satışlar için bu hüküm etkili olacak ve daha düşük fiyat ve daha uygun koşullar sağlayamayacaktır²⁴. Gerçekten de Booking üzerinden oda satın alan bir müşterinin oteli kendisinin arayıp daha düşük bir fiyat alabileceğini düşünmemesi açısından dar MFC koşulu işlevlidir. Diğer yandan geniş MFC koşullarında ise konaklama tesisi müşteriye diğer seyahat acenteleri, kapıdan satış ve kendi web sitesinden satışlarında fiyat ve koşul-hüküm garantisi vermektedir. İngiliz Rekabet Otoritesi'nin görüşüne²⁵ göre geniş MFC koşulları rekabeti dar MFC koşullarına göre daha çok sınırlamaktadır.

Belirtilmelidir ki, bu koşullar hukuken per se²⁶ bir ihlâl meydana getirmemektedir; muhtemel rekabeti sınırlayıcı ve önleyici etkileri her somut olayda değerlendirilmelidir. Bu noktada MFC koşullarının rekabetin korunması açısından avantaj ve dezavantajları incelenmelidir. MFC

koşulları alıcıya yatırım teşviki sağlaması, işlem maliyetlerini azaltması, alıcının son anda düşen fiyatlar sebebiyle işlemi geciktirmesini önlemesi ve böylece talep belirliliği sağlaması sonucunda daha etkili üretim ve kapasite kararları vermesi ve bedavacılık problemini (free riders problem) önlemesi bakımından pazarda sağlıklı rekabeti sağlaması yönleriyle faydalıdır. Gerçekten de Booking'in yer aldığı çift taraflı pazarda Booking hem konaklama tesislerini hem de ziyaretçileri etkilemek ve bunlar üzerine yatırım yapmak zorundadır. Yatırımını bu koşulla güvence altına almak bu noktada önemli olacaktır. Ancak bu koşul, işbirliği ve kartelleri kolaylaştırması, pazardaki fiyat rekabetini azaltması ve fiyat katılığına (price rigidity) sebep olması, giriş engelleri oluşturmaları (entry barriers) ve pazarda dışlayıcı etki (exclusionary effect) yaratması yönleriyle rekabeti sınırlayıcı etkilere de sahiptir. Olumlu ve olumsuz etkilerin değerlendirilmesi açısından ilgili aktörün pazar payı da oldukça önemlidir. Pazar payı düşük bir aktörün bu hükümlere sahip olması ile pazardaki tüm aktörlerin veya hakim durumda olan bir teşebbüsün bu hükümlere sahip olması arasında farklar bulunmaktadır. Şüphesiz ki pazar payı düşük olan bir aktörün bu imtiyaza sahip olması pazarın genelinde sayılan olumsuz etkileri yaratmayacaktır; ancak hakim durumda olan Booking açısından somut durumun değerlendirilmesi ve olası etkilerin ortaya konulması gereklidir. Konaklama tesisi, fiyatları bir platform için düşürürse, bu imtiyaza sahip tüm platformlar için düşürmek zorunda kalacaktır; bu durum da satıcının fiyat farklılaştırması olanağını elinden önemli ölçüde alacaktır. Bunun sonucunda da satıcı fiyatları düşürme eğiliminde olmayacak ve eski-yüksek fiyatlar kalmaya devam edecektir. İlk bakışta, en düşük fiyata ulaşmayı kolaylaştırır ve fiyatların düşmesine hizmet eder gibi görünen MFC koşulları, bu durumda fiyatların yükselmesine ve tüketicinin menfaatinin düşmesine neden olacaktır.

Karar metninde de yer alan Hotel Reservation Service ("HRS") emsal kararına da bakmakta fayda vardır. Alman

Rekabet Otoritesi (Bundeskartellamt) tarafından 2013 yılında görülen bu uyuşmazlıkta Avrupa Birliği'nin İşleyiş Hakkında Antlaşma'nın 101. Maddesinin HRS tarafından ihlâl edildiği hükmüne varılmıştır. Uyuşmazlığın çıkış noktası, HRS ile konaklama tesisleri arasındaki sözleşmelerde yer alan MFC koşullarının fiyat artışına neden olması ve giriş engelleri yaratması iddiası olmuştur. Konaklama tesisleri HRS'ye, HRS'nin rakipleri olan teşebbüslere verdikleri daha düşük fiyat ve daha iyi koşulların aynısını vermeyi bu kayıt ile kabul etmişlerdir. Aksi takdirde konaklama tesisleri aradaki fiyat farkını HRS'nin müşterilerine ödeyecektir. Bu nedenle HRS'nin rakipleri, aldıkları komisyon oranını düşürseler bile daha düşük fiyat sağlama olanağından yoksun kalacaklardır. Bundeskartellamt, kararında MFC koşullarının rekabet üzerinde olumsuz etkilerinin olduğunu, olumlu etkilerinin de yadsınamayacağını, ancak somut olayda olumsuz etkilerin olumlu etkileri bertaraf ettiğini belirtmiştir. Bu hükme ulaşılmasında, yukarıda bahsedildiği üzere, ilgili pazarda bu hükümlerin uygulama oranının yüksek olması ve bu nedenle de olumsuz etkilerin derinleştiği sonucu etkili olmuştur. Bu kararda en çok dikkat çeken nokta ise HRS'ye uygulanan yaptırımdır. Bundeskartellamt, Fransa, İtalya ve İsveç rekabet otoritelerinin aksine HRS'den MFC hükümlerini sözleşmelerinden tamamen çıkarmasını talep etmiş ve uyuşmazlık taahhüt ile neticelendirilmiştir. Bu taahhüdün yerine getirilmemesi hâlinde para cezası öngörülmüştür. Bu sayede tedbirler yerine getirilmezse, yeni bir yargılamaya gerek kalmadan doğrudan bu para cezasının verilebilmesi mümkün kılınmıştır. Türkiye'de Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 9. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarında da bu kurum düzenlenmiştir ve HRS kararında buna benzer bir çözüm benimsenmiştir. Fransa, İtalya ve İsveç rekabet otoriteleri, Booking hakkında verdikleri kararlarında²⁷ dar MFC koşullarına geçme taahhüdü ile soruşturmaları sonlandırmışlardır.²⁸ Avrupa Birliği ülkelerinde yasal düzenlemelerin ve uygulama pratiğinin özdeş olmasına rağmen farklı kararların çıkmış olması da ilgi çekicidir. Fransa'da da en son MFC koşullarının tamamen yasaklanmasına yönelik yasal düzenlemelerin yürürlüğe girmiş olması da yeni bir gelişmedir. Bu kararların, ciddi miktarda idari para cezası ile sonuçlanan Booking kararı ile uyum içinde olmaması ise daha da dikkat çekicidir.

Booking soruşturmasında ise Booking konaklama tesisleri ile yaptığı sözleşmelerde geniş MFC koşullarından dar MFC koşullarına geçmeyi taahhüt etmiş ancak bu Kurul tarafından yeterli görülmemiş, reddedilmiş ve Booking idari para cezasına çarptırılmıştır. Gerekçe olarak da dar MFC koşullarının geniş MFC koşulları kadar rekabeti önlemediği ancak yine de konaklama tesislerinin fiyat özgürlüğünü sınırlayıcı etkisinin var olduğu gösterilmiştir. Aşağıda da anlatılacağı üzere, kararın hukuken hem doğru ve hem de tartışmalı yönleri mevcuttur.

Geniş MFC koşullarının pazarda rekabeti önleyici bir etki yarattığı sonucuna ulaşılması, yukarıda bahsi geçen rekabet üzerindeki olumsuz etkilerde de bahsedildiği üzere, makul görünmektedir. MFC koşulları sayesinde Booking'in rakiplerinin rekabet etme arzusu²⁹ düşmektedir. Booking açısından sabit ve efor sarf etmeksizin elde edilen fiyat ve koşul avantajının ise haksız olduğu belli bir noktaya kadar geçerli

dir. Karar, bu yönleriyle olumludur ancak olumsuz yönleri de mevcuttur. Kanunun 9. Maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarına göre kurul, rekabetin tesisi ve ihlalden önceki durumun korunması için yerine getirilmesi ya da kaçınılması gereken davranışları kapsayan bir kararı ihlâl içinde olan teşebbüse bildirir, ancak söz konusu kararda doğrudan idari para cezası yoluna gidilmiş ve amir hüküm ihlâl edilmiştir. Rekabet Kurumu geçmişinde idari para cezası verilmesinden önce bildirim sürecinin gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu kararda ise bu aşamanın atlandığı görülmektedir. Öte yandan, Karşı Oy Gereğesinde de söz edildiği üzere, Booking'in pazar payı yalnızca 60 konaklama tesisi örnek olarak kullanılarak hesaplanmıştır, bunun pazarın geneli hakkında doğru kanı yarattığı ve örnek konaklama tesislerinin seçiminin güvenilir olduğu konularında şüpheler mevcuttur. Bu hesaplama, Booking'in Tebliğ kapsamında muaf tutulamaması sonucunu ortaya çıkardığı için önemli ve hükmü etkileyebilecek niteliktedir. Diğer yönden, Booking tarafından kullanılan MFC koşullarının pazara giriş engelleri yarattığı konusunda, pazarın doymuş bir pazar olmadığı, her sene yeni aktörlerin dahil olduğu, bu nedenle girişin engellenmediği de öne sürülebilir. Booking'in geniş MFC koşullarından dar MFC koşullarına geçme taahhüdünün reddedilmesi ise pazarda sağlıklı rekabeti taahhütler yoluyla sağlamak, korumaktan ziyade, ihlâl içinde olan aktörün cezalandırılması amacına hizmet etmektedir. Rekabet Kurumu'nun cezalandırma yetkisi kuşkusuz ki vardır ancak bu durumun ihlalin ağırlığı veya caydırıcılık gibi açıklamalarla gerekçelendirilmesi gereklidir. Neden hem yasal düzenlemelerin paralel olduğu Avrupa rekabet otoritelerinin hem de Rekabet Kurumu'nun emsal kararlarına yönelmekten imtina edildiğinin söz konusu kararda şüpheye yer bırakmayacak şekilde gerekçelendirildiğini söylemek güçtür. Fiyat karşılaştırma siteleri bakımından kabul edilen bir durum, tüketicinin aynı koşullarla daha düşük fiyatlara yöneldiği somut olaydaki pazar için de kabul edilmelidir; Birleşik Krallık Rekabet Komisyonu'nun (artık İngiliz Rekabet Otoritesi - Competition and Markets Authority) görüşüne³⁰ göre fiyat karşılaştırma sitelerinin varlıklarını korumaları için dar MFC koşullarının varlığını sürdürmeleri gerekmektedir, bu, sitelerin varoluş amacını meydana getirir. İncelenen karardan bağımsız olarak

²³ "Rekabet hukukunda per se kurallar, hemen hemen tüm durumlarda, doğal ve zorunlu etkileri açıkça rekabet karşıtı olan ve yasal olmadıklarını göstermek için ayrıntılı bir çalışmaya gerek duyulmayan davranışları hukuka aykırı saymak üzere benimsenmiştir" Rekabet Kurumu - Per Se (Mutlak, Kesin), (www.rekabet.gov.tr/tr/Sayfa/Yayinlar/rekabet-terimleri-sozlugu/terimler-listesi?icerik=378264cd-d36e-4dcb-9cac-fc94ee85e0e5.)

haksız rekabet davasındaki ara karar sonucu hizmetlerin askıya alınması gerekçesiyle mağduriyeti ifade eden TÜRROB (Türkiye Otelciler Birliği) Başkanı Timur Bayındır, doluluğun 2016'ya göre %30 arttığını ancak fiyat kırmalar nedeniyle gelirin artmadığını, büyük otellerin etkilenmediğini ancak küçük otellere çok zarar verildiğini ifade ederek Booking'in Türkiye turizmi açısından önemini ortaya koymuştur.¹⁰ Bu önemdeki bir aktörün, taahhüt yoluyla uyuşmazlığın çözümü yolu mevcutken, önemli bir miktarda idari para cezasına mahkum edilmesinin ise rekabet hukukunun ve bu kapsamda yapılan hukuki denetimin amacıyla uyuştuğunu söylemek güçtür. Rekabet hukukunun temel amaçlarından biri, pazarda rekabeti sağlanması ve üreticilerin rekabet etmesi yoluyla "tüketicinin refahını artırmak"¹¹ ise, bu kararda, yukarıda bahsi geçen gerekçelerle, rekabeti koruma amacından ziyade, gerekçesiz bir cezalandırma amacının etkili olduğu göze çarpmaktadır.

Sonuç olarak, verilen hüküm tamamıyla yanlış veya doğru olarak nitelendirilmemelidir. Karar metni içerisinde önemli tespitlerde bulunulmuş ve önemli emsal kararlara atıflarla da karar metni içerik bakımından zengin kılınmıştır. Öte yandan kararın sakıncalı kabul edilebilecek tarafı ise, TÜRROB üyesi seyahat acentelerinin, tüketicinin menfaatlerinin ne kadar göz önüne alındığı şüpheli bir şekilde üstün bir korumaya kavuşturulması olmuştur. Kanunun amir hükümlerine olan aykırılıklar ve taahhüt yolu mevcutken, idari para cezası yolunun tercih edilmesinin gerekçelendirilmesinin yetersizliği nedeniyle kararın olumsuz yönleri mevcuttur. Booking'in pazar payının artması ve müşteri memnuniyetinin arkasındaki nedenin yalnızca MFC koşulları olduğu düşünülmüş, pazarlama başarısı, hizmet kolaylığı ve kalitesi ve yatırımların etkinliği gibi ekonomik ve mali nedenlerin yeterince dikkate alınmadığı söylenebilir. Rekabet hukukunun tüketici ile üretici, hizmet sağlayıcı ile hizmet alıcısı arasındaki menfaat dengesini sağlama amacına bu kararla ne kadar ulaşıldığı ise tartışmalıdır.

Kaynaklar:

Rekabet Kurulu Kararı – Dosya Sayısı: 2015-5-2 Karar Sayısı: 17-01/12-4 ; Karar Tarihi: 05.01.2017

İstanbul 5. Asliye Ticaret Mahkemesi 2015/1174 E.

Baker, Jonathan B. ve Judith A. Chevalier. «The Competitive Consequences of Most-Favored-Nation Provisions.» Articles in Law Reviews & Other Academic Journals 277 (2013): 20-26. Web. <http://digitalcommons.wcl.american.edu/facsch_lawrev/277>.

«Latest ruling on Booking.com's 'best price' clauses: Is Narrow the new Wide?» 13 01 2016. Osborne Clarke. Web. 15 12 2017. <<http://www.osborneclarke.com/insights/Latest-ruling-on-Booking.com's-best-price-clauses-Is-Narrow-the-new-Wide/>>.

«Private Motor Insurance Market Investigation, Final Report.» 2014. Web. 14 12 2017. <https://assets.digital.cabinet-office.gov.uk/media/5421c2ade5274a1314000001/Final_report.pdf>.

«Booking.com to Amend Parity Provisions Throughout Europe.» 25 06 2015. Booking.com News. Web. 15 12 2017. <<https://news.booking.com/bookingcom-to-amend-parity-provisions-throughout-europeesp>>.

Akman, Pınar. «A Competition Law Assessment of Platform Most-Favoured-Customer Clauses.» CCP Working Paper 15-12 (2015): 1-52. Web. Sayfa: 19

Günay, Prof. Dr. Cevdet İlhan. Rekabet Hukuku Dersleri. Ankara: Yetkin Yayınevi, 2014. Baskı. Sayfa: 19

Akman, Pınar. «A Competition Law Assessment of Platform Most-Favoured-Customer Clauses.» CCP Working Paper 15-12 (2015): 1-52. Web. Sayfa: 21

17 05 2017. Web. 14 12 2017. <<http://www.hurriyet.com.tr/turob-baskani-bayindir-turizm-icin-avrupaliy-40460752>>.

Gürkaynak, Av. Gönenç. Türk Rekabet Hukuku Uygulaması İçin "Hukuk ve İktisat" Perspektifinden "Amaç" Tartışması. Ankara: Rekabet Kurumu, 2003. Baskı. Sayfa: 24-30

MAKALE

“Mahmut Atakan Çöplü”

TÜRK REKABET HUKUKUNDA UYUMLU EYLEM

Uyumlu eylem kavramı Türk Hukukuna 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ile girmiştir. Buna göre, uyumlu eylemin hukukumuz için yeni bir kavram olduğu söylenebilir. Hem yeni hem de Türk Hukukunda rekabete özgülenmiş bir kavram olması nedeniyle kesin bir tanım yapılamamıştır. Ancak Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesinin 3. ve 4. fıkraları kavramın tanımlanması konusunda açık olmasa bile bir fikir vermektedir.

“Bir anlaşmanın varlığının ispatlanamadığı durumlarda piyasadaki fiyat değişimlerinin veya arz ve talep dengesinin ya da teşebbüslerin faaliyet bölgelerinin, rekabetin engellendiği, bozulduğu veya kısıtlandığı piyasalardakine benzerlik göstermesi, teşebbüslerin uyumlu eylem içinde olduklarına karine teşkil eder.

Ekonomik ve rasyonel gerçeklere dayanmak koşuluyla taraflardan her biri uyumlu eylemde bulunmadığını ispatlayarak sorumluluktan kurtulabilir.”

Doktrine bakıldığında ise bu hükümlerden yola çıkarak Yılmaz Aslan'ın uyumlu eylemi “İki veya daha fazla işletmenin, ekonomik ve rasyonel gerekçelerle açıklanamayan ve bir anlaşmaya dayanmayan fakat bilinçli olarak birbirine paralel hale getirilmiş rekabeti sınırlayıcı pazar davranışları” olarak tanımladığı görülmektedir.¹ Bu tanıma uygun olarak uyumlu eylemin unsurları şu şekilde belirlenebilir.

- Uyumlu eylemden söz edilebilmesi için iki ya da daha fazla işletmeye gerek vardır.
- İşletmeler arasında paralellik bilinçli olmalıdır.
- İşletmeler paralel davranışlarını ekonomik ve rasyonel gerekçelerle açıklayamamalıdır.
- Rekabetin sınırlanması sonucu doğurmalıdır.²

Tanımı üzerindeki anlaşmazlıkların aksine uyumlu eylemin ispat hukuku hakkında olduğu genel olarak kabul görmektedir. Bu görüşe göre 4. maddenin uygulanması için teşebbüsler arasında, üstü kapalı da olsa, bir irade uyuşması aranmaktadır.³

Rekabet hukuku kurallarının kabul etmiş diğer tüm ülkelerde olduğu gibi Türk Rekabet Hukuku'nda da rekabeti kısıtlayıcı antlaşmalar temel bir yasaklayıcı hukuk kuralıdır. Bu kural birden fazla teşebbüsün piyasadaki rekabeti sınırlandırmak amacıyla yaptığı antlaşmaları veya danışıklı davranışları ifade eder. Burada ifade edilen danışıklı davranışlar ifadesi uyumlu eylemleri de kapsamaktadır. Anlaşma kavramı burada borçlar hukukunda olduğundan daha geniş yorumlanmaktadır. Buna göre anlaşma olması için karşılıklı irade uyuşması yeterli bir koşuldur. Ancak, teşebbüsler arasında yapılan gizli anlaşmaların ispatının çok zor olması sebebiyle uyumlu eylem kavramı 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunda kendine yer bulmuştur. Bu sayede teşebbüsler arasındaki irade uyuşmazlıklarını davranışlarından yola çıkarak ispat etmek olanağı doğmuştur. Bu bilgiler ışığında uyumlu eylemin kanunda kendine yer bulmasının amacının piyasadaki kartelleşme hareketlerinin önüne geçmek olduğu söylenebilir.⁴ Kartellerin Ortaya Çıkartılmasına

¹ Aslan 2001, sf. 53,54

² GÜRKAYNAK.G., YILDIRIM.K., ÖZGÖKÇEN.H., AYDIN.B., (2011) “Türk Rekabet Hukukunda Uyumlu Eylemlerin İspatı Odaklı Tartışmalar”, Rekabet Dergisi, No:4, Ankara, s.101, <http://elig.com/docs/Concerted-Practices-Proof-Matters.pdf>, Erişim Tarihi: 19.12.2017

³ Sanlı/ Ardiyok 2013, sf.35

⁴ Sanlı/ Ardiyok 2013, sf.35

İlişkin Aktif İşbirliği Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 3.maddesinin (c) bendinde kartel fiyat tespiti, müşterilerin, sağlayıcıların, bölgelerin ya da ticaret kanallarının paylaşılması, arz miktarının kısıtlanması veya kotalar konması, ihalelerde danişıklı hareket konularında, rakipler arasında gerçekleşen, rekabeti sınırlayıcı anlaşma ve/veya uyumlu eylemler olarak ifade edilir.

Rekabet hukuku açısından daha önemli olan kısmın uygulama aşamasında ortaya çıktığı söylenebilir. Kanunun 4. maddesinin son iki fıkrasında uyumlu eylem karinesinden bahsedilmiştir. Uyumlu eylem karinesinin Türk Hukukunda, AB düzenlemelerinden farklı olarak Rekabet Kanunu'nda düzenlenmiştir. Bu karineye göre, teşebbüsler arasında anlaşma ispatlanmasa dahi pazardaki hareketlerinden yola çıkılarak uyumlu eylem içinde oldukları söylenebilir.

Buradaki en önemli husus, teşebbüsler arasında uyumlu eylem bulunduğunun ispat edilmesidir. İspat araçlarına bakıldığı zaman, uyumlu eylemin ispatı için her türlü delile başvurulabileceği gözlenmektedir. Bunlar öncelikle medeni usul hukukunda kullanılan delillerdir. Ancak bunların rekabet hukukuna uygun düşükleri ölçüde uygulanmaları gerekmektedir.⁵

Metin İkizler'e göre yukarıda bahsedilen uyumlu eylem karinesinin varlığıyla kanun koyucu ispat güçlüklerini aşmayı hedeflemiştir.⁶ Rekabet Kurumu yapacağı ekonomik ve hukuki analiz sonucunda teşebbüslerin piyasadaki fiili davranışlarının arasındaki paralelliğin ancak bir anlaşma sonucu ortaya çıkabileceği sonucuna varması ve bu konuda aksi yönde makul bir şüphenin olmaması durumunda uyumlu eylem karinesine başvurulabilecektir. Rekabet Kurulu, bu sonucu uygularken şartlarını şöyle sıralamaktadır.

38

- i) Taraflar arasında genellikle sözlü ya da yazılı şekilde ifade edilen toplantılar, tartışmalar, bilgi değişimi veya araştırmaları içeren olumlu temaslar olmalıdır
- ii) Bu temas; pazar davranışını etkileme ve özellikle bir teşebbüsün gelecekteki rekabetçi davranışının belirsizliğini önceden ortadan kaldırma amacı taşımaktadır.
- iii) İlgili teşebbüslerin ticari davranışlarını, rekabetçi etkiler tarafından belirlenmeyecek bir şekilde oluşturma ya da değiştirme etkisi bulunmalıdır.⁷

Eğer Kurul, ilgili teşebbüslerin hiçbir şüpheye yer bırakmadan bu şartları sağladığını düşünerek uyumlu eylemin varlığına hükmederse, ilgili teşebbüsler aksini ispat etmekle yükümlüdür. Ancak, bu durumdaki teşebbüslerin hukuka uygun davranışlarını ortaya koyarak karineyi çürütmeleri son derece zor olacağından dolayı doktrinde ispat yükü hususu sert şekilde eleştirilmiştir.⁸

Sonuç olarak, uyumlu eylemler irade uyuşması bakımından incelendiğinde anlaşmalardan farklı değillerdir. İkisinde de, pazardaki rekabeti kısıtlamaya yönelik karşılıklı irade uyuşması vardır. Bu sebeple, ikisi de Rekabet Kanunu'nda yasaklanmışlardır. Farkları ise, anlaşmalarının ispatı oldukça zor iken, uyumlu eylemler ispat konusunda rekabet otoritelerine kolaylık sağlamaktadırlar. Bir başka deyişle, uyumlu eylemler anlaşmalara göre ispat aracı olarak daha uygundur.

KAYNAKÇA

- ASLAN, Y., Rekabet Hukuku, Genişletilmiş 2. Basım, Bursa 2001.
- GÜRKAYNAK.G., YILDIRIM.K., ÖZGÖKÇEN.H., AYDIN.B., (2011) “Türk Rekabet Hukukunda Uyumlu Eylemlerin İspatı Odaklı Tartışmalar”, Rekabet Dergisi, No:4, Ankara, s.101, <http://elig.com/docs/Concerted-Practices-Proof-Matters.pdf>, Erişim Tarihi: 19.12.2017
- İKİZLER, M., Rekabet Hukukunda Uyumlu Eylemler, 1.Basım, Ankara 2005.
- SANLI, K., ARDIYOK, Ş., Şirketler İçin Rekabet Hukuku Rehberi, 1.Baskı, İstanbul 2013.

⁵ İkizler 2005, sf.287

⁶ İkizler 2005, sf.293

⁷ Sanlı/ Ardiyok 2013, sf.36

⁸ Aslan 2007, sf.169

MAKALE

“Ekin Emir”

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI KAPSAMINDA UNUTULMA HAKKI

Giriş

Günümüz dünyasında teknolojinin hızla gelişmesi; insan yaşamını da büyük ölçüde değişime uğratmaktadır. Bu değişime en çok bilgi ve iletişim alanında rastlamak mümkündür. Kuşkusuz bilgi akışı hiçbir dönemde günümüzdeki kadar hızlı ve kapsamlı olmamıştır. Nitekim, bu yaşanan gelişmeler nedeniyle de, içinde bulunduğumuz çağ; bilgi ve iletişim çağı olarak adlandırılmaktadır. Her ne kadar beraberinde birçok kolaylığı getirse de, internet ortamında yapılan arama sonucu erişilen bilgiler, kimi zaman gerçeği göstermediği gibi, kimi zaman da güncelliğini yitirmiş olmaktadır. Bu bilgilerin dijital ortamda paylaşılması; bireylerin üçüncü kişilerle paylaşmak istemediği ve günlük hayatı olumsuz yönde etkileyecek bilgilerin hızla yayılması sonucunu doğurmaktadır. Mevcut sistemde, işe alımlarda dahi kişinin dijital ortamda paylaştıkları ve hakkında paylaşılanların işverenlerce dikkate alındığı göz önünde bulundurulacak olursa, bu paylaşımlar kişinin sadece sosyal değil, ekonomik hayatı yönünden de birçok olumsuz sonuca neden olabilmesi mümkündür. İnternet ortamında yapılan bu paylaşımların, özel hayatın gizliliği, ifade özgürlüğü gibi Anayasa'da güvence altına alınmış temel haklar bağlamında da hukuksal boyutlarıyla ele alınması ve sınırlarının belirlenmesi günümüz hukuk sistemlerinin en temel ihtiyaçlarından biridir. Özel hayatın gizliliği, kişinin şeref ve haysiyetinin korunması ile ifade ve basın özgürlüğü arasında denge kurulması gerekliliği kuşkusuzdur. Bu bağlamda, son yıllarda hem ulusal hem uluslararası basında ve yargı kararlarında, sıkça gündeme gelen ve kişisel verilerin korunması bakımından yeni bir hak niteliği taşıyan unutulma hakkının doğumu kaçınılmaz olmuştur. Kişisel verilerin korunması kapsamında unutulma hakkını genel çerçevesiyle incelemeyi amaçlayan bu çalışmada, öncelikle unutulma hakkı ele alınacak; ardından Türk hukukundaki uygulaması üzerinde durulacak ve son olarak hem ulusal hem uluslararası yargıda unutulma hakkına ilişkin emsal kararlar incelenecektir.

39

Uluslararası ve Ulusal Hukukta Kişisel Verilerin Korunması

Unutulma hakkı, en basit tanımıyla kişinin dijital ortamda kendisine ait verilerin silinmesini talep hakkı, kişisel verilerin korunmasının temel unsurlarından biri olup, buna ilişkin hukuki düzenlemelerden bağımsız olarak değerlendirilemez. Bu nedenle, öncelikle bu husustaki düzenlemeleri genel olarak ele almakta yarar vardır.

Kişisel verilerin korunmasına ilişkin ilk bağlayıcı sözleşme 1981 yılında Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen 108 sayılı “Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunmasına İlişkin Sözleşme”dir.¹ Türkiye bu sözleşmeyi diğer üye devletlerle birlikte 28.01.1981 tarihinde imzalamasına karşın, kişisel verilerin korunmasının anayasal güvence altına alınması ve kanunlaşma süreci yakın bir geçmişe kadar mümkün olmamıştır.

12 Eylül 2010 tarihinde yapılan referandum sonucunda, özel hayatın gizliliği başlığı taşıyan Anayasa'nın 20.maddesine ek fıkra getirilerek kişisel verilerin korunması güvence altına alınmıştır. Aynı ek fıkra, kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usullerin kanunla düzenleneceğini hüküm altına almış olsa da, 6698 sayılı “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu” 07.04.2016 tarihinde yayınlanarak, ancak 6 yıllık bir gecikme ile yürürlüğe girebilmiştir. **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı Raporunda belirtildiği üzere, kişisel verilerin işlenebilmesi hususunda özel bir kanunun ve etkin denetim mekanizmasının bulunmamasının toplumda olumsuz bir algının oluşmasına sebebiyet vermesi, elektronik ticaretin önündeki engelleri kaldırma isteği ve Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne adaylık süreci gibi nedenlerle kanunlaşma süreci hızlandırılmıştır. Nitekim, 95/46/EC Kişisel Verilerin İşlenmesi Ve Bu Tür Verilerin Serbest Dolaşımına Dair Bireylerin Korunması Direktifi, 25 ve 26. maddelerinde yeterli korumayı sağlamayan devletlere kişisel verilerin transferini yasaklamıştır.**²

Bu doğrultuda, Kanun'un 4. maddesi uyarınca kişisel verilerin işlenmesine ilişkin genel ilkeler 108 sayılı sözleşmeye ve 95/46/EC Direktifine paralel şekilde düzenlenmiştir. Buna göre; kişisel veriler ancak hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun şekilde belirli, açık ve meşru amaçlar kapsamında, doğru ve gerektiğinde güncel olma şartıyla, işlendikleri amaçla bağlantılı olma ve işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme koşullarına uygun işlenebilecektir. Yine aynı kanunun 3.maddesi uyarınca, kişisel veri; kimliği belirli ve belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi olarak tanımlanmaktadır.

1-Aydın Akgül, Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması Hakkı, İstanbul 2014, s. 189.

2 İbrahim Korkmaz, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Bir Değerlendirme, 2016, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2016-124-1571> (Erişim Tarihi: 09.12.2017)

3 Aydın Akgül, “Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Bir Hak: ‘Unutulma Hakkı’ ve AB Adalet Divanı’nın ‘Google Kararı’”, TBB, S. 116, 2015, s. 11-38.

4 Aydın Akgül, age, sayfa 22-25.

5 Serdar Gülezer, Dijital Hafızadan Silin

Unutulma Hakkı

Unutulma hakkıyla ilgili ilk kanuni düzenlemenin 2010 yılında Fransa'da kişilerin isteği yahut makul bir süre sonunda e-mail ve telefon mesajlarının tamamıyla silinmesi ve ortadan kaldırılması hususunda internet ve telefon firmalarına yükümlülük getirilmesine ilişkin olarak yapıldığı görülmektedir.³

Unutulma hakkıyla ilgili hukuki tartışmalarına, AB Komisyonu'nun, 95/46/ EC sayılı Kişisel Verilerin Korunması Direktifi'nin revizyonu önerisi üzerine canlandığı görülmüştür. Avrupa Birliği, 2012 yılında 95/46/EC sayılı AB Veri Koruması Direktifi'ni, AB Genel Veri Koruması Tüzüğü ile değiştirme çalışmalarında bulunmuşlardır. Bu alanda direktif yerine bir tüzük getirilme çabasının altındaki temel amaç üye devletlerin tümünün iç hukukunda doğrudan geçerli olacak bir düzenleme getirme isteğidir. Tüm bu çabaların sonucu olarak, AB Komisyonu, AB Parlamentosu ve AB Konseyi'nin görüşmeleri sonucunda tüzüğün taslağı oluşturulmuş ve yayınlanmıştır. Ardından Avrupa Parlamentosu tarafından 14.04.2016 tarihinde 2016/679 sayılı Genel Veri Koruma Tüzüğü kabul edilmiş ve kabul edilen tüzüğün 17. Maddesinde de unutulma hakkı düzenlenmiştir.⁴

Düzenlemenin birinci fıkrasında kişisel verilerin veri öznesi tarafından silinmesinin veya üçüncü kişiler tarafından erişiminin engellenmesinin hangi durumlarda talep edilebileceği hüküm altına alınmıştır. Hükme göre, eğer veriler çok uzun süredir toplanış amaçları çerçevesinde kullanılmıyorsa ve kullanıcı da söz konusu verilerin saklanması rıza göstermiyorsa "veri denetçisi" kullanıcıya ait verileri silmek ve daha fazla yayımlarını engellenmesinden sorumludur. Bu gibi durumlarda denetleyici verileri gecikmeksizin silmek zorundadır.⁵

AB 95/46/EC Direktifinde bu hakkın sınırı şu şekilde ele alınmıştır; "Ancak, ifade özgürlüğünün korunması, genel sağlığı ilgilendiren bir konuda kamu yararının olması gibi şartların varlığının yanı sıra tarihsel, istatistiksel ve bilimsel amaçlar ile Birliğin veya üye devletlerin hukuk sistemlerinin gerekli kıldığı durumlarda denetleyici veriyi tutma ve saklama hakkına sahiptir."⁶

Ulusal Mevzuatta Unutulma Hakkı

Unutulma hakkı henüz bizde hak olarak tanımlanmış ve mevzuatta ayrıca korunmuş değildir. Özel hayatının gizliliği hakkı Anayasa m.20 düzenlenmiş ve ihlali TCK m.134 de ele alınmıştır. Benzer şekilde haberleşme özgürlüğü Anayasa m.22 de korunmuş ve kişisel verilerinin hukuka aykırı kaydedilmesine ve kullanımına, kişilik haklarına yönelik saldırılar 5651 ve 6698 sayılı özel kanunlarda düzenlenmiş ve bununla beraber; TCK, TTK, FSEK, Medeni Kanun gibi kanunlarda yer alan çeşitli genel hükümler mevcuttur. Bu bakımdan unutulma hakkı var olmasa da mahkeme yolu ile kişiler aleyhlerine olan geçmiş içerikleri kaldırılmasını veya erişiminin engellenebilmesini talep edebilmektedir. Ancak bir ihlal söz konusu olduğunda bu hakkın dolaylı olarak varlığından söz etmek mümkündür.⁷

Unutulma hakkına en yakın düzenlenmeye Fikri ve Sanat Eserleri Kanunu'nun ek madde 4/3'te, ve buna paralel olarak sonrasında 5651 sayılı "İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun"da daha geniş ve açık bir düzenlemeye yer verilmiştir. Bu kanunun 9.maddesi ve içeriğin yayından kaldırılması ve cevap hakkı başlıklı hükmü "içerik nedeniyle hakları ihlal edildiğini iddia eden kişi, içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması halinde yer sağlayıcısına başvurarak, kendisine ilişkin içeriğin yayından çıkarılmasını ve yayındaki kapsamından fazla olmamak üzere hazırladığı cevabı bir hafta süreyle internet ortamında yayımlanmasını isteyebilir." kabul edilmiştir. Türk hukuk sisteminde veri öznelerinin kendilerine ait verilerin kaldırılması için mutlaka yer ve ortam sağlayıcısına uyarı da bulunması zorunlu değildir. Bu nedenle de, bireylerin yer ve ortam sağlayıcısına ulaşmak yerine doğrudan yargı yolunu tercih etmesi söz konusu olmaktadır.⁸

5 Serdar Güler, Dijital Hafızadan Silinmeyi İstemek: Temel Bir İnsan Hakkı Olarak "Unutulma Hakkı", sayfa 220-240.

6 Yeşim Çelik, Özel Hayatın Gizliliğinin Yansımaları Olarak Kişisel Verilerin Korunması ve Bu Bağlamda Unutulma Hakkı, TAAD, Yıl:8, Sayı:32, Ekim 2017.

7 Şebnem Ahi, "Unutulma Hakkı", Türkiye Bilişim Derneği Aylık Bilişim Kültür Dergisi, Yıl:42 Sayı: 161, Ocak 2014.

8 Hasan Elmalcı, Bilişim Çağının Ortaya Çıkardığı Temel Bir İnsan Hakkı Olarak Unutulma Hakkı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 65 (4) 2016, sayfa 1626.

Unutulma Hakkına İlişkin Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın "Google Kararı" ve Yargıtay Hu-kuk Genel Kurul Kararı

1998 yılında kullanılmaya başlayan ve en yaygın arama motoru olan Google, bilgi akışını hızlandırdığı gibi tek bir sorgulama ile dünyanın dört bir yanından gönderilen milyonlarca veriyi taramak suretiyle, bilgi edinmenin kapsamını genişletmiştir. Her ne kadar Google ve buna benzer diğer arama motorları, bireylere geniş bilgi erişimi imkanı tanısa da, bunun karşılığında kişilerin özgürlüklerini kısıtladığı kuşkusuzdur. Özel hayatın gizliliği ve paylaşılan bilgilerin asla silinmemesi şeklinde bedeller ödenmektedir. Avrupa Birliği Komisyonu'nun önerisinde bu risklerin özellikle gençler bakımından oldukça yüksek olduğu nitekim sosyal medya kullanımının gençler arasında yaygın olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle, gençlerin sosyal medya aracılığıyla paylaştıkları kişisel verilerin ileride karşılarına çeşitli alanlarda engel olarak çıkmasının önüne geçilmesi amaçlanmıştır.⁹ Bu yeniden üzerinde durduğumuz sebeplerle ilişkili olarak, Google, Uluslararası Gizlilik Örgütü tarafından belirlenen güvenilirliği en düşük kurumlar arasında yer almıştır.¹⁰ Google kendisine yöneltilen bu eleştirilere karşı, daha uygun arama sonucu ve reklam göstermek amacıyla kişisel verileri topladığı ve işlediği şeklinde savunmada bulunmuştur.¹¹ Avrupa Birliği kural olarak arama motorlarının bilgileri 6 aylık süre ile saklayabileceği, bu sürenin uzatılması için, mutlaka haklı nedenin gösterilmesi gerektiği savunulmuştur.¹²

1.Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın Google İspanya Kararı

Unutulma hakkına ilişkin ABAD kararına esas teşkil eden davanın temeli İspanya ulusal mahkemesinde açılmış bir dava ya dayanmaktadır. Söz konusu dava, Costeja Gonzalez adlı bir avukatın isminin Google arama motorunda arandığında, kullanıcıların karşısına "La Vanguardia" adlı gazetenin geçmiş tarihli iki sayfasında bulunan haberlerin çıkması ve haberlerde söz konusu kişinin sosyal güvenlik borçlarını ödeyemediği için malvarlığının haczedildiğine ilişkin bilgilerin yer alması nedeniyle mahkeme önüne taşınmıştır. Costeja Gonzalez, öncesinde kendisiyle ilgili bu haberlerin kaldırılması ve kendisiyle ilgili kişisel verilerin saklanması suretiyle, örneğin haberde açıkça adının yer almaması şartıyla haberin sunulmasını talep etmiştir. Bunun yanı sıra, kendisiyle ilgili söz konusu olan bu haciz işlemlerinin yıllar önce gerçekleştiğini ve artık güncelliğini de yitirdiği gerekçesiyle "İspanyol Veri Koruma Kurumu"na şikayette bulunmuştur.¹³ İspanyol Veri Koruma Kurumu, Google İspanya ve Google Inc. Şirketleri aleyhine yapılan şikayetleri haklı bulmuştur ve arama motorlarının Veri işleme faaliyetinde bulunduğunu ve bu verilerin kişisel olması halinde bu kişilerin talepte bulunması halinde bu verilerin kaldırılması veya belirli verilere erişimin yasaklanması için sorumluluğunun bulunduğunu kabul etmiştir. Bunun üzerine, Google şirketi İspanyol ulusal mahkemesinde dava açmış ve yargıç bu davada görüş bildirmesi üzerine davayı ABAD'a taşımıştır.¹⁴

ABAD söz konusu davada 95/46 sayılı "Bireylerin Kişisel Verilerinin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktif" çerçevesinde karar vermiştir. Bu direktifin 6.maddesine göre, üye devletler, kişisel verileri işleme bazı şartlara bağlanmıştır. Kişisel verilerin ancak belirli ve meşru amaçlar için toplanabileceğini, bu verilerin doğru ve güncel olması gerektiği, veriler toplandığı ve işlendiği sıradaki veya sonrasındaki amaçların devamı süresince tutulabileceği hüküm altına alınmıştır.¹⁵

Burada iki temel hak arasında çıkar çatışması söz konusudur. Bir tarafta bilgi edinme hakkı karşısında ise özel hayatın gizliliği bulunmaktadır. Mahkeme ise, söz konusu uyumsuzlukta, özel hayatın gizliliğini, kişilerin bilgi edinme haklarının ve arama motorlarının ekonomik çıkarlarının üzerinde bulmuştur. Fakat burada belirtmek gerekir ki, unutulma hakkı her zaman mutlak değildir. Somut olayın koşulları mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır. Somut olayın koşulları dikkate alınırken salt arama motorunun ekonomik menfaati değil, aynı zamanda kaldırılmak istenen bilgiye erişmek isteyen kullanıcıların meşru menfaatlerinin de dikkate alınması gerektiği ABAD tarafından belirtilmiştir. ABAD menfaat araştırması yapılırken, söz konusu verinin niteliği, veri öznesi için bu bilginin değeri, bu bilgiye ulaşmak isteyen üçüncü kişilerin bu bilgiye ulaşmadaki menfaati dikkate alınması gerektiğinden söz etmiştir. Bunun yanı sıra Veri öznesinin toplumdaki bilinirliği ve yeri, bu bilgiye ulaşmada üçüncü kişilerin menfaat derecesini artırabilir. Bu nedenle, kişisel veriye erişilmesini engelleme hakkı olarak bilinen unutulma hakkı, mutlak uygulanabilir bir hak değildir.¹⁶ Nitekim, "kamunun üstün yararı" söz konusu olduğunda, unutulma hakkının uygulama alanının daralacağı ve kamunun kişisel veriyi öğrenmede üstün yararı olması durumunda kişisel verinin işlenebileceği kabul edilmiştir.¹⁷

Aynı direktifin 12.maddesi ve 14.maddesi uyarınca, Divan veri öznesinin verinin yanlış olması, eksik olması, işleme aracını aşması, güncel olmaması ve bunun yanı sıra bu verinin tarihi, istatistiksel ve bilimsel amaçla tutulması gerekmedikçe gereğinden fazla süre tutulamayacağını ilişkin gerekçelerle kişisel verinin silinmesini talep edebileceğine karar vermiştir.¹⁸ Divan, önündeki söz konusu uyumsuzlukta da, avukat Costeja Gonzalez'e ilişkin bilgilerin doğrudan özel hayatıyla ilişkili

9 Serdar Güler, age, sayfa 230.

10 Zeybek Ünsal Çağrı, "Google'ın Yeni Gizlilik Politikası Google Inc. Tarafından 1 Mart 2012 Tarihinde Yayımlanan Politikasının Kişisel Verilerin Korunması İlkeleri İle 11 Uyumluluğu Ve Avrupa Birliği'nin 95/46/EC Sayılı Veri Koruma Direktif Açısından Değerlendirilmesi", Hacettepe Hukuk Fak. Dergisi, 3(1) 2013, s.99-123.

11 Zeybek Ünsal, age, sayfa 111-112.

12 Zeybek Ünsal, age, sayfa 114.

13 Hasan Elmalcı, Bilişim Çağının Ortaya Çıkardığı Temel Bir İnsan Hakkı Olarak Unutulma Hakkı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 65 (4) 2016, sayfa 1613.

14 Hasan Elmalcı, age, sayfa 1614.

olduğu, üçüncü kişilerin bu bilgileri öğrenmesinde haklı bir menfaatinizin bulunmadığı ve bunun yanı sıra bu bilginin ilk defa 1998 yılında yayınlandığı gerekçeleriyle, söz konusu bağlantının ve verilerin silinmesine ilişkin taleplerin haklı olduğu sonucuna ulaşmıştır.¹⁹

ABAD'ın Google'a ilişkin verdiği bu emsal kararda değinilmesi gereken bir diğer önemli husus ise, ABAD'ın kararının yalnız Google için değil diğer tüm arama motorları için bağlayıcı oluşudur. Nitekim, ABAD kararında Google'un söz konusu uyuşmazlıkta sorumluluğundan bahsetmek yerine, katardı kişisel verilerin korunmasını kapsamlı ve genel olarak ele almış ve kararda sık sık "arama motorları" ifadesine yer vermiştir. Fakat burada karşımıza iki temel sorun çıkmaktadır. Birincisi, ABAD'ın kararın ve AB Genel Veri Koruması Tüzüğü'nün internet ortamındaki ve fiziksel ortamdaki kişisel veriler arasında bir ayırım yapmamış olmasıdır. Dolayısıyla, Google İspanya Kararı fiziksel ortamda işlenen kişisel veriler için doğrudan sonuç doğurmamaktadır.²⁰ O halde, gazetede veya dergide yayımlanan kişisel bir veri hakkında veri öznesinin ABAD kararına ve unutulma hakkına dayanarak bu kişisel veriye erişimin engellenmesini talep hakkı doğup doğmayacağı belirsizdir. İkinci sorun ise, ABAD'ın bu kararına binayen erişimin kaldırılması taleplerinin AB sınırlarında hüküm ifade etmesidir. Unutulma hakkı talebi doğrultusunda, AB sınırları dışındaki ülkelerdeki Google bağlantılarında kişisel veriye erişimin engellenmemesi, kişisel verinin korunması konusunu ancak yerel düzeyde çözecek ve mutlak koruma sağlayamayacaktır. Bu nedenle, ABAD kişisel verinin sadece kişisel verinin silinmesi talep edilen ülkedeki veri sunucusundan değil, google.com altında bulunan tüm veri sunucularından silinmesi gerekliliğinin üzerinde durmuştur.²¹ ABAD'ın bu kararı şu an için bölgesel nitelikte bir sonuç doğursa da, unutulma hakkının tüm dünyada ülkelerin kendi ulusal mevzuatlarında tanınmaya başlanması ile küresel etki doğurmaya başlayacağı kuşkusuzdur. O halde, bir veriye erişimin kaldırılması yerel mahkemeden veya ilgili kurumlardan talep edilmesi halinde, ülkelerin bu talebi küresel ölçekte ele alması gerekliliği, internet çağında bilgiye erişimin küreselleşmesi ile doğrudan ilişkilidir.

2.Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun Unutulma Hakkına İlişkin 2014/4-56 E. ile 2015/1679 K. Sayılı ve 17.06.2015 Tarihli Kararı

Türk hukukunda ABAD'ın Google Kararı ışığında unutulma hakkının tartışıldığı ilk karardır. Her ne kadar, söz konusu kararda unutulma hakkı tartışılmış olsa, unutulma hakkının tanınması yönünde bir düzenleme söz konusu değildir.

Davaya esas teşkil eden olay şu şekildedir; Davacı İzmir adliyesinde savcılık zabıt katipliği yaptığı ve 2006 yılında birlikte çalışmak için görevlendirildiği İzmir Cumhuriyet Başsavcısı tarafından sözlü ve fiziksel tacize uğradığı gerekçesiyle dava açmış ve dava sonucunda sanık suçlu bulunup cezalandırılmıştır. Başsavcı vekili olması nedeniyle de olay cinsel taciz olayı o dönem basında sıkça yer almıştır. Bu olayın unutulmaya başlandığı sırada, Nisan 2010 yılında yorumlu ve uygulamalı Türk Ceza Kanunu isimli eser içinde birçok örnek Yargıtay kararı ile yayınlanmıştır. Örnek Yargıtay kararlarından biri de zabıt katibinin uğradığı cinsel taciz suçuna ilişkindir. Bu kitapta, söz konusu cinsel taciz olayının tüm detayları yer almış ve kişilerin isimleri de açıkça kitapta yazılmıştır. Davacı, bu kitap sonrasında tekrar bunalıma girdiği ve çevresindeki birçok avukat ve savcı tarafından bu olayın öğrenilmesi sonucu zor duruma düştüğü, iffetinin çevresi tarafından tartışılır hale geldiği ve söz konusu kitabında uzun yıllar boyunca okunacak bir eser olması nedeniyle söz konusu ciltlerin toplatılması ve uğradığı manevi zarar nedeniyle manevi tazminat talebinde bulunmuştur.²²

Yerel mahkeme talebi kısmen kabul etmesine karşın, davalı tarafça temyiz talebinde bulunulmuş ve Yargıtay 4.Hukuk Dairesince; eserin bilimsel bir eser olduğu, ilgili vakıaların daha öncesinde yargı konusu olması nedeniyle mahkeme kararı tarafından zaten kaleme alındığı ve ilgili mahkemenin bulunduğu yerdeki Kişiler tarafından zaten duyulup öğrenildiği, bunun yanı sıra AİHM ve Anayasa kararlarına konu olan olaylarda da kişilerin isimlerinin açıkça yer aldığı gerekçeleriyle ilk derece kararı davacı aleyhine bozulmuştur.

İlk derece mahkemesi bozma Kararı neticesinde önüne gelen uyuşmazlık hakkında direnme kararı vermiş ve uyuşmazlık Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun önüne taşınmıştır. YHGK önüne gelen uyuşmazlıkta, Avrupa Adalet Divanı'nın Google İspanya kararına atıfta bulunulmuş ve davacının durumunu unutulma hakkı kapsamında değerlendirmiştir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, "önümüze gelen uyuşmazlık unutulma hakkı ve bunun sonucu olan kişisel verilerin ve kişilik hakkının korunması ile bilim ve sanat hürriyetinin birbiri karşı-sında sınırlarının belirlenmesi yatmaktadır. Sorunun

çözümünün dikkat edilmesi gereken husus, bilim ve sanat özgürlüğü ile bireyin temel hakları arasında adil bir dengenin kurulma-sıdır" diyerek ilk kez unutulma hakkından ve ABAD'ın Google kararına benzer şekilde haklar arasında menfaat dengesinin kurulması gerekliliğine dikkat çekmiştir.

HGK söz konusu kararda, Avrupa Birliği'nin 95/46/EC sayılı direktifine ve 108 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi hükümlerine atıfta bulunarak kişisel verinin ne olduğu korunmasının kapsamını detaylı olarak ele almıştır. Unutulma hakkının, kişisel verilerin korunmasının çatısı olduğunu belirterek, kişisel verilerin korunması ile, bireylerin geçmişindeki kötü olaylardan sıyrılmasıyla ve kişisel verilerinin kişi aleyhine kullanılmasının engellenmesiyle özgürce geleceğini şekillendirebilmesinin bireyin menfaatine olduğu kadar toplumun da menfaatine olduğuna dikkat çekmiştir.

Kararda, unutulma hakkının tanımı aynen şu şekilde yapılmaktadır; "üstün bir kamu yararı olmadığı sürece, dijital hafıza da yer alan geçmişte yaşanan olumsuz olayların bir süre sonra unutulmasını ve başkalarının bilmesini istemediği kişisel verilerin silinmesini ve yayılmasının önlenmesini isteme hakkıdır".

Karara ilişkin üzerinde durulması gereken en önemli hususlardan biri ise, ABAD'ın Google Kararı'nın aksine, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kişisel verinin korunmasını dijital ortamla sınırlı tutmamış ve unutulma hakkının kamunun kolayca ulaşabileceği yerlerde tutulan kişisel verilere ilişkin de unutulma hakkının kabul edilmesi gerektiğini açıkça dile getirmiştir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun verdiği bu karar ile daha sonra unutulma hakkı ve özel hayatın gizliliği temelinde ortaya çıkabilecek uyuşmazlıklar için esas teşkil edebilecek nitelikte bir içtihat oluşturulmuştur. Fakat Türk hukukunda kanuni bir düzenlemesi bulunmayan unutulma hakkının uyuşmazlığın çözümüne temel oluşturması tartışmaya açık bir husustur. Nitekim, Anayasamızın 20.maddesinin 3.fıkrası açıkça, kişisel verilerin korunmasının kanunla düzenleneceğini hüküm altına almıştır.²³ Bu nedenledir ki, unutulma hakkına ilişkin kanuni düzenlemelerin bir an önce yapılması hem hukuka uygunluk ve kanunilik ilkesi hem de günümüz ihtiyaçları için kuşkusuz şarttır.

KAYNAKÇA

AHİ Şebnem, "Unutulma Hakkı", Türkiye Bilişim Derneği Aylık Bilişim Kültür Dergisi, Yıl:42 Sayı: 161, Ocak 2014.

AKGÜL Aydın, Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması Hakkı, İstanbul 2014.

AKGÜL Aydın, "Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Bir Hak: 'Unutulma Hakkı' ve AB Adalet Divanı'nın 'Google Kararı'", TBB, S. 116, 2015, s. 11-38.

ÇELİK Yeşim, Özel Hayatın Gizliliğinin Yansıması Olarak Kişisel Verilerin Korunması ve Bu Bağlamda Unutulma Hakkı, TAAD, Yıl:8, Sayı:32, Ekim 2017.

ELMALICA Hasan, Bilişim Çağının Ortaya Çıkardığı Temel Bir İnsan Hakkı Olarak Unutulma Hakkı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 65 (4) 2016, sayfa 1626.

GÜLENER Serdar, Dijital Hafızadan Silinmeyi İstemek: Temel Bir İnsan Hakkı Olarak "Unutulma Hakkı, sayfa 220-240.

KORKMAZ İbrahim, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Bir Değerlendirme, 2016, <http://tbbdergi-si.barobirlik.org.tr/m2016-124-1571> (Erişim Tarihi: 09.12.2017)

ÜNSAL Zeybek Çağrı, "Google'ın Yeni Gizlilik Politikası Google Inc. Tarafından 1 Mart 2012 Tarihinde Yayımlanan Politikasının Kişisel Verilerin Korunması İlkeleri İle Uyumluluğu Ve Avrupa Birliği'nin 95/46/EC Sayılı Veri Koruma Direktif Açısından Değerlendirilmesi", Hacettepe Hukuk Fak. Dergisi, 3(1) 2013, s.99-123.

¹⁵ Aydın Akgül, age, sayfa 31.

¹⁶ Hasan Elmalica, age, 1616.

¹⁷ Aydın Akgül, Ağı, sayfa 32.

¹⁸ Yeşim Çelik, age, sayfa 399.

¹⁹ Hasan Elmalica, age, sayfa 1617.

²⁰ Yeşim Çelik, age, sayfa 399.

²¹ Hasan Elmalica, age, sayfa 1617-1618.

²² Yargıtay Hukuk Genel Kurul Kararı, 17.06.2015 tarih, 2014/4-56 E., 2015/1679 K.

²³ Hasan Elmalica, age, 1629.

MAKALE

“Gökçe Filiz Çavuşoğlu”

Sanal Para Bitcoin 'in Hukukumuz Açısından İncelenmesi

Giriş

Bitcoin de internet üzerindeki alım-satım sözleşmelerinde kullanılan ödeme araçlarından biridir. Hukuki mahiyeti ise tartışmalıdır. Bitcoin, merkezi olmayan ve herkes tarafından kolaylıkla alınıp kullanılabilen dijital kripto-paradır. Gelecekteki anlamadaki paradan ayrılma noktası bir merkezinin olmamasıdır. Tamamen sanal ortamda, devlet kontrolüne tabi olmadan üretilir. Fiziksel temasa ihtiyaç duyulmaz. Yani kimse Bitcoin'e zilyet olamaz çünkü maddi bir varlığı yoktur ve ilgili mevzuat onun gerek zilyetlik gerek sanal paraya ilişkin hükümlere tabi olacağı hakkında bir düzenleme yapmamıştır. Ayrıca, Bitcoin karşılıklı güven esasına göre işleyen bir sistemdir. Tarafların güveni bitcoin kullanımı için olmazsa olmaz şarttır. Bitcoin'in Bir diğer Bitcoin'in 'in avantajı ise kendisini kişisel verilerin korunmasında gösterir. Mutlak bir gizlilik ve anonimlik sağlar, taraflar birine güvenirse sözleşme kurulabilir. Bu da Bitcoinle ilgili muhtemel çıkabilecek uyuşmazlıkların dava konusu olup olamayacağı sorunu gündeme gelmesine neden olur.

Bitcoin, ağı peer-to-peer (uçtan uca, P2P) işleyecek şekilde tasarlanmış bir sanal paradır. Ağ yapılarında sıklıkla sunucu/işletimci bulunan yapılar kullanılmaktadır. Bu yapının kolaylığı ağı bütün yapısı ile ilgili bilgi edinmeyi sağlamasıdır.¹ Kâğıt paranın yerine geçip geçmeyeceği ekonomistler tarafından tartışmalı bir konudur. Genel görüş ciddiye alınması gereken bir para birimi olduğu ve hukuk sistemlerin bunu daha güvenilir hale getirmek için düzenlemesidir. Ayrıca çoğunluk, kullanıcı sayısının artacağını düşünmesine rağmen kâğıt paranın yerine geçeceğini düşünmemektedir. Ayrıca İsmail Hakkı Polat bu konuda “Bitcoin'i bu kadar özel yapan şey dünyanın en aracısız, en hızlı, en ekonomik, en anonim ve en güvenli varlık dijitalleştirme ve transfer aracı olması” der.²

Bitcoin Tarihiçesi

Bitcoin 'in oluşması ve yayılması esas itibarıyla 2008 yılındaki küresel finansal krize dayanır. 1930'lardaki Büyük Dünya Bunalım'ını tekrar yaşamamak için merkez bankaları para basıp faiz oranlarını azalttılar.³ Bu durum ekonomik hayatta sarsıntılara ve yeni arayışlara sebep oldu ve bunun sonucunda Bitcoin geliştirildi. İnsanların ekonomik kriz dolayısıyla devlete güvenmediği bir ortamda oluşturulmuş olduğu aşikârdır. 2009 yılında kullanımına başlanılmıştır. İlk kez kim tarafından ve nerede yapıldığı ise hala bilinmemektedir.

Block- Zinciri (Blockchain) Nedir?

Herkese açık, şeffaf, dağıtık, sıralı ve zaman damgalı Bitcoin transfer işlemlerini içeren dijital küresel hesap

defteridir, düz bir veri dosyası, basit bir veri tabanıdır.⁴ Bitcoin 'in ilk ortaya çıktığı andan beri yapılan bütün işleri dijital ortamda saklanır. Yapılan bütün işlemler ise Block-zincirde muhafaza edilir. Bu zincirin herhangi bir merkezi bulunmamaktadır. Merkezi olmamasına rağmen, Block zincirini bütün hatalara ve saldırılara karşı dirençlidir. Bitcoin 'in teknolojik avantajı herhangi bir merkezi yere bildirimini yapılmadan (banka gibi) herkesin transfer işlemlerini serbest bir ağdan yapılmasını sağlamasıdır.⁵ Kısaca Bu sistemde, Bitcoin ile ilgili yapılan bütün işlemler yer alır, ancak bu işlemleri hiçbir devlet ya da kurum denetleyemez.

Kişiler bizzatıhi kendileri sisteme girerler ve kendi bilgilerini görebilirler. SPK'nın 2016'da yayımladığı raporda da belirtildiği üzere, dileyen herkes, merkezi olmayan Bitcoin ağına bağlanarak, bu verileri kendi bilgisayarına indirilebilir, kontrol edebilir, isterse küresel defterin bir kopyasını kendi bilgisayarında tutmaya başlayarak Bitcoin sistemine destek verebilir.⁶

Bitcoin Madenciligi

Bitcoinler madencilik aracılığı ile üretilir. Geleneksel anlamda para basımından farklıdır. Bu bir metottur ve gerçek paranın aksine herkes tarafından gerekli teknolojik ve 'code' bilgisi ile yapılabilir. Amacı sisteme yeni Bitcoinler sağlama, olmayan Bitcoinleri harcatmama ve çifte harcamayı engellemektir. Bu Bitcoin madenciligi teknik bir olgudur ve amacı sistemin daha güvenilir olmasıdır.

Bitcoin Nasıl Kullanılıyor?

Bitcoin kullanabilmek için öncelikle sanal ortamda kullanıcıların sanal cüzdan oluşturmaları gerekmektedir. Bu cüzdan oluşturulmasını bankada hesap açmaya benzetilebilir. Ancak bankada hesap açıldığında banka sizden ilgili mevzuata uygun şekilde pek çok verinizi alır. Bu verileri sisteme işler. Bitcoin cüzdanı oluşturmak için isminizi dahi tam olarak vermenize gerek yoktur bu da kişisel verilerinizin mutlak bir şekilde korunmasını sağlar. İkinci önemli husus ise, banka aracı yani üçüncü kişidir ancak bitcoinde bir aracı yoktur. İki tarafın üçüncü bir güvenilir kişiye gerek duymadan doğrudan birbirleriyle işlem yapabileceği bir elektronik ödeme sistemidir.⁷ Bu kapsamda Bitcoin taraflar arasında ki, güven ilişkisine dayanarak çalışan bir sistemdir. Tarafların, cüzdan oluşturduktan sonra Bitcoin satın almaları gerekiyor. Satın alma işlemi iki türlü olabilir. Ya gerçek para birimi ile banka hesabından havale yolu ile satın alabilirler ya da Hollanda'da olduğu gibi Bitcoin bankamatiklerinden direkt bankaya ihtiyaç duymadan satın alabilirler. Satın aldıkları Bitcoinleri alışveriş hayatında kullanabilirler.

Bitcoin'e Yatırım

Bitcoin dünya çapında ve hiç bir ülkenin finansal durumundan etkilenmeyen bir finansal yatırımdır ve istikrarı vardır.⁸

Hiçbir devlet Bitcoin'in değerine ya da politika sına karışmamaktadır. Bu durum bireyler için avantajlı olabilmektedir. Şöyle ki, ekonomik değişimler Bitcoin'i etkilememektedir. Devletler hukuk kuralları ile Block zinciri ya Bitcoin madenciligi kurallarını ve işleyişini değiştirememektedir. Dövizin değişmesi ya da enflasyonun olması Bitcoin'i etkilememektedir. Bu da ekonominin çok güçlü ve güvenilir olduğu ortamlarda Bitcoin 'in insanlar için iyi bir yatırım aracı olmasına neden olmaktadır.

William Luther, Bitcoin 'in geleceğin ödeme aracı olduğunu öngörmüştür. “The block chain technology will be widely adopted to process digital payments” diyerek bu öngörüsünü ortaya koymuştur. Bitcoin kullanan insan sayısının artacağını belirtmiştir.⁹ Bitcoin almak için bankalarda olduğu gibi uzun prosedürler de yoktur. Bitcoin hızla da değer kazanan ve toplumda saygınlık kazanan bir para birimidir. Dolar ya da Euro ülkelerin politikalarında etkilenebilmekte hatta siyasi gerilimler dolayısıyla bir para biriminin bir ülkede serbestçe dolaşımı engellenebilmektedir. Ancak Bitcoin evrensel olduğu için eğer ülkede bunla ilgili bir erişim yasağı yok ise rahatlıkla kullanılabilir. İşlem maliyetlerinin çok az olması, küresel olarak kullanılabilmesi, gün geçtikçe kullanım alanlarının artması, güvenli ve anonim olarak değer saklama aracı olması Bitcoin'i daha da popüler yapmaktadır.¹⁰ Üstelik evrensel bir para birimi olduğu için uluslararası sözleşmelerde ücretin ödenmesinde kolaylık da sağlar. Taraflar arasında döviz kurunun belirlenmesi sorunu büyük ölçüde ortadan kaldırır.

Kişisel Verilerin Korunması ve Bitcoin

Bitcoin kişisel verilerin korunumun en yüksek seviyede olduğu bir alandır. Günümüz kapitalinin veri olduğunu söylemek yanlış olmaz. Nitekim serbest piyasa ekonomisinde teşebbüsler, topladıkları kişisel verileri kullanarak müşterilerine sundukları hizmetin kalitesini artırmakta, bu verileri iç pazarlama stratejilerinin belirlenmesinde kullanmakta ve üçüncü kişilere satmaktadır.¹¹ Yani, kişilerin verileri satım konusu olabilmekte. Bu da kişiler için olumsuz sonuçlar doğurabilmekte. Çoğu kez, hassas içerikli veriler üçüncü kişilerin eline geçebilmekte ve bu durum kişiler için bir tehlike oluşturabilmektedir. Bitcoin ise aracı bir şirket ya da bankaya gerek duyulmadan işlem yapılmasını sağladığı için kişiler bilgilerini kimse ile paylaşmak zorunda değildir. Bu da onlara mutlak bir veri koruması sağlamaktadır.

Bitcoin'e Zilyet Olunup Olunamayacağı Sorunu ve Sonuçları

Türk Medeni kanunu zilyet 'in tanımını 973. Maddede tanımlamıştır. Bu tanıma göre, zilyet; bir şey üzerinde fiili hâkimiyeti bulunan kimsedir. Diğer bir anlatımla, zilyetlik, genellikle eşya üzerindeki fiili hâkimiyet biçiminde ortaya çıkar.¹² Tanımdan anlaşılacağı üzere, zilyet olabilmek için bir eşyanın olması ve onun üzerinde bir hâkimiyet olması gerekmektedir. Hukukumuzda göre bir varlığın eşya olabilmesi için en temel üç şart gerekir. Bunlar, maddi bir varlığının bulunması, sınırlandırılabilir olması ve üzerinde hâkimiyet kurulabiliyor olmasıdır. O halde Dolar'ın, Türk Lirası'nın veya Euro'nun bir eşya statüsü olduğu söylenebilir. Çünkü cismani bir varlıkları var. Maddi varlığı olmayan şeyler eşya olamaz. Ancak bunun da istisnaları var. Eğer bir varlığa cismani varlığı olmasa dahi kanun onu eşya statüsüne sokarsa o varlık artık eşya olur. MK 762'de taşınır eşya gibi kabul edilen doğal güçler üzerindeki zilyetlik eşya üzerindeki zilyetliktir.¹³ Yani, elektrik gibi maddi varlığı olmayan doğal gücü, kanun eşya olarak tanımlamıştır. Buna karşılık, ne medeni kanunumuz ne de ilgili diğer mevzuat hükümleri Bitcoin'e eşya statüsü vermemiştir.

O halde, Türk hukukunda her ne kadar Bitcoin üzerinde kişi sanal cüzdanı vasıtasıyla hâkimiyet sağlasa da, zilyet olamaz. Bunun sonucunda zilyet olan kişiye sağlanan dava ve savunma haklarına da sahip olamaz.

Haziran 2013'te 6493 Sayılı “Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında kanun sanal paranın varlığını kabul etmiştir. Kanunun 2. maddesinin 4. fıkrası elektronik parayı şöyle tanımlamıştır; “Elektronik para ihraç eden kuruluş tarafından kabul edilen fon karşılığı ihraç edilen, elektronik olarak saklanan, bu Kanunda tanımlanan ödeme işlemlerini gerçekleştirmek için kullanılan ve elektronik para ihraç eden kuruluş dışındaki gerçek ve tüzel kişiler tarafından da ödeme aracı olarak kabul edilen parasal değeri ifade eder”.

Bu kanun her ne kadar “elektronik para” kavramını hukukumuzda kazandırsa bile bazı şartlar öngörmüştür. Bu kanun, dijital para ihraç edecek kurumun bu paranın karşılığı olan fonu sabit olarak bir hesapta tutmasını zorunlu kılıyor, bu da en güncel ve yaygın örnek olan Bitcoin yapısına aykırı bir yaklaşımdır.¹⁴ Bitcoin belli bir merkezli kurum ya da şirket tarafından üretilmediği için bir fonun oluşturulması da imkânsız olmaktadır. O halde bu kanun Bitcoin'e zilyetliği kabul etmemektedir. Üstelik 25 Kasım 2013'te içerdiği riskler nedeniyle Bitcoin 'in elektronik para olarak kabul edilmediği açıklanmıştır.

1 DULUPÇU, Murat Ali, Mehmet YIYIT, ve Asena GİZEM GENÇ. “DİJİTAL EKONOMİNİN YÜKSELEN YÜZÜ: BITCOIN'IN DEĞERİ İLE BİLİNİRLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANALİZİ THE RISING FACE OF THE DIGITAL ECONOMY: THE ANALYSIS OF RELATIONSHIP BETWEEN THE VALUE OF BITCOIN AND ITS POPULARITY”.

2 “Bitcoin ne zaman doyma noktasına ulaşacak?” ntv.com.tr, erişim 10 Ocak 2018.

3 “Bitcoin'in Tarihiçesi”, hipper.club, erişim tarihi 8 Ocak 2018. https://hipper.club/bitcoinin-tarihiçesi

4 ÇARKAÇIOĞLU, Abdurrahman. “KRİPTO-PARA BITCOIN” SERMAYE PİYASASI KURULU Araştırma Dairesi, 20 Ekim 2016.EKOVİZYON, 8 AğustosSPK s.42

5 Luther, William J. “Bitcoin and the future of digital payments.” The Independent Review 20.3 (2016): 401-402.

6 ÇARKAÇIOĞLU, Abdurrahman. “KRİPTO-PARA BITCOIN” SERMAYE PİYASASI KURULU Araştırma Dairesi, 20 Ekim 2016.EKOVİZYON, 8 AğustosSPK s.42

7 Nakamoto, Satoshi. “Bitcoin: A peer-to-peer electronic cash system.” (2008): 28.

8 “How to Invest in Bitcoin”, library.bilkent.edu.tr, erişim 9 Ocak 2018. http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=4&sid=feab631b-3474-4fff-b467-9284b11ca558%40sessionmgr0008

9 Luther, William J. “Bitcoin and the future of digital payments.” The Independent Review 20.3 (2016): 401.

10 ÇARKAÇIOĞLU, Abdurrahman. “KRİPTO-PARA BITCOIN” SERMAYE PİYASASI KURULU Araştırma Dairesi, 20 Ekim 2016.EKOVİZYON, 8 AğustosSPK s.11

11 Aksoy, Hüseyin Can. “Kişisel Verilerin Korunması.” Ankara: Çalkın Yayınları (2010). s.68

12 Lale Sirmen s.39

13 Oğuzaman/Selçuk/Oktay-Özdemir, s.306

Bu durumda hukukumuz ne Bitcoin'e zilyetliği ne de malik olmayı tanımaktadır. Hemen belirtelim ki, hukuk iktisadi değişimleri düzenlemek ve ticari hayatı kolaylaştırmak ve sağlıklı bir şekilde gelişmesiyle görevlidir. Kişilere güven ortamını hukuk yaratabilir. Bu hususta kanunumuz Bitcoin'in'i sanal para olarak düzenlememesi modern bir yaklaşım değildir. Hukuk çağın ihtiyaçlarına cevap vermeli ve yasa koyucu yeni oluşan durumlara hukuku adapte edebilmelidir.

Bitcoin Eksik Borç mudur?

Günümüzde eksik borç ve tam borç ayrımı vardır. Tam borçlar dava konusu olabilen borçlardır. 'Obligatio naturalis' denilen tabii veya eksik borçların özelliği bir dava ile korunmuş olmamalarıdır.¹⁵ Bir başka ifade ile bir sözleşmeden dolayı doğan borcun ifa edilmemesi durumunda yetkili mahkemeye başvurulma hakkı yoksa burada eksik bir borç vardır. Kumar borçları tipik eksik borçtur. Öğretilde baskın olan görüşe göre, kumar ve bahis sözleşmeleri geçerlidir; bunlardan borç doğar. Fakat bu borçlara dayanarak borçluyu borcunu ifa etmek üzere zorlama imkânı yoktur. Bu borç, dava hakkından yoksun, eksik (tabii) bir borçtur.¹⁶ Yargıtay'ın bir kararında belirttiği gibi kumar ve bahis borcunun eksikliği savunması bir def'i değil, bir itiraz oluşturur. Varlığı yargıç tarafından görevinden ötürü dikkate alınır.¹⁷ Bir borcun eksik olmasının altında yatan en temel neden, o borcun konusunun hukuk düzeni tarafından tanınmamasıdır. Belirtildiği üzere, bizim hukuk düzenimiz Bitcoin hakkında bir düzenleme yapmamıştır. Bitcoin için ne zilyetlik hükümleri ne de sanal paraya ilişkin düzenlemeler uygulanabilmekte hukukumuzda. Aynı şekilde, mülkiyette zilyetliğin devri ile kazanıldığı için Bitcoin'e hukukumuz açısından malik olmak da mümkün değildir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda, Bitcoin eksik bir borç oluşturur. Belirtmek gerekir ki; Bitcoin ile yapılan sözleşmeler geçerlidir ancak dava edilemez.

Ceza Hukuku Açısından Bitcoin

Türk Ceza hukuku açısından değerlendirilecek olursa, Bitcoin ile ilgili bir ceza davası, malvarlığına ilişkin suçlar kısmında incelenmesi gerekir. Kanun hırsızlık suçunun tanımını şöyle yapmıştır; Madde 141- (1) Zilyedinin rızası olmadan başkasına ait taşınır bir malı, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak maksadıyla bulunduğu yerden alan kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

Tanımdan anlaşılacağı üzere bir hırsızlık suçunun oluşabilmesi için bir zilyetlik durumunun olması gerekir. Hırsızlık suçun maddi unsuru malın bulunduğu yerden alınmasıdır.¹⁸ Ortada hukuk düzeninin eşya olarak tanımladığı bir varlık olmalı ki kişi zilyet olsun ve zilyedin elinden rızası dışında bir mal çıksın. Toparlayacak olursak, bir kişinin sanal ortamda bir siber saldırı yüzünden bitcoinlerinin çalınması durumunda ceza hukukumuz açısından bir hırsızlık suçu oluşturmamakta. Benzer bir durum güveni kötüye kullanma suçu içinde geçerlidir. Kanuna göre bu suç içinde zilyetlik mevcut olmalı. Bakınız TCK m. 155. Madde 155- (1) Başkasına ait olup da, muhafaza etmek veya belirli bir şekilde kullanmak üzere zilyetliği kendisine devredilmiş olan mal üzerinde, kendisinin veya başkasının yararına olarak, zilyetliğin devri amacı dışında tasarrufla bulunan veya bu devir olgusunu inkâr eden kişi, şikâyet

üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır.

Ceza kanunu dolandırıcılık suçunu tanımında zilyetlikten bahsetmemekte ancak Bitcoin'in doğası gereği hiçbir kurum ya da otorite takibini yapamamakta. Bu da Bitcoin dolandırıcılığı halinde hukuki bir korumanın yapılamayacağı anlamına gelmektedir.

İnternet üzerinde işlenen suçlar ceza kanunun bilişim suçları olarak düzenlenmiştir. Bu suçların kapsamını; , gizliliğin ihlali, içerik bağlantılı suçlar, ekonomik suçlar, fikri mülkiyet ihlalleri oluşturur. Eğer bilgisayar sistemlerine izinsiz erişim varsa bu TCK 245 uyarınca cezalandırılır. Bu hüküm uyarınca, sisteme izinsiz erişim, bilgisayar sahteciliği ve dolandırıcılığı suçları da cezalandırılabilir.

Madde 245/A- (Ek: 24/3/2016-6698/30 md.)

(1) Bir cihazın, bilgisayar programının, şifrenin veya sair güvenlik kodunun; münhasıran bu Bölümde yer alan suçlar ile bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle işlenebilen diğer suçların işlenmesi için yapılması veya oluşturulması durumunda, bunları imal eden, ithal eden, sevk eden, nakleden, depolayan, kabul eden, satan, satışa arz eden, satın alan, başkalarına veren veya bulunduran kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

Hemen belirtmek gerekir ki, her ne kadar bu hüküm uyarınca internetteki dolandırıcılık ve sahtecilik cezalandırılabilse de bu durum bitcoin sisteminde pek de geçerli olamaz. Bunun sebebi devletin sistemi denetleyememesi, takip edememesi, ihtiyati tedbir ya da ihtiyati haciz yaptırımlarını uygulayamamasıdır.

Bitcoin'in Yasal Statüsü

Ulusal Merkez Bankaları ve Denetleme kurumları Bitcoin'in bir ödeme aracı olduğunu kabul etmektedir. Pek çok ülke Bitcoin'i yasallaştırmakta ve bunu düzenlemelerine konu edinmektedir. Daha da ileri gidip Bitcoin bankamatiklerine izin veren ülkelerde bulunmakta (Örneğin Hollanda). Dünyadaki diğer bazı ülkelerde ise Bitcoin tehlikeli bulunduğu için yasaklanmakta. Bazı ülkeler ise Bitcoin alım-satım veya kullanımına herhangi bir yasak getirmemekle beraber Bitcoin'i sanal para olarak tanımmamakta ve adeta Bitcoin'i tabi borç saymakta (Örneğin Türkiye).

a.Dünya'da Bitcoin

i.Çin

Çin, Bitcoin'in yasağını en katı uygulayan ülkelerden biri. Çin'de Bitcoin madenciliği ve Bitcoinle işlem yapılması yasaktır. Bu hususta değinilmesi gereken bir diğer nokta ise OneCoin'dir. Çin kendi Bitcoin'ini üretmekte ve bunu kullanımı serbesttir. Çinli Xunlei şirketinin tasarladığı yerel sanal para OneCoin, iki ayda 80 kat değer kazandı. Ancak Çin'de kripto paraya yönelik artan denetimler, OneCoin'in geleceğiyle ilgili soru işareti yaratıyor.¹⁹ Çin hükümetinin uyguladığı bu yasakçı düzenleme liberal ekonomik düzeni benimsemiş olan Türk hukuk sistemi için uygun değildir.

ii.Hollanda

Bitcoin kullanımının serbest olduğu ülkelerden biri de Hollanda'dır. Hollanda'da ayrıca Bitcoin bankamatik işletmecileri bulunmaktadır. Bu bankamatikler birer ticari işletme konumundadır ve gerçek kişiler tarafından işletilir. Kişiler sözleşme serbestisi sayesinde sözleşmelerinde ücreti Bitcoin olarak belirleyebilme olanağına sahiptirler. Ancak 2017 yılında savcılık ilginç bir açıklamada bulunmuştur. Savcı Anita van Dis'e göre, dijital para birimi bitcoin otomatlarının yeterli denetimden yoksun olması, kara para aklamayı olanaklı hale getiriyor. Bitcoin otomatlarına kimlik zorunluluğu olmadan yüksek miktarda para yatırmak mümkün. Bunun karşılığında dijital Bitcoin almıyor.²⁰ Hollanda'da Bitcoin yasal para birimi olmadığı için, otomatlar Hollanda Merkez Bankası ya da Finansal Piyasalar Kurumu denetiminde değil. Otomat işletmecileri, sadece on beş bin Euro'nun üzerindeki işlemleri bildirmek zorunda. Bu bildirimler otomat işletmecileri açısından denetim anlamına geliyor. Devlet sistemin kendisini denetleyemekte ancak işletmeleri kendi ticaret kanunu uyarınca denetlemekte ve vergilendirebilmektedir ancak pratikte çok yeni bir kavram ve uygulama olduğu için bazı sorunlar yaşandığı aşikârdır. Bu da Hollanda Savcılığının Bitcoin'in suç işlenmesini kolaylaştırabileceği konusunda bir kanı benimsemesine sebep olmuştur.

iii.Amerika Birleşik Devletleri

ABD Federal Mahkemesi "Securities and exchange commission

v. trendon t. shavers and bitcoin savings and trust " davasında emsal bir karar verdi. Davada, Bitcoin gerçek dünyada karşılık bulan bir ödeme biçimi olduğunu kabul etti.²¹ Bitcoinle ilgili çıkan uyuşmazlıklarda tarafların dava açabilme hakkı bulunmaktadır. O halde Bitcoin bir eksik borç oluşturmaz. Bu kararla Bitcoin'e yasal bir sanal para olarak kesin olarak tanınmıştır. Bu da Bitcoin'e olan güveni artırmıştır. Ayrıca pek çok saygın Amerikan online alışveriş imkanı sunan şirketleri bitcoin kullanmakta bu da güven esasına dayanan bitcoin'in kullanılmasını daha da yaygınlaştırmakta.

Sonuç

Bitcoin gelişen dünyanın internet üzerinde ürettiği dijital bir ödeme aracıdır. İnternet üzerinde kurulan sözleşmelerde türet olarak bitcoin kullanılabilir. Madencilik yöntemi ile üretilir. Kullanmak için kişilerin sanal cüzdan oluşturmaları gerekir. Bu cüzdan oluşturulurken kişilerin kişisel verilerini paylaşması beklenmemektedir. Bu da mutlak bir veri korunması sağlamakta. Bu da en büyük avantajlarından biridir. Maddi bir varlığı yoktur. Bu onun eşya hukuku açısından bir eşya olmadığı sonucunu doğurur. Eşya olabilmesi için kanunun ona zilyetlik hakkında hükümlerin uygulanacağını belirtmesi gerekir. Bizim mevzuatımızda böyle bir durum söz konusu değildir. Ayrıca 6493 sayılı kanunda sanal paranın hukukumuzda girdiği gözlenmiştir. Ancak belli başlı şartlar belirtilmiş. Bu şartlardan birisi ise sanal para kullanılması için bir fon oluşturulmasıdır. Bu durum Bitcoin'in doğası gereği mümkün olmamaktadır. Çünkü bitcoin anonim bir sanal paradır, hiçbir merkezi yoktur. Bu durumda Türk hukuku Bitcoin'i tanımmamaktadır. Ancak

19 "Çin'in Bitcoin'i: OneCoin," Hürriyet, 13 Aralık 2017, erişim tarihi 9 Ocak 2018. <http://www.hurriyet.com.tr/cin-in-bitcoin-i-onecoin-40676549>

20 "Hollanda'da savcılıktan uyarı: Bitcoin ile kara para aklanabilir," BBC, 6 Kasım 2017. Erişim tarihi 10 Ocak 2018. <http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-41885294>

21 Securities and exchange commission v. trendon t. shavers and bitcoin savings and trust. Case No. 4:13-CV-416. United States District Court, E.D. Texas, Sherman Division. August 6, 2013. <https://h2o.law.harvard.edu/cases/4293>

yasaklayıcı hiçbir düzenlemesi de yoktur. O halde Bitcoin bir eksik borçtur. Dava edilemez. Ayrıca ceza hukukumuz açısından da malvarlığına ilişkin suçlarda zilyet olma şartı aranmaktadır ve bu durum da Bitcoin çalan birine ceza davası da açılmaz. Sanal ortamda işlenen suçlar kısmında da değerlendirilmesi mümkün değildir çünkü takibi yapılamamaktadır. Hukukumuz açısından bir suç doğmaz. Üstelik bitcoin hiçbir devlet kurumu tarafından takibi yapılamamaktadır ve bu da dolandırıcılık suçu karşısında kişileri korumasız bırakmaktadır. Ancak Bitcoin'in karşılıklı güven esasına göre çalışan bir sistem olduğu düşünülürse, güven duyulduğu durumlarda kullanılması çabuk, hızlı ve kolay olması sebebiyle çok avantajlıdır. Hukuk sistemimizin bu durumu düzenlemesi kişilerin daha menfaatine olur. Dava edilebilir olmalıdır. Dünyadaki örneklerine baktığımızda, Çin'de Bitcoin yasaktır. Amerika Birleşik Devletleri Federal Mahkemesi bunun bir ödeme aracı olduğunu ve kişilerin kullanabileceğini öngörmüştür. Keza Hollanda'da da serbesttir. Kısacası, Bitcoin ticari hayata varlığını sürdürmekte, o halde Türk hukuk sisteminde de bu konuda düzenleme yapılmalıdır.

Kaynakça

- Aksoy, Hüseyin Can. Kişisel Verilerin Korunması. Ankara: Çakmak Yayinevi, 2010.
- Bozkurt, Tuğçe. Koin Bülteni. 19 Eylül 2017. koinbulteni.com/turkiye-de-bitcoinin-son-durumu-2620.html. (erişildi: Ocak 8, 2018).
- Çarkacıoğlu, Abdurrahman. Kripto- Para Bitcoin. Araştırma Raporu, Ankara: Sermaye Piyasası Araştırma Dairesi, 2016.
- Duluçcu, Murat Ali, Mehmet Yiyit, ve Asena Gizem Genç. «"DİJİTAL EKONOMİNİN YÜKSELEN YÜZÜ: BITCOIN'IN DEĞERİ İLE BİLİNLİRLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANALİZİ THE RISING FACE OF THE DIGITAL ECONOMY: THE ANALYSIS OF RELATIONSHIP BETWEEN THE VALUE OF BITCON AND ITS POPULARITY.» Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi , 2017: 2241-2258.
- hipper. hipper.clup. 29 Ekim 2017. <https://hipper.club/bitcoinin-tarihcesi> (erişildi: Ocak 9, 2018).
- Hürriyet. Hürriyet.com.tr. 13 Aralık 2017. <http://www.hurriyet.com.tr/cin-in-bitcoin-i-onecoin-40676549> (erişildi: Ocak 9, 2018).
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip. Borçlar Hukuku Dersleri Genel Hükümleri. İstanbul: Filiz Kitapevi, 1978.
- Koçuş, İlker. NTV. 5 Aralık 2017. https://www.ntv.com.tr/teknoloji/bitcoin-ne-zaman-doyma-noktasina-ulasacak,s6RSdpPCG0WsOxgl_P2M3Q (erişildi: Ocak 10, 2018).
- Luther, William J. «Bitcoin and the future of digital payments.» The Independent Review, 20 Mart 2016: 397-404.
- Nakamoto, Satoshi. "Bitcoin: A peer-to-peer electronic cash system." (2008): 28.
- Oğuzman, Kemal, Özer Seliçi, ve Saibe Oktay- Özdemir. Eşya Hukuku. İstanbul: Filiz Kitapevi, 2015.
- Özkan, Yusuf. BBC.com. 6 Kasım 2017. <http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-41885294> (erişildi: Ocak 10, 2018).
- Rado, Türkan. Roma Hukuku Dersleri Borçlar Hukuku. İstanbul: Filiz Kitapevi, 2016.
- SearchTrade & Co-founder at Digital Assets & Blockchain Foundation of India. «How to Invest in Bitcoin.» PC Quest. , Aralık 2017: 52-54.
- Securities and exchange commission v. trendon t. shavers and bitcoin savings and trust. . 4:13-CV (United States District Court, 6 Ağustos 2013).
- Sirmen, Ayşe Lale. Eşya Hukuku. Ankara: Yetkin Hukuk Yayınları, 2016.
- Toroslu, Nevzat. Ceza Hukuku Özel Kısım. Ankara: Savaş Yayınevi, 2015.

MAKALE

“İdil Naz ARDA”

ENERJİ ŞARTI ANLAŞMASI VE TİCARETLE İLGİLİ HÜKÜMLERİNE GETİRİLEN DEĞİŞİKLİKLER

1. ENERJİ ŞARTI ANLAŞMASININ KISA TARİHÇESİ

Küreselleşen dünya ekonomisi, enerji sektörüne duyulan ihtiyacı arttırmış; enerji projelerinin uzun dönemli olması ve yüksek sermaye gerektirmesi ise, bu sektörde uluslararası iş birliğinin somutlaşacağı antlaşmaların hazırlanmasını gerekli kılmıştır. Bu doğrultuda, Soğuk Savaş döneminin sona ermesi ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (“SSCB”) dağılmasıyla birlikte, bağımsızlıklarını kazanan, enerji kaynakları bakımından zengin ancak yatırım kaynakları sınırlı olan eski SSCB ülkeleri ile, enerji kaynakları sınırlı ancak yatırım kaynakları bakımından bir hayli zengin olan gelişmiş Avrupa ülkeleri arasında işbirliği çalışmaları başlamıştır¹. Bu çalışmalar ilk kez 1990 yılında Dublin'de gerçekleştirilen Avrupa Konseyinin toplantılarında ortaya konulmuştur. 1991 yılında yayımlanan Avrupa Enerji Deklarasyonu ile de çalışmalarda izlenecek yol haritası belirlenmiştir. Söz konusu deklarasyon ile enerji sektöründeki işbirliğinin serbest piyasa kurallarına, şeffaf ve rekabetçi temellere dayanması gerektiğini belirtilmiştir. Nihayet, enerji sektöründe uluslararası işbirliğini, taraflarının hak ve yükümlülüklerini düzenleyen Enerji Şartı Antlaşması (“EŞA”), 17 Aralık 1994 tarihinde Lizbon'da imzalanmış ve 16 Nisan 1998 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

2. ENERJİ ŞARTI ANLAŞMASININ AMACI

EŞA'nın imzalanmasında iki temel anlayış rol oynamıştır. Birincisi, enerji sektörünün liberal sisteme geçiş aşamasında olan Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin ekonomilerinin gelişiminde önemli bir rol oynayacağını anlaşılmış; ikincisi ise, gelişmiş Batı Avrupa ülkelerinin ihtiyaçları olan enerjiyi temin ettikleri Kuzey Denizi, Orta Doğu ve Kuzey Afrika kaynaklarının güvensizliği karşısında, alternatif bulmaları gerektiğini anlamaları ve bu nedenle arz güvenliğini temel sorun olarak ele almalarıdır². Bu çerçevede EŞA'nın amaçları ve bu amaçları gerçekleştirmek doğrultusunda barındırdığı düzenlemeler aşağıdaki gibidir:

a. Yabancı yatırımların teşviki, korunması ve ticari olmayan risklere karşı korunma sağlanması: EŞA, yabancı yatırımlara ayrımcılık yapılmamasını, bir başka deyişle yabancı yatırımlarla yerli yatırımlarla eşit muamele yapılmasını öngörmektedir.

b. Enerji verimliliğinin artırılması ve enerji üretiminin ve kullanımının sebep olduğu çevresel etkilerin en aza indirgenmeye çalışılması:

Bu doğrultuda Enerji Şartı, Enerji Verimliliği ve İlgili Çevresel Boyut Protokolü, 1994 yılında EŞA ile birlikte imzalanmıştır. EŞA'da enerji verimliliğinin artırılması ve enerji kullanımının çevre üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılması için üye devletlerin açık siyasi hedefler belirlemeleri öngörülmektedir.

c. Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) öngördüğü standartlara sahip olan enerji malzemelerinin, ürünlerinin ve teçhizatlarının ticaretinde taraf olan devletler için eşit ve aynı zamanda ayrılmaz olmayan koşulların sağlanması ve boru hatları, şebekeler ve diğer ulaşım araçları aracılığıyla güvenilir sınır-ötesi enerji transitini sağlamak için hükümler getirilmesi: EŞA'nın transitle ilgili maddeleri, enerjinin transitinin kolaylaştırılmasına yöneliktir. Enerji Şartı Konferansı'nın, kuralların daha belirgin hale getirilmesi için bir protokol hazırlamak üzere görevlendirdiği Transit Grubu, 2000 yılı başından beri Enerji Şartı Transit Protokolü'nün müzakerelerini sürdürmektedir³.

d. Üye devletler ile yatırımcılar ve üye devletlerin kendi aralarında çıkan itilafların çözülmesi: EŞA, yatırımcılar ile taraf devletler arasındaki uyuşmazlıkların çözümü ve EŞA'nın yorumlanmasından ya da uygulanmasından doğan uyuşmazlıkların giderilmesi için çeşitli mekanizmalar öngörmektedir. Yatırımcılar ile taraf devlet arasındaki uyuşmazlıkların öncelikle dostane yollarla çözüme kavuşturulması esas alınmakta, üç ay içinde sonuç alınamaması halinde yatırımcının, yatırım yapıldığı ülkede dava açması, tarafların aralarında daha önceden öngördükleri bir uyuşmazlık çözüm yolu var ise de öncelikle buna başvurması öngörülmektedir. Devletler arasındaki uyuşmazlığın giderilememesi halinde, taraflar hakemliğe başvurabilmektedir. ICC ve ICSID gibi hakem kararları hem yatırımcılar, hem devletler için nihai ve bağlayıcıdır.

3. ENERJİ ŞARTI ANLAŞMASININ TARAFLARI

Enerji Şartı Antlaşması bugüne kadar Avrupa Birliği ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM) da dâhil olmak üzere toplam 54 (elli dört) ülke tarafından imzalanmıştır. Bu ülkeler aşağıdaki gibidir: AB ve EURATOM, Afganistan, Almanya, Arnavutluk, Avusturya, Avustralya*, Azerbaycan, Belarus°, Belçika, Bosna Hersek, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Ermenistan, Estonya, Finlandiya, Fransa, GKRY, Gürcistan, Hırvatistan, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Japonya, Karadağ, Kazakistan, Kırgızistan, Letonya, Lihtenştayn, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Moldova, Moğolistan, Norveç*, Polonya, Portekiz, Romanya, Rusya*, Slovakya, Slovenya, Tacikistan, Makedonya, Özbekistan, Türkiye, Türkmenistan, Ukrayna ve Yunanistan (* - EŞA'yı henüz onaylamayanlar, ° - EŞA'yı onaylamayıp hükümlerini geçici olarak uygulayanlar) Rusya, Norveç, Avustralya ve Belarus antlaşmayı imzalamalarına rağmen onaylamamışlardır ancak buna rağmen, Belarus antlaşma hükümlerini uygulamaktadır. Türkiye, Enerji Şartı Antlaşması'nı 17 Aralık 1994'te Lizbon'da imzalamıştır. 1 Şubat 2000 tarih ve 45119 sayılı kanunla onaylanması uygun bulunmuş ve 12 Temmuz 2000 tarih ve 24107 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Onay Belgesi, 5 Nisan 2001'de depoziter ülke

olan Portekiz makamlarına tevdi edilmiş ve Türkiye, Enerji Şartı Antlaşması'nı onaylayan 42. ülke olmuştur.

4. ENERJİ ŞARTI ANLAŞMASININ TİCARETLE İLGİLİ HÜKÜMLERİNE GETİRİLEN DEĞİŞİKLİKLER

Enerji Şartı Antlaşması'nın ticarete ilişkin hükümleri, Antlaşmanın Dünya Ticaret Örgütü'nü (“DTÖ”) kuran 1994 tarihli Marakeş Antlaşması'ndan önce imzalanmış olması nedeniyle Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Antlaşması (“GATT”) kapsamındaki ticaret rejimi esas alınarak düzenlenmiştir. Nisan 1998 tarihinde düzenlenen Enerji Şartı Konferansında EŞA'nın ticarete ilişkin çeşitli hükümlerinde değişiklikler yapılmış, hükümler güncel DTÖ kural ve uygulamalarına paralel hale getirilmiştir. Her ne kadar DTÖ'nün enerji sektörüne uygulanabilir doğrudan kuralları olmasa da, enerji sektörüyle ilgili ürünlerin ve teçhizatların ticaretine ilişkin uygulanabilir birçok kural içermesi, bu değişikliği gerekli kılmıştır.

Değişiklikle genel olarak; ayrımcılık gözetmeyen, şeffaf ve uluslararası ticaretin aşamalı olarak serbestleştirilmesi taahhütlerini içeren bir ticaret rejiminin oluşturulmasını hedefleyen söz konusu değişiklikler ile EŞA'nın kapsamı enerji ile ilgili teçhizatları da kapsayacak şekilde genişletilmiş ve gelecekte enerji ile ilgili ithalat ve ihracat kapsamında gümrük vergileri ve ücretler açısından yasal olarak bağlayıcı olması öngörülen bir mekanizma tesis edilmiştir⁴. Ayrıca EŞA'ya taraf olan ancak henüz DTÖ'ye üye olmayan ülkelerin enerji materyalleri, ürünleri ve enerji ile ilgili teçhizatlar referans alınmak suretiyle DTÖ uygulama ve disiplinlerini tanımlarının önü açılmıştır. Bu değişiklik, 35 üye devletin onayıyla beraber 2010 yılında yürürlüğe girmiştir.

Türkiye ise bu değişiklikleri, 1 Ağustos 2017 tarihli 30141 sayılı Resmi Gazete'nin mükerrer sayısında Enerji Şartı Antlaşmasının Ticaretle İlgili Hükümlerine Getirilen Değişikliklerin Onaylanması Hakkında Karar ile beraber tanımaya başlamıştır. Bu değişiklik esas olarak Antlaşmanın eklerinde yapılmıştır.

Daha detaylı incelenecek olursa, ticarete ilişkin hükümlere getirilen değişiklik ile beraber EŞA'ya üç yeni unsur eklenmiştir: (1) GATT'dan DTÖ temelli ticari rejime geçiş belirtmek için eklenen kuralların kaynaklarına teknik uyarlamalar yapılmıştır (EŞA Madde 30), (2) EŞA'nın uygulandığı eşyalar listesine enerjiyle-alakalı teçhizatlar eklenmiştir (EŞA Madde 31) ve (3) Enerji Şartı Konferansı'nın kademeli olarak, gümrük tarifeleri hakkındaki “bağlayıcı olmayan yasaları”, kalıcı ve bağlayıcı bir gümrük vergisi rejimiyle değiştirme imkânı doğmuştur (EŞA Madde 26(6)). (2) numaralı değişiklik ile beraber, gelişmiş ülkelerin geliştirmekte olan ülkelere teknolojik transferler yapması desteklenmiştir. Bu da enerjine sektörüne yatırım yapılmasına olanak sağlamıştır. Özetle bu hüküm, yalnızca enerji ticareti yapanlar için değil, enerji teçhizatı ticareti yapanlar için de faydalı olmuştur. Sonuç olarak, bu değişikliği onaylayacak ülkelerin herhangi bir riske maruz kalmadığı belirtilmiş, değişikliğin onaylanması halinde uygulanan mevcut gümrük tarifesi üzerinde ülkelerin herhangi bir yükümlülüğün doğmayacağını altı çizilmiş ve antlaşmayı halen onaylamayan ülkelerin antlaşmayı onaylamaları için

çağrılar yapılmıştır. Bu çağrılar günümüzde de halen devam etmektedir. Sonuç olarak EŞA, enerji sektöründe uluslararası işbirliğini sağlamak amacıyla 1998 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye EŞA'ya 2001 yılından beri taraftır. Nisan 1998 tarihinde düzenlenen Enerji Şartı Konferansı'nda EŞA'nın ticarete ilişkin çeşitli hükümlerinde değişiklikler yapılmış, esas olarak uluslararası ticaretin serbestleştirilmesi taahhütlerini içeren ticari bir rejimin oluşturulması hedeflenmiştir. Buna ek olarak EŞA'ya taraf olan ancak henüz DTÖ'ye üye olmayan ülkelerin DTÖ uygulama ve disiplinlerini tanımları kolaylaştırılmıştır. Bu değişiklik, 35 üye devletin onayıyla beraber 2010 yılında yürürlüğe girmiş olup, Türkiye tarafından 1 Ağustos 2017 itibarıyla tanınmaya başlanmıştır.

KAYNAKÇA:

DEMİR, Esra. “Enerji Şartı Antlaşması”, Dış İşleri Bakanlığı, <http://www.mfa.gov.tr/enerji-sarti-anlasmasi.tr.mfa>, t.y. Web. 5 Ağustos 2017.

Erdem&Erdem. “Enerji Şartı Antlaşması Çerçevesinde Uyuşmazlıkların Çözümü”, Erdem&Erdem Hukuk Bürosu, <http://www.erdem-erdem.av.tr/yayinlar/hukuk-postasi/enerji-sarti-anlasmasi-cercevesinde-uyusmazliklarin-cozumu-ii/>, 2017, Web. 5 Ağustos 2017.

International Energy Charter. “The Energy Charter Treaty”, Wikafi, <http://www.energycharter.org/process/energy-charter-treaty-1994/energy-charter-treaty/>, 9 Ağustos 2015. Web. 6 Ağustos 2017.

International Energy Charter. “The Amendment to the Trade-Related Provisions of the Energy Charter Treaty”, Wikafi, <http://www.energycharter.org/process/energy-charter-treaty-1994/trade-amendment/>, 9 Ağustos 2015. Web. 6 Ağustos 2017.

KILAVUZ, Ali Kemal. “Enerji Şartı Antlaşması Kapsamında Uyuşmazlıkların Çözümü”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XIII, Y. 2009, http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/13_8.pdf, 2009. Web. 6 Ağustos 2017.

TUCKER, Andrew E.L. “The Energy Charter Treaty and ‘Compulsory’ International State/Investor Arbitration”, Leiden Journal of International Law, 11, 1998. Baskı.

Türkiye Büyük Millet Meclisi. “Enerji Şartı Antlaşması'nın Ticaretle İlgili Hükümlerine Getirilen Değişiklikler”, TBMM, <http://www2.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0628.pdf>, 23 Aralık 2015. Web. 5 Ağustos 2017.

1 KILAVUZ, Ali Kemal: “Enerji Şartı Antlaşması Kapsamında Uyuşmazlıkların Çözümü”, http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/13_8.pdf, s. 180. Erişim tarihi: 6.08.2017

2 TUCKER, Andrew E.L.: “The Energy Charter Treaty and ‘Compulsory’ International State/Investor Arbitration”, Leiden Journal of International Law, 11, 1998, s.514

3 DEMİR, Esra: “Enerji Şartı Antlaşması”, <http://www.mfa.gov.tr/enerji-sarti-anlasmasi.tr.mfa>, Erişim tarihi: 6.08.2017

4 Türkiye Büyük Millet Meclisi. “Enerji Şartı Antlaşması'nın Ticaretle İlgili Hükümlerine Getirilen Değişiklikler”, TBMM, <http://www2.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0628.pdf>, 23 Aralık 2015. Web. 5 Ağustos 2017.

SINE QUA NON

Ekim 2012 tarihinde kurulan ve hâlen çalışmalarını hız kesmeden sürdüren Bilkent Üniversitesi Hukukta Kariyer Kulübü'nün amacı; Bilkent Üniversitesi öğrencilerinin, mesleki yaşamlarında kişisel, akademik ve pratik fayda sağlayacak etkinlikleri düzenlemek ve bütün Hukuk Fakültesi öğrencilerini tek çatı altında toplayarak paylaşımda bulunabilecekleri bir platform yaratmaktır.

Hukukta Kariyer Kulübü'nün Sosyal Medya ve Yayın Komitesi tarafından yayımlanan elinizde bulunan Sine Qua Non adlı senelik dergimiz her aşamasında yalnızca fakültemiz öğrencilerinin emeği olan, gönüllülük temelli bir hukuk dergisidir ve hukuk öğrencilerinin kendilerini akademik ve sosyal anlamda geliştirebilecekleri, düşüncelerini özgürce açıklayabilecekleri, hukuki araştırmalarını, bilgilerini ve de özgün ürünlerini ortaya koyup bilimsel çalışmalarını yayımlayabilecekleri bir yayındır.

50

KURUCU HUKUK BÜROSU
LAW OFFICES
Sponsorluğuyla

Adres: Bilkent Öğrenci Konseyi, Merkez Kampüs
Öğrenci Konseyi Binası, Bilkent Üniversitesi
06800 Bilkent - Ankara/Türkiye
Tel: 0312 290 13 19 - 27
Faks: 0312 266 46 41